

**Πώς μας βλέπουν
οι Τουρκοκύπριοι;**

Ανάλυση: Η εικόνα του «εχθρού»
στον τουρκοκυπριακό Τύπο

**Δημοσιογραφία
ή προπαγάνδα;**

Έρευνα: Το ελληνικό δημοψήφισμα
και τα Μέσα Ενημέρωσης

**Η καινοτομία
του VICE**

Πώς το ανερχόμενο Μέσο κέρδισε
το νεανικό κοινό και τι νέο φέρνει

δημοσιογραφία

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ COLUMBIA JOURNALISM REVIEW
ΤΕΥΧΟΣ 8-9 | ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ-ΧΕΙΜΩΝΑΣ 2015 | €4.00

Ο Πρόεδρος Αναστασιάδης δοκιμάζει το «Ναι»

Θα πάει σε δημοψήφισμα μόνον εάν πάρει αυτά που ζητάει για να μπορέσει να το υποστηρίξει

PER
PN
4700
D46
(CYPR)

Η αναγέννηση
κάθε πολιτισμού
είναι η ιστορία του.

**Μουσείο Συλλογής Γεωργίου και Νεφέλης Τζιάπρα Πιερίδη
(Δωρεά Κλειούς και Σόλωνα Τριανταφυλλίδη)**

Ώρες λειτουργίας: Δευτέρα-Κυριακή 10:00-19:00
Είσοδος Ελεύθερη

 [boscf](#) [bos_csr](#)

Φανερωμένης 86-90, Παλιά Λευκωσία

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΪΔΡΜΑ
ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΚΥΠΡΟΥ
**Πολιτιστικό Ϊδρυμα
Τράπεζας Κύπρου**

Περιεχόμενα

- 3 Εντιτόριαλ**
| Από τη Σοφία Ιορδανίδου
- 4 Πολιτική**
Η κάλπικη και η συγκολλητική της ουσία.
| Από τον Αντώνη Δ. Παπαγιαννίδη
- 8 Δημοσιογραφική Έρευνα**
Το δημοψήφισμα του Ιουλίου στα ελληνικά Μέσα.
| Από τη Μαρίνα Σπύρου
- 18 Σκέψεις για τα Social Media**
Γίνεται η δημοσιογραφία παιχνίδι;
| Από τη Λήδα Τσενέ

Δημοσιογραφία

COLUMBIA JOURNALISM REVIEW

ΤΕΥΧΟΣ 8-9 ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ-ΧΕΙΜΩΝΑΣ 2015

Θέμα

- 38 Το άλυτο Κυπριακό**
- 40 Συνέντευξη: Νίκος Αναστασιάδης**
Ο Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας δεν θέλει να διακινδυνεύσει ένα «Ναι» πριν το πει ο λαός. Τι θα κάνει;
| Από το κουαρτέτο: Δώρας Δωροθέου, Στέλλα Μιχαήλ, Σοφία Ιορδανίδου, Αντώνης Δ. Παπαγιαννίδης.
- 46 Συνέντευξη: Βάσος Λυσαρίδης**
Στα 95 του χρόνια, ο ιδρυτής της ΕΔΕΚ έχει εμπιστοσύνη στην κρίση του κυπριακού λαού, ωστόσο ανησυχεί.
| Από το κουαρτέτο: Ιάκωβος Τσαγγάρης, Κυριάκος Κολοβός, Σοφία Ιορδανίδου, Αντώνης Δ. Παπαγιαννίδης.

1. Η εμπειρία του περασμένου Ιουλίου από τα Μέσα **σελ. 8**

2. Το Vice και η κουλτούρα του **σελ. 59**

3. Πώς χρησιμοποιούν οι Έλληνες δημοσιογράφοι τα νέα μέσα; **σελ. 20**

Ακαδημαϊκή Γραφή

- 20 Twitter και δημοσιογραφία στα ελληνικά**
Παρουσίαση έρευνας για το ελληνικό δημοσιογραφικό διαδίκτυο.
| Από τη Χρυσή Δαγουλά
- 26 Κοινοβουλευτικός λόγος**
Σε ποιους ρίχνουν το φταίξιμο οι Έλληνες πολιτικοί για τα μνημόνια.
| Από τον Μάνο Τάκα και τον Αθανάσιο Ν. Σαμαρά.
- 52 Ο τουρκοκυπριακός Τύπος για την «άλλη πλευρά»**
| Από τον Ιάκωβο Τσαγγάρη και τον Αθανάσιο Ν. Σαμαρά

Άρθρα CJR

- 62 Στην οθόνη ή στο χαρτί;**
Πού διαβάζουμε καλύτερα και πότε συγκρατούμε λεπτομέρειες ενός κειμένου.
| Από τη Leen Bech Sillesen. Μετέφρασε ο Αλέξανδρος Χέντον.
- 68 Η γραφή του Vice**
Αυθεντικό και κερδοφόρο, με αμαρτωλό παρελθόν, το Vice διανύει ακόμα την άστατη νιότη του.
| Από τον Chris Ip. Μετέφρασε η Θάλεια Παύλου.

Στίλες

- 78 Βιβλίο**
Ο Ντίνος Σιώτης διαβάζει Νίκο Μπακουνάκη. Δημοσιογράφος ή ρεπόρτερ;
- 80 Εξερχόμενα & Επόμενα**
Τα νέα του Μεταποχιακού και τι να περιμένετε από το επόμενο τεύχος.
| Από τη Μαρία Χριστοφή και τη σύνταξη

PN
4700
D46
(CYP)

Δημοσιογραφία
Ταυτότητα

Δημοσιογραφία

Η ελληνική έκδοση του *Columbia Journalism Review*

Εκδίδεται από το Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών «Επικοινωνία & νέα Δημοσιογραφία» του Ανοικτού Πανεπιστημίου Κύπρου και τις Μεταμεσονύκτιες Εκδόσεις

ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΔΙΟΙΚΟΥΣΑΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΑΠΚΥ

Κωνσταντίνος Χριστόν

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΕΚΔΟΣΗΣ

Σοφία Ιορδανίδου

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ

Παναγιώτης Φραντζής

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

Αντώνης Δ. Παπαγιαννίδης

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ

Sinc - www.sinc.gr

ΕΚΤΥΠΩΣΗ

ΚΑΠΑ Εκδοτική - Θεόδωρος Κουλεδάκης

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ

SOOC, COLUMBIA JOURNALISM REVIEW,

FOSPHOTOS, Σταύρος Ιωαννίδης, Δημήτρης Βαττίς

ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ ΤΕΥΧΟΥΣ

Χρυσή Δαγουλιά, Δώρας Δωροθέου, Κυριάκος Κολοβός,

Στέλλα Μιχαήλ, Ελένη Παύλου, Μαρίνα Σπύρου,

Μάνος Τάκας, Λίδα Τσενέ, Αθανάσιος Ν. Σαμαράς,

Ντίνος Σιώτης, Ιάκωβος Τσαγγάρης, Μαρία Χριστοφή

ΕΠΗΜΕΛΕΙΑ ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΩΝ

Παναγιώτης Φραντζής

ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ

Θάλεια Παύλου, Αλέξανδρος Χέντον

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Κώστας Βενιζέλος, Τίτικα Δημητρούλια, Θύμιος

Ζαχαρόπουλος, Σοφία Ιορδανίδου, Αντώνης Δ.

Παπαγιαννίδης

ΤΙΜΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Νίκος Ξυδάκης, Ανδρούλλα Βασιλείου, Dan Gillmor,

Θέμης Θεμιστοκλέους, Γεώργιος Μακροπουλιώτης,

Victor Navasky, Εμμανουήλ Παράσχος

Τα δημοσιευόμενα στη «Δ» επιστημονικά άρθρα εγκρίνονται από **ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ** την οποία απαρτίζουν μέλη της πανεπιστημιακής κοινότητας από την Κύπρο, την Ελλάδα και άλλες χώρες

ΤΟΠΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

Αθήνα, Αλεξάνδρου Σούτου 18, ΤΚ 10671

ΔΙΑΝΟΜΗ

Όλα τα σημεία πώλησης στην ιστοσελίδα του περιοδικού.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑΣ

Δώρας Δωροθέου

ISSN 2241-6137

EMAIL

dimosiografia@cjr.press.cy, pr@cjr.press.cy

WEBSITE

www.cjr.press.cy

Dimosiografia (Journalism)

The Greek Edition of the *Columbia Journalism Review*

Published by the Postgraduate Program "Communication & new Journalism" of the Open University of Cyprus and Metamesonykties Editions

CHAIRMAN OF THE OUC GOVERNING BOARD Costas Christou

PUBLISHER Sofia Iordanidou

EDITOR-IN-CHIEF Panagiotis Frantzis

EDITORIAL CONSULTANT A.D. Papagiannidis

DESIGN Sinc - www.sinc.gr

CONTRIBUTING EDITORS Chryssi Dagoula, Doros Dorotheou, Kyriakos Kolovos, Stella Michael, Eleni Pavlou, Marina Spirou, Manos Takas, Lida Tsene, Athanassios N. Samaras, Dinos Siotis, Iakovos Tsangaris, Maria Christofi

TRANSLATION EDITING Panagiotis Frantzis

TRANSLATIONS Alexandros Hedon, Thaleia Pavlou

PHOTOGRAPHY SOOC, COLUMBIA JOURNALISM REVIEW, FOSPHOTOS, Stavros Ioannides, Dimitris Vattis

EDITORIAL BOARD Titika Dimitroulia, Sofia Iordanidou, A.D. Papagiannidis, Kostas Venizelos, Thimios Zaharopoulos

HONORARY BOARD Dan Gillmor, Georgios Markopouliotis, Victor Navasky, Emmanuel Paraschos, Themis Themistokleous, Haridimos Tsoukas, Androulla Vassiliou, Nikos Xydakis

Research papers published in Dimosiografia are approved by a **PEER REVIEW BOARD** comprising academics from Cyprus, Greece and other countries

PUBLISHED IN Athens, 18, Alex. Soutsou str, postcode 10671

PRINTING Theodoros Kouledakis Graphic Arts

WEBSITE CO-ORDINATOR Doros Dorotheou

ISSN 2241-6137

EMAIL dimosiografia@cjr.press.cy, pr@cjr.press.cy

WEBSITE www.cjr.press.cy

Columbia Journalism Review

Published by the Columbia University Graduate School of Journalism

DEAN Steve Coll

CHAIRMAN Victor Navasky

VICE CHAIRMAN David Kellogg

ACTING EDITOR-IN-CHIEF Brent Cunningham

ASSOCIATE EDITOR/PRODUCTION EDITOR Christie Chisholm

ASSOCIATE EDITORS Kira Goldenberg, Sang Ngo

STAFF WRITERS Liz Cox Barrett, Ryan Chittum (deputy editor, The Audit), Greg Marx, Michael Meyer, Felix Salmon (The Audit), Dean Starkman (Kingsford Capital Fellow)

ASSISTANT EDITORS Alexis Sobel Fitts, Edirin Oputu

WEST COAST EDITOR Tom Goldstein

CONTRIBUTING EDITORS James Boylan, Curtis Brainard, Julia M. Klein, Charles Lewis, Trudy Lieberman, Robert Love, Michael Massing, Judith Matloff, Douglas McCollam, Justin Peters, Alissa Quart, Cristine Russell, Michael Shapiro, Scott Sherman

ACTING PUBLISHER Dennis Giza

BOARD OF OVERSEERS Neil Barsky (chairman), Stephen Adler, Emily Bell, Nathan S. Collier, Sheila Coronel, Howard W. French, Wade Greene, Alexander Jutkowitz, Joan Konner, Eric Lax, Kenneth Lerer, Steven Lipin, Craig Newmark, Michael Oreskes, Josh Reibel, Randall Rothenberg, Michael Schudson, Richard Snyder, Laurel Touby

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ: ΡΙΟ PHOTO

ΤΗΣ ΣΟΦΙΑΣ ΙΟΡΔΑΝΙΔΟΥ*

Αγαπητοί αναγνώστες,
το Περιοδικό ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΑ μπαίνει σε μια νέα εποχή.

Σε μια προσπάθεια να συγκεράσουμε τον ακαδημαϊκό με τον ενημερωτικό του χαρακτήρα, αναδιαμορφώνουμε ριζικά την ύλη του και εξελίσσουμε πιο δημιουργικά τη μορφολογία του.

Στόχος μας είναι να συναντήσουμε και να ανταποκριθούμε στα αιτήματα ενός διαρκώς απαιτητικότερου κοινού, αλλά και να εκφράσουμε τον παλμό και τις ανησυχίες ενός ραγδαία εξελισσόμενου χώρου, που ευτυχώς παραμένει διαρκώς ανοιχτός σε αλλαγές και καινοτόμες προσεγγίσεις.

Θα ανακαλύψετε αυτές τις αλλαγές σε κάθε σελίδα αυτού του τεύχους που πιστεύουμε ότι διαφοροποιείται ριζικά με:

- Την καθιέρωση αποκαλυπτικών Συνεντεύξεων τις οποίες εγκαινιάζουν με αιχμή το Κυπριακό, ο Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας Νίκος Αναστασιάδης και ο πρόεδρος Βάσος Λυσαριδης
- Τη δυναμική μας είσοδο στην ερευνητική Δημοσιογραφία με τεκμηριωμένη ανάλυση του τρόπου με τον οποίο αντιμετώπισαν τα Μέσα Ενημέρωσης το Δημοψήφισμα της 5ης Ιουλίου στην Ελλάδα
- Την παρουσία τακτικής στήλης για τα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης, που ανατρέπουν συνεχώς τα δεδομένα στη διαμόρφωση της Κοινής Γνώμης
- Τη δημοσίευση τακτικού Άρθρου πάνω στις τρέχουσες πολιτικές εξελίξεις
- Επίκαιρο ρεπορτάζ και infographics πάνω στη ροή και τις μετακινήσεις μεταναστών και, όπως πάντα,
- κριτική βιβλίου με έμφαση σε τίτλους που σημαδεύουν την πολιτική και δημοσιογραφική επικαιρότητα.

* Η **Σοφία Ιορδανίδου** είναι αναπληρώτρια καθηγήτρια του ΑΠΚΥ, ακαδημαϊκή υπεύθυνη του ΜΠΣ «Επικοινωνία και νέα Δημοσιογραφία» του Ανοικτού Πανεπιστημίου Κύπρου και πρόεδρος του Advanced Media Institute.

Πιστεύουμε πως η διαρκής συνάντηση της θεωρίας της Δημοσιογραφίας με την πρακτική της εφαρμογή ανοίγει έναν καινούριο δρόμο ζωντανής ενημέρωσης που ελπίζουμε ότι ανταποκρίνεται στις δικές σας ανησυχίες και στις δικές σας απαιτήσεις. Γι' αυτό και η Γνώμη σας, η συμμετοχή σας και η κριτική ματιά σας θα μας είναι πολύτιμες.

Το ιξώδες της κάλπης και οι εκλογές της 20ης Σεπτεμβρίου

Πώς, μετά από μια τόσο ταραγμένη περίοδο, με κορύφωση την ακραία περιπέτεια της «τραπεζικής αργίας» και των capital controls, είχαμε μια τέτοια επικάλυψη του εκλογικού αποτελέσματος του Ιανουαρίου, με οριακές μόνο απώλειες για τον ΣΥΡΙΖΑ (και με διάσωση των ΑΝΕΛ);

ΤΟΥ ΑΝΤΩΝΗ Δ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΙΔΗ*

T

ρήγορα λησμονήθηκαν – πάντως γρήγορα προσπεράσθηκαν, όσον αφορά την αναλυτική τους προσέγγιση – οι εκλογές της 20ης Σεπτεμβρίου στην Ελλάδα του 2015, του Μνημονίου-3, του «Πρώτη Φορά (ήδη Δεύτερη) Αριστερά». Δεν είναι περίεργο αυτό, καθώς οι συγκεκριμένες εκλογές:

(α) ανέτρεψαν αρκετές κατεστημένες/κατασταλαγμένες αντιλήψεις της Μεταπολίτευσης

(β) διέψευσαν πολύν κόσμο, από τους δημοσκόπους μέχρις εμάς του μηντιακού κόσμου

(γ) το σημαντικότερο, ίσως, δεν απέτελεσαν λήξη/ολοκλήρωση/τομή μιας φάσης, αλλ' αντιθέτως «χύθηκαν» παρευθός σε μια σαφώς πιο δύσκολη και ουσιαστική.

Πάμε, σιγά-σιγά να επισκεφτούμε τις διάφορες αυτές πτυχές. Αρχίζουμε απ' εκείνη που – καθώς φιλοξενούνται αυτά τα σχόλια στη «ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΑ» – έχει πλησιέστερη σχέση με τον μηντιακό κόσμο.

Υπήρξαν οι εκλογές της 20ης Σεπτεμβρίου, ως τελική απόληξη της «τριπλέτας» 25ης Ιανουαρίου / δημοψηφίσματος της 5ης Ιουλίου / 20ης Σεπτεμβρίου απ' εκείνες τις περιπτώσεις, όπου οι παράγοντες του Τύπου και των ηλεκτρονικών Μέσων («παράγοντες»: τόσο η ιδιοκτησία όσο και τα αυτοχρησιμεύα ηγετικά στρώματα, αλλά και επιμέρους δημοσιογράφοι) θεώρησαν ότι δικαιούνταν / μπορούσαν / «υποχρεούνταν» να έχουν καθοδηγητικό ρόλο. Η διάσταση του «Πρώτη φορά Αριστερά» (που δεν συνειδητοποιήθηκε αρκετά εξαρχής, αλλά ήταν «πρώτη φορά Αριστερά σε ευθύνες διακυβέρνησης», δηλαδή ρήξης συνέχειας στο πολιτικό αφήγημα της Μεταπολίτευσης) συνοδεύτηκε αρκετά άγαρμπα – στο ξεκίνημα – στην κάλπη της 25ης Ιανουαρίου. Και τούτο, τόσο από εκείνους που προσήλθαν να συνοδεύσουν (ιδίως όταν φάνηκε ότι η επικράτηση ΣΥΡΙΖΑ πλησίαζε, ύστερα ότι η διακυβέρνηση

* Δικηγόρος με ειδικευση στα θέματα Ε.Ε., δραπετής από νωρίς στη δημοσιογραφία, ο **Α. Δ. Παπαγιαννίδης** είναι σύμβουλος έκδοσης της «Δ».

Εκείνο που επαναβεβαιώθηκε με τη διαδρομή
25 Ιανουαρίου – 5 Ιουλίου – 20 Σεπτεμβρίου
είναι το ξεώδες της ψήφου, ή viscosity ή
stickiness. Δεν αλλάζει απότομα η επιλογή
ψήφου, πλην... όταν αλλάξει.

Προσφυγικοί μετανάστες

Από μακριά ακούγεται ο χαμηλόφωνος ουρανός μια βάρκα φουσκωτή ένα κύμα, από πολύ μακριά φθάνουν οι προσφυγικοί μετανάστες με κομμένες

ανάσες, οι κεραιές τους δεν έχουν σήμα, το κινητό τους δεν πιάνει σ' αυτή την αφιλόξενη ήπειρο που λέγεται Ευρώπη, περπατούν σε πετρωμένα λιβάδια,

σε κακοτράχαλες νύχτες, σε πηχτά σκοτάδια, οι φωνές τους εκλιπαρούν έλεος, οι πνιγμένοι έχουν χάσει την πιζίδα και είναι σκαρφαλωμένοι ψηλά

στους ουρανούς μιας άγνωστης λήθης που δε θα μάθουμε ποτέ τ' όνομά της, όσοι επιζούν είναι συμφιλιωμένοι με την ιδέα ζωής που αργασθίνει

Ντίνος Σιώτης

Αθήνα, 1 Νοεμβρίου 2015

ΣΥΡΙΖΑ/ΑΝΕΛ γινόταν πραγματικότητα: πάντα ο νικητής ασκεί τη γοητεία των Σειρήνων στο τσούρμο του Οδυσσέα, όχι;) όσο και απ' όσους θεώρησαν σχεδόν χρέος να εναντιωθούν στην άλωση της εξουσίας από ριζοσπαστική δύναμη (ή και από τους άλλους, λιγότερους, που θεώρησαν εξαρχής ότι η συγκυβέρνηση με ΑΝΕΛ «έβγαζε κάτι περίεργο»).

Η ήττα/διάψευση των δημοσκοπών και των μίντια

Αυτό, στο ξεκίνημα της διαδρομής. Η συνέχεια, η πολλαπλά ζαλιστική διαδρομή της διαπραγμάτευσης με την Ευρωζώνη / τους «εταίρους» (με πολλά εισαγωγικά, αυτό...), η περιπέτεια των διαδοχικών Eurogroup και συναντήσεων Κορυφής, τα καλοστημένα σώου (αφού μιλούμε με μηντιακούς όρους) Βαρουφάκη και η κατάληξη της συμφωνίας της 12ης/13ης Ιουλίου, έφερε και εγκατέστησε ακόμη περισσότερο στο προσκήνιο τη μηντιακή διαμεσολάβηση: για «προετοιμασία» του εδάφους, για στίσιμο των «στρατοπέδων», για ερμηνεία και υπερερμηνεία των δρώντων – κορύφωση ήδη το δημοψήφισμα της 5ης Ιουλίου, με την ιδεώδη (για μηντιακή διαχείριση) διχοτομία μεταξύ «Ναι» και «Όχι».

Εκεί ακριβώς, άλλωστε, ήρθε να προστεθεί στους ωδίνες του μηντιακού μας κόσμου η απόλυτη – μα, απόλυτη! – αστοχία που συμμερίστηκε ο κόσμος αυτός με τον όμορο, εκείνο των δημοσκοπήσεων: το 61% «Όχι» με 39% «Ναι», που ήρθε να πάρει τη θέση της δημοσκοπικής εκτίμησης για «βραχεία κεφαλή» επικράτηση της μιας έκβασης ή της άλλης, θα 'πρεπε να είχε λειτουργήσει προειδοποιητικά. Αλλά... δεν λειτούργησε. Καθόλου. Όλοι έμειναν ευτυχείς με τη διάψυσή τους, ή πάλι την ερμήνευσαν ως δικαίωση. Άλλωστε, η ίδια η πολιτική διαχείριση του «Όχι» ως «Ναι» (ή, ως «καλά, θα δούμε! μην υπερβάλλουμε...») λειτούργησε ως ελαφρυντικό.

Ετσι καταλήξαμε στην άλλη, μείζονα αυτή, διάψευση των προγνωστικών, των δημοσκοπικών προβολών, των προ-αναλύσεων όσον αφορά την έκβαση της εκλογικής αναμέτρησης της 20ης Σεπτεμβρίου. Η οποία έκβαση, άμα αφήσει κανείς λιγάκι παραπέρα τις πολύ σημαντικές για τη μία ή την άλλη ερμηνεία παραμέτρους (η πηπθησία ΝΔ συγκράτησε δυνάμεις με τη φιγούρα Βαγγέλη Μείμαράκη ενός 28% που είχε αφήσει πίσω ο Αντώνης Σαμαράς, άρα υπάρχει «πυρήνας»· το νεόκοπο ΠΟΤΑΜΙ του Σταύρου Θεοδωράκη πλιατσικολογήθηκε σε επίπεδο λίγο πάνω από... τον Λεβέντη στο μισό των προσδοκιών του· το «μείγμα τελικής ευθείας» ΠΑΣΟΚ-ΔΗΜΑΡ, χωρίς την παρουσία elephant in a room full of china Βαγγέλη Βενιζέλου, πέτυχε επί Φώφης Γεννηματά κάτι καλύτερο και των προσδοκιών· ο Βασίλης Λεβέντης δικαιώθηκε παρουσίας στη Βουλή· οι ΑνΈλληνες δικαιώθηκαν παραμονής στην Βουλή - και συνεχιζόμενου μεριδίου στην εξουσία), τι έκανε ουσιαστικά; Επανάλαβε την έκβαση της 25ης Ιανουαρίου!

Σε αναζήτηση ερμηνευτικών ερεισμάτων

Μέσα στην αναστάτωση των εκλογικών ημερών, αλλά και των άμεσα μετεκλογικών διαρρυθμίσεων για τη συνέχιση της διακυβέρνησης, άνησαν προς κάθε κατεύθυνση οι προσπάθειες ερμηνείας.

Πώς, μετά από μια τόσο ταραγμένη περίοδο, με κορύφωση την ακραία περιπέτεια της «τραπεζικής αργίας» και των capital controls, είχαμε μια τέτοια επικάλυψη του εκλογικού αποτελέσματος του Ιανουαρίου, με οριακές μόνο απώλειες για τον ΣΥΡΙΖΑ (και με διάσωση των ΑΝΕΛ); Το γεγονός ότι, παρόλες τις προσπάθειες να θεωρήσουν οι πηπτημένοι της κάλπης – δηλαδή η στάσιμη σε ποσοστά ΝΔ – ότι «πάλι καλά τα πήγαν», ξεκίνησε το ξίλωμα ηγεσίας και η εσωστρέφεια οδήγησε σε εγκατάσταση μιας πρώτης ερμηνείας: περισσότερο έχασε η ΝΔ («η Δεξιά») παρά κέρδισε ο ΣΥΡΙΖΑ («πρώτη φορά Αριστερά»), άσχετα αν η προνομοδότηση των 50 εδρών οδηγεί στην Ελλάδα σε κάτι που θυμίζει first-past-the-post. Η παράλληλη υποχώρηση μικρότερων κομμάτων όπως ΤΟ ΠΟΤΑΜΙ, που αποδείχθηκε ότι έχει ισχυρή γειτνίαση με την Κεντροδεξιά παρά το αρχικό του στίγμα, μάλλον ενίσχυσε αυτήν την ερμηνεία: το ίδιο, αντίστροφα από τη σχετικά καλύτερη επίδοση του

ΠΑΣΟΚ/ΔΗΜΑΡ, που ακριβώς έδειχνε να σκύβει αριστερότερα.

Μια τέτοια ερμηνευτική απόπειρα με έρεισμα στη διχοτομία Δεξιά - Αριστερά (σε μιαν Ελλάδα που, ούτως ή άλλως, ήδη από τη δεκαετία του '20 «σκύβει» προς τα αριστερά/κεντροαριστερά πολιτικά-κοινωνιολογικά, οπότε μόνον όταν «επισυμβαίνουν γεγονότα» η Δεξιά κατορθώνει να επαναβεβαιώσει την αντίληψή της ότι η εξουσία της ανήκει...) έρχεται να διαψευσθεί/διορθωθεί από την παρατήρηση ότι οι άλλες, ριζοσπαστικότερες προτάσεις στην κάλπη της 20ης Σεπτεμβρίου περιθωριοποιήθηκαν. Ασφαλώς και αναφερόμαστε στην καθαρή ήττα / απονομιμοποίηση της ΛΑ.Ε., τόσο ως οργανωτικού πυρήνα (=Λαφαζάνης), όσο και ως μηντιακού πυροτεχνήματος/προσοδοκίας (=Ζωή· ο πολύ πιο επιδέξιος Γιάννης – με ένα «ν» – Βαρουφάκης κρύφτηκε for another day, επωάζων τους «1101» του). Όμως ας μην παραγνωριστεί και το γεγονός ότι το, τόσο παραδοσιακό, ΚΚΕ δεν κατόρθωσε παρά τις συνθήκες κρίσης – και παρά μιαν όχι άνευρη προεκλογική καμπάνια – να κάνει βήματα προς τα εμπρός (ή προς το οπουδήποτε).

Να θεωρήσει λοιπόν κανείς ότι μια άλλη διχοτομία, του ριζοσπαστικά / συντηρητικά είναι εκείνη που παίχτηκε στις κάλπες; Η ίδια, φαινομενικά αντεστραμμένη!, είχε παιχτεί και στις 25 Ιανουαρίου και στη δημοψηφισματική κάλπη της 5ης Ιουλίου: τόσο η «πρώτη φορά Αριστερά» όσο και το «Όχι» είχαν ριζοσπαστική κροιά: όμως η 20η Σεπτεμβρίου αντέστρεψε την πολιτικότητα. Και δικαίωσε μια – μην φοβόμαστε τις λέξεις! – συντηρητική επιλογή, που απλώς εναποτέθηκε στα χέρια των ριζοσπαστών...

Αυτό, οδηγεί ενδεχομένως σε μια παραπέρα ερμηνευτική λογική: η πενταετής «θητεία στο Μνημόνιο» έχει φέρει στο ελληνικό εκλογικό σώμα αντανακλαστικά αποφυγής του κινδύνου / risk aversion, που ανακόπουν στο νήμα τη βαθύτερη (λέμε τώρα!) ροπή του προς το ριζοσπαστικό. (Επανάληψη, με άλλα λόγια, του σκηνικού της δίδυμης κάλπης Μαΐου-Ιουνίου του 2012. Μόνο που στον ρόλο του σταθεροποιητικού διεκδικητή, τώρα ο ΣΥΡΙΖΑ...). Όσοι έχουν περισσότερο κοινωνιολογίζουσα προσέγγιση, μπορούν βέβαια να αναζητήσουν την άλλη διχοτομία: εκείνη που ξεκινάει από τη διαπίστωση μιας ταξικής τομής που βαθαίνει με την κρίση, ή (σε άλλη προσέγγιση) εκείνη που δημιουργεί πλέον στρατόπεδα των «εκτός» και των «εντός». Ο ΣΥΡΙΖΑ, ως πρόταση εξουσίας, συνεχίζει να ελκύει τους πρώτους, αλλά ταυτόχρονα η αποδοχή του από τον «ξένο παράγοντα» (εναγκαλισμοί Μέρκελ, προσέλευση Ολάντ, ενθάρρυνση κινήσεων / στήριξη από Ομπάμα-Λιου) του αφήνει την εικόνα του σταθεροποιητή.

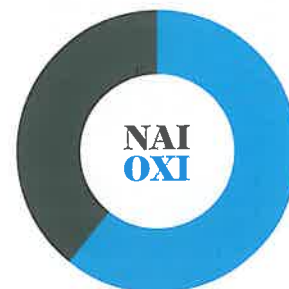
Και μια επάνοδος στον μηντιακό παράγοντα

Για να αποφύγουμε τον κίνδυνο να κουράσουμε τον αναγνώστη, ας καταθέσουμε τη δική μας άποψη/ερμηνεία: εκείνο που επαναβεβαιώθηκε με τη διαδρομή 25 Ιανουαρίου - 5 Ιουλίου - 20 Σεπτεμβρίου στην Ελλάδα είναι το ιξώδες της ψήφου, ή viscosity ή stickiness. Δεν αλλάζει απότομα η επιλογή ψήφου, πλην... όταν αλλάξει. Δείτε την κάλπη του 2007, ήδη του 2000 ή ακόμη-ακόμη εκείνη του 1984 (Ευρωεκλογές) - 1985: μια πρώτη θητεία «εξασφαλίζει» κατ' αρχήν μια δεύτερη, διότι ο εκτοπισθείς από την εξουσία ακόμη πληγώνει στη μνήμη. Συνδυαζόμενη αυτή η αρχή – που η ερμηνεία της, παραπέρα, βρίσκεται στο ότι ο ψηφοφόρος καλείται να αποκηρύξει τον εαυτό του, άμα κληθεί να μεταβάλει άμεσα συμπεριφορά... – με την πάγια ελληνική ψηφολογική συμπεριφορά της κατά βάσιν αρνητικής/τιμωρητικής ψήφου, όπου κανείς καταψηφίζει περισσότερο εκείνο στο οποίο «λάθος πίστεψε» παρά επιλέγει εκείνο που θα εμπιστευτεί, δίνει ένα κλειδί ανάγνωσης του πολλαπλά ανιγματικού 2015.

Όμως, για να κλείσουμε με μια επιστροφή στο αρχικό επιχείρημα: πιθανολογούμε – και άμποτες έρευνα επί του πεδίου να το διερευνήσει αυτό – ότι τη διαδικασία αυτή διαμόρφωσης της ψήφου του Σεπτεμβρίου, την ενίσχυσε / την πείσωσε αντί να την επηρεάσει αντίστροφα / ανατρέψει ακριβώς η μηντιακή στράτευση στην υπονόμηση του ΣΥΡΙΖΑ. Το άγχος να «ξεκολλήσει» από την επιλογή ΣΥΡΙΖΑ η (ισχνή, έστω) πλειοψηφία, ενίσχυσε το ιξώδες... ●

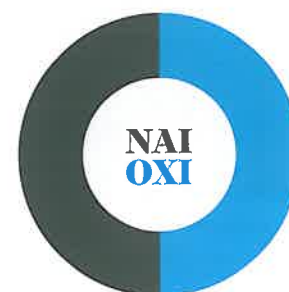
Αποτέλεσμα
δημοψηφίσματος

39% 61%

Εκτιμήσεις
δημοσκοπήσεων

50,2% 49,8%

Το 61% ΟΧΙ με 39% ΝΑΙ, που ήρθε να πάρει τη θέση της δημοσκοπικής εκτίμησης για «βραχεία κεφαλή» επικράτηση της μιας έκβασης ή της άλλης, θα 'πρεπε να είχε λειτουργήσει προειδοποιητικά. Αλλά... δεν λειτουργήσε. Καθόλου. Όλοι έμειναν ευτυχείς με τη διάψυσή τους.

Το δημοψήφισμα της 5ης Ιουλίου στα ελληνικά Μέσα Ενημέρωσης

Τι ήταν αυτό που είδαμε την εβδομάδα πριν το δημοψήφισμα στα τηλεοπτικά κανάλια και στο διαδίκτυο; Πώς το έζησαν οι εργαζόμενοι στα Μέσα; Οι πρωταγωνιστές των γεγονότων έχουν το λόγο.

ΤΗΣ ΜΑΡΙΝΑΣ ΣΠΥΡΟΥ*

Η νύχτα της 26ης Ιουνίου ήταν μακρά για κάθε κάτοικο της Ελλάδας. Ο πρωθυπουργός της χώρας, σε διάγγελμα που έκανε μετά τα μεσάνυχτα, ανακοίνωσε τη διενέργεια δημοψηφίσματος με ερώτημα «αν πρέπει να γίνει αποδεκτό το σχέδιο της συμφωνίας το οποίο κατέθεσαν η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο στο Eurogroup στις 25/6/2015 και το οποίο αποτελείται από δύο μέρη που συγκροτούν την ενιαία πρότασή τους¹».

«Η Ελλάδα είναι και θα παραμείνει αναπόσπαστο κομμάτι της Ευρώπης και η Ευρώπη αναπόσπαστο κομμάτι της Ελλάδας» είπε μέσω του διαγγέλματός του ο Αλέξης Τσίπρας², καλώντας τους πολίτες της Ελλάδας «να αποφασίσουν κυρίαρχα και περήφανα» στο «εκβιαστικό τελεσίγραφο για την αποδοχή μιας αυστηρής και ταπεινωτικής λιτότητας».

Η ελληνική κυβέρνηση έφτασε μέχρι την 5η Ιουλίου υποστηρίζοντας το «Όχι» και δηλώνοντας ότι σκοπός της κυβέρνησης ήταν «το δημοψήφισμα να αποτελέσει τη συνέχεια της διαπραγμάτευσης, με πιο ισχυρά όπλα»³ όπως έκανε σαφές ο Αλέξης Τσίπρας.

Στον αντίποδα, η Νέα Δημοκρατία, Το Ποτάμι και το ΠΑΣΟΚ, έχοντας στο πλευρό τους την πλειονότητα των παραγωγικών φορέων⁴ της χώρας, αρχικά ζήτησαν την απόσυρση του δημοψηφίσματος και στη συνέχεια τάχθηκαν υπέρ

* Η Μαρίνα Σπύρου είναι απόφοιτος του τμήματος Δημοσιογραφίας και Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Εργάζεται ως freelance δημοσιογράφος, με έδρα την Αθήνα.

1 ΣΕΤΕ (Σύνδεσμος Τουριστικών Επιχειρήσεων Ελλάδος), ΓΣΕΒΕΕ (Γενική Συνομοσπονδία Επαγγελματιών Βιοτεχνών Εμπόρων Ελλάδας), ΕΣΣΕ (Ελληνική Συνομοσπονδία Εμπορίου και Επιχειρηματικότητας), ΣΕΒ (Σύνδεσμος Επιχειρήσεων και Βιομηχανιών), ΠΑΣΕΓΕΣ (Πανελλήνια Συνομοσπονδία Ενώσεων Αγροτικών Συνεταιρισμών), ΚΕΔΕ (Κεντρική Ένωση Δήμων Ελλάδος). Τέλος, η Ολομέλεια της Διοίκησης της ΓΣΕΕ (Γενική Συνομοσπονδία Εργατών Ελλάδος) ζήτησε την απόσυρση του δημοψηφίσματος.

του «Ναι», υπογραμμίζοντας πως ένα ενδεχόμενο «Όχι» στο δημοψήφισμα θα προκαλούσε ρήξη με τους Ευρωπαίους, η οποία θα οδηγούσε σε έξοδο από την Ευρωζώνη και από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Υπέρ του «Όχι» τάχθηκε η Χρυσή Αυγή, ενώ το ΚΚΕ ήταν αρνητικό στην πρόταση της κυβέρνησης και των δανειστών.

Παράλληλα γίνονταν δηλώσεις από ξένους αξιωματούχους, όπως αυτά του Ιταλού πρωθυπουργού Ματέο Ρέντσι, ο οποίος υποστήριξε ότι «το διακύβευμα του δημοψήφισματος είναι “ευρώ ή δραχμή”»⁴. Ο πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Ζαν Κλοντ Γιούνκερ, από την πλευρά του, σε ειδική συνέντευξη Τύπου, την οποία έκλεισε στα ελληνικά, απευθύνθηκε στους Έλληνες και τους ζήτησε «να ψηφίσουν “Ναι” στο δημοψήφισμα, όποιο κι αν είναι το ερώτημα»⁵, τονίζοντας ότι αυτό «μπορεί να αλλάξει τις επόμενες μέρες» και προειδοποιώντας ότι «δεν υπάρχει λόγος να αυτοκτονήσουν». Ο πρόεδρος του Ευρωκοινοβουλίου σε παρέμβασή του δήλωσε ότι θα κάνει καμπάνια υπέρ του «Ναι»⁶, ενώ τρεις μέρες πριν από τη διεξαγωγή του δημοψηφίσματος εξέφραζε την ελπίδα ότι «σε περίπτωση που επικρατήσει το “Ναι” θα υπάρξει παράλληλη Τσίπρα και θα αναλάβει κυβέρνηση τεχνοκρατών, ώστε να μπορέσει να συνεχιστεί η διαπραγμάτευση»⁷.

Από τη στιγμή του διαγγέλματος, τα media της Ελλάδας άλλαξαν το πρόγραμμά τους κι αφιερώθηκαν σε έναν μονοθεματικό μαραθώνιο ενημέρωσης για τα τεκταινόμενα γύρω από το δημοψήφισμα, προκαλώντας την παρέμβαση του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης (ΕΣΡ) - ανεξάρτητο όργανο το οποίο εποπτεύει τα Μέσα - και της Ένωσης Συντακτών (ΕΣΗΕΑ), που έκαναν συστάσεις στους δημοσιογράφους για τον τρόπο κάλυψης των γεγονότων. Επιπλέον παρέμβαση υπήρξε και από τον Εισαγγελέα, ο οποίος - μέχρι την ώρα που διενεργείτο η παρούσα έρευνα - εξετάζει για τυχόν παραβίαση του νόμου.

Στην παρούσα έρευνα θα επιχειρηθεί, μέσω της αφήγησης των ίδιων των πρωταγωνιστών, η ανάλυση της κάλυψης της εβδομάδας πριν το δημοψήφισμα από την ελληνική ιδιωτική τηλεόραση και τις ενημερωτικές ιστοσελίδες, καθώς και οι παραβιάσεις τόσο των κανόνων δεοντολογίας, όσο και των νόμων. Θα τεθούν ερωτήματα όπως το κατά πόσο οι δημοσιογράφοι έχουν ελευθερία να κινηθούν σε ένα πλαίσιο διαφορετικό από αυτό που το Μέσο στο οποίο εργάζονται ορίζει, αλλά θα εξεταστεί και η σχέση εξάρτησης που έχουν τα Μέσα με την εξουσία. Θα αναζητηθεί η ευθύνη για την αστοχία των δημοσκοπήσεων και τέλος, η σχέση του αποτελέσματος του δημοψηφίσματος με τον χειρισμό των Μέσων. Παράλληλες συνεντεύξεις με εκπροσώπους εμπλεκόμενων με τα Μέσα φορέων, αλλά και εκπροσώπους της κυβέρνησης και της αξιωματικής αντιπολίτευσης, θα επιχειρήσουν να τοποθετήσουν την εβδομάδα αυτή μέσα σε ένα ευρύτερο

πλαίσιο της περιόδου της κρίσης στην Ελλάδα, κατά την οποία, όπως σημειώνει ο Νόαμ Τσόμκι, εκτυλίσσεται ένας «πόλεμος κοινωνικών τάξεων»⁸.

Ένας αρχισυντάκτης δελτίου ειδήσεων, ένας παρουσιαστής δελτίου ειδήσεων, ένας αρχισυντάκτης ενημερωτικής εκπομπής και δύο συντάκτες ενημερωτικών ιστοσελίδων, είναι οι δημοσιογράφοι που συμμετείχαν στη διενέργεια της έρευνας αυτής. Καθένας τους εργάζεται σε διαφορετικό Μέσο. Διατηρούν την ανωνυμία τους αποκλειστικά για την προστασία των εργασιακών τους σχέσεων.

Η κάλυψη του δημοψηφίσματος από τα media

«Πήγα στα παιδιά μου και τους ζήτησα συγγνώμη για τη δουλειά που κάνω». Η φράση αυτή ανήκει σε αρχισυντάκτη δελτίου ειδήσεων⁹ και αφορά στην εβδομάδα του δημοψηφίσματος.

Κάθε δημοσιογράφος γνωρίζει τη λεγόμενη «γραμμή» του Μέσου, για το οποίο εργάζεται και η υπογράμμισή της ανά περίπτωση είναι περιττή. Η υπενθύμισή της σε αυτήν την περίπτωση, είναι ενδεικτική της πίεσης που ασκήθηκε στους δημοσιογράφους.

«Μας είπαν ξεκάθαρα ότι στηρίζουμε το “Ναι” και κινηθήκαμε προς αυτή την κατεύθυνση» δηλώνει αρχισυντάκτης ενημερωτικής εκπομπής¹⁰, ενώ συντάκτης ιστοσελίδας μεγάλης επισκεψιμότητας¹¹ αναφέρεται σε εσωτερικό email στο οποίο υπήρξε σαφής εντολή προς την ίδια κατεύθυνση. «Ήταν σαν “ομερτά”. Κανένας δεν μίλησε γι' αυτό, όμως όλοι το τηρούσαν» λέει ο ίδιος.

Οι πικραίοι τίτλοι που συνόδευαν τα διαδικτυακά και τηλεοπτικά ρεπορτάζ, αλλά και τις συζητήσεις σχολιασμού στα δελτία ειδήσεων και τις εκπομπές, θα ήταν αρκετά για να σχηματίσει κανείς μια σαφή εικόνα

του περιεχομένου στα Μέσα, το οποίο ο αρχισυντάκτης του δελτίου¹² δεν μπορεί να χαρακτηρίσει «ούτε ενημέρωση, ούτε άσκηση δημοσιογραφίας» αλλά «μόνο προπαγάνδα».

Ο ίδιος κάνει λόγο για «εκστρατεία φόβου» από τα media και περιγράφοντας τη θεματολογία των ημερών αναφέρεται σε «απίστευτες ουρές στα ΑΤΜ των τραπεζών. Ένα από τα κανάλια μάλιστα, έδειξε εικόνες από την Τουρκία, για να παρουσιάσει το... τεράστιο πρόβλημα που υπήρχε». Σε ουρά εκτυλίχτηκε κι ένα από τα πιο ακραία δείγματα της κατάστασης, όπου ρεπόρτερ έσπρωξε και προσπέρασε, σε ζωντανή σύνδεση, έναν ηλικιωμένο ο οποίος καταφέρθηκε κατά των δανειστών και υπέρ της κυβέρνησης.

Η ηρεμία όμως που υπήρχε στις ουρές των ΑΤΜ, δεν ήταν αρκετή κι έτσι, «επιστρατεύθηκαν τα ρεπορτάζ των ξένων καναλιών με τις ουρές στην Ελλάδα». Άλλωστε, όπως σημειώνει ο αρχισυντάκτης της ενημερωτικής εκπομπής¹³, που συμπληρώνει και την προβολή ουρών στα βενζινάδικα και τα άδεια ράφια των σούπερ μάρκετ, «το θέμα στην τηλεόραση είναι η εικόνα». Ακόμα ένα ζήτημα που απασχόλησε τα δελτία

Πήγα στα παιδιά μου και τους ζήτησα συγγνώμη για τη δουλειά που κάνω.

Η φράση ανήκει σε αρχισυντάκτη δελτίου ειδήσεων

ήταν «η καταστροφή στον τουρισμό από τα capital controls και από την αστάθεια που έφερε το δημοψήφισμα¹⁴».

Στην υπερπροβολή των ουρών αναφέρονται αμφότεροι οι δύο συνεντευξιαζόμενοι συντάκτες των ιστοσελίδων¹⁵, προσθέτοντας τα «κτυπήματα» σε στελέχη της κυβέρνησης, όπως ο τότε υπουργός Οικονομικών Γιάνης Βαρουφάκης και η τότε πρόεδρος της Βουλής Ζωή Κωνσταντοπούλου, των οποίων οι δηλώσεις αναζητούνταν με «άγχος» για να γίνουν πρώτο θέμα.

Έρευνα και ανάλυση περιεχομένου των Μέσων Ενημέρωσης για την εβδομάδα του δημοψηφίσματος διεξάγει το Τμήμα Επικοινωνίας και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών. Ο πρόεδρος του Τμήματος Γιώργος Πλειός¹⁶ μοιράστηκε μαζί μας τα πρώτα συμπεράσματα της έρευνας και επιβεβαίωσε τα παραπάνω δείγματα, προσθέτοντας την «απόκρυψη δηλώσεων από αξιωματούχους του εξωτερικού». Τα media «προέβαλλαν δηλώσεις που ήταν ευνοϊκές για τις θέσεις τους» σχολίασε.

Ένα ακόμα ζήτημα που προέκυψε ήταν αυτό της ανισομερούς κατανομής του τηλεοπτικού χρόνου τόσο για τους εκπροσώπους των δύο πλευρών, όσο και για τις συγκεντρώσεις των υποστηρικτών τους.

«Οι εκπρόσωποι του “Ναι” υπερτερούσαν στα πάνελ» δηλώνει ο παρουσιαστής του δελτίου¹⁷, παραδεχόμενος ότι η κατανομή «δεν ήταν δίκαιη». «Ήταν ένας υπερασπιστής του “Όχι” να μάχεται με επτά του “Ναι”» παρατήρησε ο Λευτέρης Κρέτσος¹⁸, Γενικός Γραμματέας Επικοινωνίας και Ενημέρωσης, ο οποίος συμμετείχε στη διακομματική επιτροπή που - όπως πριν από κάθε εκλογική διαδικασία - όρισε την κατανομή του τηλεοπτικού χρόνου στις δύο

πλευρές, για να διαπιστώσει στη συνέχεια την παραβίασή της. «Είχαμε ενστάσεις» δήλωσε σχετικά με την παραβίαση των χρονοδιαγραμμάτων, την οποία απέδωσε «σε παθογένειες του μιντιακού συστήματος στην Ελλάδα».

«Τη μεγάλη συγκέντρωση του “Όχι”, δεν τη δείξαμε στην έκτασή της και μετά βέβαια το διορθώσαμε» συμπληρώνει ο παρουσιαστής δελτίου¹⁹.

Ψυχολογικές επιχειρήσεις εν καιρώ ειρήνης

Τα media όμως «δεν αρκέστηκαν απλώς στο να κάνουν συστηματική προπαγάνδα υπέρ του “Ναι”, αλλά προχώρησαν σε κάτι περισσότερο», παρατηρεί ο Γ. Πλειός²⁰, περιγράφοντας μια πρακτική που χρησιμοποιούν κυρίως οι στρατοί σε περιόδους πολέμου για να μειώσουν το ηθικό του αντιπάλου.

Ο καθηγητής αναφέρεται στις «ψυχολογικές επιχειρήσεις» οι οποίες εμφανίστηκαν για πρώτη φορά «σε καιρό ειρήνης», στις επαναληπτικές εκλογές του 2012, ενώ στην περίπτωση του δημοψηφίσματος αποτέλεσαν αναπόσπαστο κομμάτι όλων των δελτίων και εκπομπών, με εξαίρεση την ΕΡΤ.

Πρόκειται, όπως εξηγεί ο ίδιος, για συμπεριφορά δημοσιογράφων που βασίζεται σε δύο πυλώνες. «Ο ένας είναι ο εκφοβισμός - στη συγκεκριμένη περίπτωση η διαρκής υπόμνηση από τους δημοσιογράφους προς το κοινό για το τι θα πάθει αν ψηφίσει “Όχι” - και ο δεύτερος η δαιμονοποίηση - που αφορά στην επίρριψη της ευθύνης σε κάποιο πρόσωπο, που στην προκειμένη ήταν ο Αλέξης Τσίπρας».

Ο παρουσιαστής του δελτίου²¹ που μόνο ως παρατηρητής βίωσε αυτή την τακτική, σχολιάζοντάς την κάνει λόγο για «ατυχέστατη στιγμή» η οποία οφείλεται «σε δημοσιογραφική αδυναμία και στην κουλτούρα όλων ημών των ιθυνόντων και

Τη μεγάλη συγκέντρωση του “Όχι” υποβάθμισαν αρχικά τα κανάλια για να επανορθώσουν στη συνέχεια.

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ: NICK PALEOLOGOS / SOOC

Δεν έπρεπε να ήμασταν τόσο προπαγανδιστές του «Ναι», παραδέχεται ένας εκ των καταγγελλόμενων δημοσιογράφων.

λιγότερο στη γραμμή του Μέσου». «Από το “αναδείξτε το” μέχρι το πώς θα το κάνεις, μεσολαβούν ο διευθυντής ειδήσεων, οι αρχισυντάκτες και οι δημοσιογράφοι», συμπληρώνει.

Η παραβίαση του νόμου και οι «άνωθεν» παρεμβάσεις

Το ΕΣΡ και η ΕΣΗΕΑ, την εβδομάδα πριν από το δημοψήφισμα, είχαν κάνει συστάσεις στο σύνολο των φορέων ενημέρωσης για «αντικειμενική ενημέρωση με σεβασμό της κάθε άποψης», επισημαίνοντας την ανάγκη «αποφυγής δικαστικής ατμόσφαιρας». Να σημειωθεί εδώ ότι στο «σύνολο των φορέων ενημέρωσης» δεν συγκαταλέγονται οι ενημερωτικές ιστοσελίδες, αφού δεν αναγνωρίζονται από το ΕΣΡⁱⁱ και οι εργαζόμενοί τους ως δημοσιογράφοι από την ΕΣΗΕΑⁱⁱⁱ, με αποτέλεσμα οι νόμοι αλλά και οι εκάστοτε συστάσεις να μην τις αφορούν. Πέντε μέλη του Πειθαρχικού Οργάνου της ΕΣΗΕΑ παρακολούθησαν και κατέγραφαν το περιεχόμενο της ειδησεογραφίας όλων των Μέσων, περιγράφει το μέλος του Οργάνου, Πόπη Χριστοδουλίδου²², προσθέτοντας ότι κατά την καταγραφή παρατηρήθηκε παραβίαση στο σύνολο των κανόνων δεοντολογίας από τη μεγαλύτερη μερίδα δημοσιογράφων. Εκτός αυτού όμως, όπως λέει η ίδια, «στα γραφεία της Ένωσης έφτασαν πάνω από 600 καταγγελίες, το 90% εκ των οποίων επώνυμες, με τους πολίτες να διαμαρτύρονται ότι, κάποια κανάλια τις ημέρες πριν από το δημοψήφισμα πανικόβηλαν και τρομοκράτησαν τον κόσμο, προκειμένου να ψηφίσει “Ναι”».

Εννέα δημοσιογράφοι πρόκειται να απολογηθούν στο Πειθαρχικό και να έρθουν αντιμέτωποι με ποινές από διετή μέχρι οριστική διαγραφή τους από την Ένωση, όπως εξηγεί η Π. Χριστοδουλίδου²³, η οποία αναφέρεται σε καταγεγραμ-

μένο τηλεοπτικό υλικό, όπου αποτυπώνεται «η παραβίαση όλων των κανόνων» από τους καταγγελλόμενους. Η διαγραφή του εν λόγω υλικού από την ιστοσελίδα του ΜΕΓΑ κάνει την ίδια να σχολιάζει ότι «οι συνάδελφοι φάνηκαν κατώτεροι των περιστάσεων».

Αντιμέτωπος με πειθαρχική δίωξη θα βρεθεί και δημοσιογράφος, υποστηρικτής του «Όχι» ο οποίος μετά τη διεξαγωγή του δημοψηφίσματος αποκάλυψε στον τηλεοπτικό αέρα «γερμανοτσολιάδες» τους ψηφοφόρους του «Ναι».

«Προσχηματική και χωρίς ουσία» χαρακτηρίζει την παρέμβαση της ΕΣΗΕΑ στη συγκεκριμένη περίπτωση ο αρχισυντάκτης του δελτίου. Όπως το σύνολο των συνεντευξιζόμενων, έτσι κι αυτός, διερωτάται γιατί να γίνει τώρα, αφού η παραβίαση των δεοντολογικών κανόνων αποτελεί συνήθη τακτική των δημοσιογράφων²⁴. Κληθείσα να απαντήσει εκ μέρους του Οργάνου, η Π. Χριστοδουλίδου²⁵ σημείωσε ότι «έχει να κάνει με τα μέλη που εκλέγονται στο Πειθαρχικό» τα οποία η ίδια θεωρεί ότι έχουν κάποιου είδους «φοβία με τους συναδέλφους στα κανάλια».

Ένας εκ των καταγγελλόμενων παραδέχεται²⁶ ότι «δεν έπρεπε να ήμασταν τόσο προπαγανδιστές του “Ναι”», εκφράζοντας όμως ένσταση ότι αυτό «δεν θα έπρεπε να επισύρει πειθαρχική δίωξη». Κι ενώ «διαφωνεί με αυτό τον τρόπο δημοσιογραφίας», τονίζει ότι «δεν παύει να υπάρχει η ελευθερία του να είναι κάποιος όσο αιρετικός θέλει, έστω και με λανθασμένες θέσεις» και προσθέτει ότι «ακόμα και αυτό κρίνεται, στην εποχή που μπορείς να αλλάξεις κανάλι και να αποταθείς σε άλλη πηγή ενημέρωσης».

Προκαταρκτική εξέταση διέταξε και ο εισαγγελέας Πρωτοδικών Αθηνών, ο οποίος μετά από έγγραφες καταγγελίες διερευνά^{iv} κατά πόσο διεπράχθησαν αδικήματα όπως «η

ii Το ΕΣΡ είναι ανεξάρτητο όργανο υπεύθυνο, μεταξύ άλλων, για τον έλεγχο του περιεχομένου αποκλειστικά των ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών σταθμών. Περισσότερα για τις αρμοδιότητες του ΕΣΡ στον ιστότοπο: <http://www.esr.gr/>.

iii «Δόκιμα μέλη μπορούν να εγγραφούν, με αιτιολογημένη απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου που λαμβάνεται με απόλυτη πλειοψηφία, αυτοί που έχουν ως κύριο επάγγελμα τη δημοσιογραφία και εργάζονται ως συντάκτες σε ημερήσιες πολιτικές, οικονομικές και αθλητικές εφημερίδες Αθηνών, το Αθηνναϊκό Πρακτορείο Ειδήσεων και τα γραφεία των Αθηνών των ημερησίων εφημερίδων Θεσσαλονίκης (στους οποίους περιλαμβάνονται και οι έμμησθοι διορθωτές, γελοιογράφοι και σκιτσογράφοι), για τη συγκέντρωση, τη διαμόρφωση και την παρουσίαση της ύλης που δημοσιεύεται στις εφημερίδες κτλ. Επίσης, εγγράφονται ως δόκιμα μέλη, εκείνοι που, ως κύριο επάγγελμα, παρέχουν δημοσιογραφική εργασία, δηλαδή συγκεντρώνουν και διαμορφώνουν τη δημοσιογραφική ύλη στους τηλεοπτικούς και ραδιοφωνικούς σταθμούς». Από το καταστατικό της ΕΣΗΕΑ, Άρθρο 5, παρ.2 [Διασθεσίμο στο: <http://www.esiea.gr/katastatiko/eggrafi-melon/>].

απόπειρα επηρεασμού ψηφοφόρων» και η «απόπειρα νόθευσης εκλογικού αποτελέσματος» κατά την κάλυψη των εξελίξεων την περίοδο του δημοψηφίσματος, καθώς και για το αν μεταδόθηκαν δημοσκοπήσεις σε χρόνο που απαγορεύει η εκλογική νομοθεσία. Ανάλογη έρευνα διεξάγει και το ΕΣΡ το οποίο επίσης δέχθηκε πλήθος καταγγελιών.

Η ελευθερία του δημοσιογράφου και ο αντίκτυπος στις εργασιακές σχέσεις

Οι περιπτώσεις δημοσιογράφων που ταυτίστηκαν με τις θέσεις των εργοδοτών τους δεν ήταν λίγες. Ο συντάκτης της ιστοσελίδας²⁷ εντόπισε αρκετές τέτοιες συμπεριφορές και δήλωσε «σοκαρισμένος» με τους συναδέλφους του που «υπερασπιζόμενοι με υπερβάλλοντα ζήλο τον εργοδότη τους, έγιναν «βασιλικότεροι του βασιλέως»». Αντιμέτωπος με την ίδια εικόνα βρέθηκε και ο αρχισυντάκτης τηλεοπτικής εκπομπής²⁸, ο οποίος χαρακτηρίζει «γελοίο» το ότι συνάδελφοί του «έγιναν το alter ego του εργοδότη τους», καθώς «είμαστε όλοι αναλώσιμοι».

Να σημειωθεί ότι μετά το δημοψήφισμα και κυρίως την περίοδο που το νομοσχέδιο για τα Μέσα Ενημέρωσης τέθηκε σε διαβούλευση - οι ιδιοκτήτες των τηλεοπτικών σταθμών, μετά από 25 χρόνια λειτουργίας, καλούνται σήμερα να πληρώσουν για τις τηλεοπτικές άδειες -, υπήρξαν σχεδόν σε όλα τα κανάλια οριζόντιες μειώσεις μισθών και απολύσεις, ενώ ανάλογη εικόνα παρουσιάστηκε και σε άλλα Μέσα, συμπεριλαμβανομένων των ιστοσελίδων.

Η Ελλάδα το 2015 κατέλαβε την 91η θέση στην Ελευθερία του Τύπου²⁹, ανάμεσα σε 180 χώρες, όταν το 2009 βρισκόταν στην 35η θέση της ίδιας κατάταξης. Αλήθεια όμως, υπάρχει ελευθερία, μέσα σε ένα τέτοιο περιβάλλον, να κινηθεί κανείς διαφορετικά από τη «γραμμή» του Μέσου; Οι γνώμες διίστανται.

«Ακόμα και μέσα σε ένα τέτοιο περιβάλλον, μπορείς να βάλεις τις κόκκινες γραμμές σου, έστω και συμπεσμένες απαντά ο συντάκτης της ιστοσελίδας³⁰, για να συμφωνήσει μαζί του και ο αρχισυντάκτης της εκπομπής³¹, συμπληρώνοντας ότι «προσπαθούσε να κρατήσει μια γραμμή, άλλη από αυτή του καναλιού, όσο τον έπαιρνε».

Ο αρχισυντάκτης του δελτίου³² υποστηρίζει μεν ότι «δεν υπάρχει καμία απολύτως ελευθερία», αλλά «φυσικά υπάρχουν ευθύνες», ενώ ο παρουσιαστής³³ περιγράφει μια «δύσκολη κατάσταση», η οποία, για να αλλάξει, απαιτεί «καθημερινή μάχη συνεννόησης και διαπραγματεύσεων». Ωστόσο, προσθέτει, ο μέσος τηλεθεατής «βλέπει πάντα την εικόνα», με συνέπεια, ακόμα κι αν υπάρχει ένα αξιοπρεπές κείμενο του εκφωνητή του δελτίου, να συμπληρώνεται η εικόνα με έναν τίτλο από κάτω, να ακολουθεί ένα ρεπορτάζ, μία σύνδεση ή ένα σχόλιο, «προϊόντα» άλλων συναδέλφων, που στην ουσία «ακυρώνουν» αυτό το κείμενο. Βγαίνει έτσι ο παρουσιαστής εκ μέρους ολόκληρου του δημοσιογραφικού επιτελείου.

iv Η εισαγγελική εξέταση βρισκόταν σε εξέλιξη όσο διεξαγόταν η έρευνα (Αύγουστος - Οκτώβριος 2015).

υπέριτλοι	
	<p>Τα νέα του ΣΚΑΪ 21:00 • 29/06/2015 <i>Ένα «όχι» θα σημαίνει, ανεξαρτήτως του ερωτήματος, ότι η Ελλάδα λέει «όχι» στην Ευρώπη.</i> ZAN KLONT GYOUNKER</p>
	<p>MEGA Γεγονότα 20:00 • 29/06/2015 <i>Στο χείλος της χρεοκοπίας η Ελλάδα, με κλειστές τράπεζες και όριο στα Α.Τ.Μ.</i></p>
	<p>MEGA Γεγονότα 20:00 • 29/06/2015 <i>Το ερώτημα στο δημοψήφισμα είναι «ευρώ ή δραχμή»</i> ΟΛΑΝΤ</p>
	<p>Ειδήσεις STAR 02/07/2015 <i>Ο γολγοθάς των συνταξιούχων.</i></p>
	<p>ALPHA News 03/07/2015 <i>Σε δραματικό σταυροδρόμι, τρίτη μέρα ταλαιπωρίας.</i></p>
	<p>ANTI News 19:25 • 03/07/2015 <i>Ευρώπη ή Ζιμπάμπουε, αυτό είναι το διακόβευμα του δημοψηφίσματος.</i></p>
	<p>Ειδήσεις STAR 06/07/2015 <i>Οι πολιτικοί αρχηγοί συμφώνησαν «όχι» στη ρήξη, «ναι» στη συμφωνία στο ευρώ εκτός από το ΚΚΕ.</i></p>

Το αποτέλεσμα του δημοψηφίσματος δέχτηκε πλήθος ερμηνειών. «Ο κόσμος είπε ένα "γαυτό" σε όλα όσα συνέβησαν τα τελευταία 40 χρόνια» ήταν η ερμηνεία του Αλέξη Τσίπρα.

Η αστοχία των δημοσκοπήσεων

Στη μία εβδομάδα από την αναγγελία μέχρι τη διενέργεια του δημοψηφίσματος, δεν ήταν λίγες οι δημοσκοπήσεις που έγιναν, όμως καμία από αυτές δεν «πέτυχε», όχι το ποσοστό, αλλά ούτε την τάση, με συνέπεια να υπάρξουν μομφές κατά των εταιρειών μετρήσεων.

Ο Αναστάσιος Βελισσαρίδης³⁴, υπεύθυνος του πολιτικού τμήματος της MRB, σημειώνει ότι η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε δεν διέφερε από αυτήν που είχε ακολουθηθεί σε προηγούμενες εκλογικές αναμετρήσεις, διευκρινίζοντας ότι, αφενός στο δημοψήφισμα δεν υπάρχουν στοιχεία προηγούμενων αναμετρήσεων, αφετέρου «τη δημοσκόπηση την κάνει μια εταιρεία, αλλά τη διαχειρίζεται ένα Μέσο» με ό,τι αυτό συνεπάγεται ως προς την προβολή των αποτελεσμάτων της.

«Υπήρχαν δημοσκοπήσεις που είχαν παραγγελθεί - όχι για δημοσίευση - κι έτρεξαν το Σάββατο, την επομένη της αναγγελίας του δημοψηφίσματος, οι οποίες έβγαζαν με μεγάλη διαφορά το "ΟΧΙ", σημειώνει ο Α. Βελισσαρίδης³⁵, συμπληρώνοντας ότι «οι διακυμάνσεις στις απαντήσεις υπήρξαν στα μέσα της εβδομάδας, οπότε και είχαν επιβληθεί τα capital controls και το δείγμα κινούνταν υπέρ του "ΝΑΙ". Στα τέλη της εβδομάδας το "ΟΧΙ" άρχισε να φουντώνει».

Επιπλέον, παρατηρεί ο ίδιος, «ο κόσμος που ψήφισε "ΝΑΙ", το έλεγε, το θεωρούσε εθνικό του καθήκον», σε αντίθεση με τους ψηφοφόρους του «ΟΧΙ» που «δεν εμφανίζονταν τόσο φανατικοί στις δημοσκοπήσεις». Κι εκεί ήταν που μας «ξεγέλασαν» τα αποτελέσματα.

Άξιες αναφοράς και προβληματισμού για το κατά πόσο επηρέασαν τη μετατόπιση στο «ΟΧΙ» είναι οι καθημερινές παρεμβάσεις από το εξωτερικό, όπως αυτή του Αμερικανού υπουργού Οικονομικών, που ήταν από τους πρώτους που έθεσε το ζήτημα του χρέους στο «τραπέζι» των συζητήσεων. Σε δήλωση που έκανε ο Τζακ Λιου³⁶ υπογράμμισε τη σημαντικότητα του «να συνεχιστούν οι διαπραγματεύσεις μεταξύ των δύο πλευρών» προτάσσοντας τη «δέσμευση της

Ελλάδας για την ολοκλήρωση των μεταρρυθμίσεων και των Ευρωπαίων για την ελάφρυνση του ελληνικού χρέους», ενώ την Τετάρτη 2 Ιουλίου το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο έδωσε στη δημοσιότητα έκθεσή³⁷, στην οποία τονιζόταν «η ανάγκη για ελάφρυνση του ελληνικού χρέους». Την ίδια μέρα, ο Έλληνας πρωθυπουργός διαβεβαίωσε ότι ανεξαρτήτως αποτελέσματος, θα υπάρξει συμφωνία και η Ελλάδα θα παραμείνει στην Ευρωπαϊκή Ένωση. «Αν υπερισχύσει το "Οχι", εγώ την επόμενη μέρα θα είμαι στις Βρυξέλλες και θα υπογραφεί συμφωνία³⁸» δήλωσε ο Αλέξης Τσίπρας. Είχε προηγηθεί διαρροή από το γερμανικό κοινοβούλιο, σύμφωνα με την οποία, ο - εκ των σκληρότερων Ευρωπαίων - Βόλφγκανγκ Σόιμπλε είχε δηλώσει ότι «το ελληνικό "Οχι" δεν σημαίνει grexit».

Όταν τα media υποκαθιστούν τα κόμματα

Η έκδηλη υποστήριξη της πλευράς του «Ναι» από τα Μέσα είναι η μία πλευρά του «νομίσματος». Η άλλη οπτική είναι αυτή της θέσης που κατέλαβαν τα Μέσα, τόσο στον πολιτικό χώρο, όσο και στα «μάτια» του κοινού τους.

Τα σχόλια που κάνουν οι αναγνώστες των ιστοσελίδων οδήγησαν τον συντάκτη³⁹ μίας εξ αυτών να συμπεράνει ότι «ο κόσμος σχολίαζε την ιστοσελίδα και απευθυνόταν στη Νέα Δημοκρατία» ταυτίζοντας την ενημερωτική ιστοσελίδα με την αξιωματική αντιπολίτευση.

«Δεν είναι ότι κομματικοποιήθηκαν τα Μέσα, είναι ότι υποκατέστησαν τα κόμματα» παρατηρεί ο Γ. Πλειός⁴⁰ και εξηγεί ότι αυτό είναι φαινόμενο το οποίο συναντάται σε χώρες που σε περιόδους κρίσης «ζουν σε μια κοινωνικοοικονομική και πολιτική μετάβαση, ενώ ταυτόχρονα τα κόμματα έχουν εξασθενήσει».

Η πολιτική παρέμβαση που επιχειρήθηκε, οδήγησε, σύμφωνα με τον αρχισυντάκτη του δελτίου⁴¹, «στην πλήρη απαξίωση των συστημικών μέσων ενημέρωσης και της δημοσιογραφίας».

Τη διαφωνία του εκφράζει ο Νίκος Τσοούτσιος, υπεύθυνος

Χιλιάδες κόσμου φώναζαν ρυθμικά «αλήτες, ρουφιάνοι, δημοσιογράφοι» την Παρασκευή, 3 Ιουλίου στο Σύνταγμα.

του γραφείου Τύπου της Νέας Δημοκρατίας στη Βουλή και στενός συνεργάτης του Αντώνη Σαμαρά από το 2009 μέχρι τον Ιανουάριο του 2015, ο οποίος παρατηρεί ότι «κανένας δεν ασχολήθηκε με την ουσία του δημοψηφίσματος», ενώ για το χειρισμό της υπόθεσης από τα media δηλώνει ότι «πέρα από τη συνθησιμένη υπερβολή, δεν έγινε τίποτα το ιδιαίτερο την εβδομάδα του δημοψηφίσματος»⁴². Αντιθέτως, σημειώνει, «το ηλεκτρονικό μιντιακό σύστημα άγεται και εφέρετο πίσω από τις επιλογές της κυβερνήσεως». Με άλλα λόγια, «ο Αλέξης Τσίπρας έκανε προπαγάνδα ότι “δίνει μεγάλη μάχη για το grexit” και τα media - ως όφειλαν - την αναπαρήγαγαν». Το αποτέλεσμα ήταν «μία επιτυχημένη επικοινωνιακά καμπάνια».

«Συνήθως, η προπαγάνδα, είναι κρατική, ενώ αυτή τη φορά, ήταν προπαγάνδα κατά μιας απόφασης που είχε λάβει η κυβέρνηση», παρατηρεί ο αρχισυντάκτης του δελτίου⁴³, θέτοντας ένα από τα ερωτήματα που απασχολούν την παρούσα έρευνα, δηλαδή ποιος μπορεί να είναι ο «ενορχηστρωτής» μιας τέτοιας κατάστασης και κατά πόσο μπορούν τα Μέσα να είναι ανεξάρτητα από την εξουσία του;

Όταν «ο δανεισμός των Μέσων προέρχεται από τις τράπεζες κι ακολουθούν άλλες χιλιάδες επιχειρήσεις να νοιάζονται για το “αγαθό” της ενημέρωσης, για να στηρίζουν αυτό που μπορεί να διαπλέκεται σε επίπεδο συμφερόντων, το σύστημα είναι αλληλένδετο», απαντά ο παρουσιαστής του δελτίου⁴⁴.

Τι χρωστά το 61,31% στα media;

Μήνες μετά τη διενέργεια του δημοψηφίσματος, ο Νίκος Τσοούτσιος⁴⁵ δηλώνει για τις ανάγκες αυτής της έρευνας ότι, «ποτέ δεν έγινε δημοψήφισμα στην Ελλάδα» και επιχειρηματολογώντας, σημειώνει ότι «το διακύβευμα μεταφέρθηκε από ένα υποτιθέμενο δημοψήφισμα σε μια πραγματική πολιτική μάχη», με την κυβέρνηση να προσπαθεί να ηγεμονεύσει σε βάρος της αντιπολίτευσης, ενώ επικαλούμενος το τρίτο μνημόνιο που υπέγραψε η κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ - ANEL, τονίζει ότι αυτό «φάνηκε κι εκ του αποτελέσματος».

Ο Λευτέρης Κρέτσος⁴⁶, στον αντίποδα, επαναλαμβάνει τη σύγκριση που προτείνει ο Αλέξης Τσίπρας ανάμεσα στη συμφωνία που καταψηφίστηκε στις 5 Ιουλίου και σε αυτήν που υπεγράφη στις 12 του ίδιου μήνα, παραδεχόμενος ότι «δεν μπορέσαμε να νικήσουμε εντελώς τη μάχη της λιτότητας» αλλά «τα βάλουμε με τις παγκόσμιες χρηματαγορές, σε μια Ευρώπη που είχε μόνο μία κυβέρνηση Αριστεράς και ενάντια σε αυτό το μοντέλο κερδίσαμε αρκετά. Δεν κερδίσαμε όλα όσα θα θέλαμε, αλλά είμαστε εδώ και συνεχίζουμε. Δεν εγκαταλείψαμε τη μάχη».

Το αποτέλεσμα του δημοψηφίσματος δέχτηκε πλήθος ερμηνειών με κυρίαρχη αυτή που δόθηκε και από τον Αλέξη Τσίπρα⁴⁷, ότι «ο κόσμος είπε ένα “γαμώτο” σε όλα όσα συνέβησαν τα τελευταία 40 χρόνια».

Η κοινή γνώμη κατά την προεκλογική περίοδο εκφράστηκε κυρίως μέσω των διαδηλώσεων, οι οποίες γίνονταν καθημερινά, τόσο από τους υπέρμαχους του «Ναι», όσο και από αυτούς του «Όχι» και οι οποίες κορυφώθηκαν την Παρασκευή, 3 Ιουλίου. Εκείνη τη μέρα χιλιάδες κόσμου υποστήριξαν την πρωτοβουλία της κίνησης «Μένουμε Ευρώπη» για τη συγκέντρωση στο Καλλιμάρμαρο Στάδιο της Αθήνας. Την ίδια ώρα το πλήθος που κατέκλυζε το Σύνταγμα για να πάρει μέρος στη συγκέντρωση υπέρ του «Όχι», στην οποία καλούσε ο ΣΥΡΙΖΑ, ξεπερνούσε τις προσδοκίες των διοργανωτών.

Στο σύντομο χαιρετισμό που απεύθυνε από το βήμα της συγκέντρωσης ο πρωθυπουργός έκανε λόγο για «κρεσέντο τρομοκρατίας και τρομολαγνείας»⁴⁸ για να ακούσει δεκάδες χιλιάδες κόσμου από κάτω να φωνάζουν ρυθμικά «αλήτες, ρουφιάνοι, δημοσιογράφοι».

«Αυτό το “Όχι” δεν ήταν “Όχι” στην Ευρώπη, δεν ήταν “Όχι” μόνο στα υπόλοιπα κόμματα και υπέρ του ΣΥΡΙΖΑ, δεν ήταν “Όχι” ή “Ναι” μόνο στη συμφωνία, αλλά ήταν ένα “Όχι” σε ό,τι με θυμώνει» εκτιμά ο παρουσιαστής του δελτίου⁴⁹ και συμπληρώνει ότι και τα media μπορεί να θύμωσαν τον

κόσμο «ως μέρος και αιτία του προβλήματος, στο κομμάτι που τους αναλογεί».

Ο Γ. Πλειός⁵⁰ σχολιάζει ως «πολύ μεγάλη τη δόση της προπαγάνδας» με αποτέλεσμα «τη δημιουργία του boomerang effect», την αντίθετη δηλαδή αντίδραση από την επιδιωκόμενη, συμπληρώνοντας ότι «αυτό έπαιξε πολύ μεγάλο ρόλο στο αποτέλεσμα του δημοψηφίσματος».

«Η προπαγάνδα ήταν τόσο αποκάλυψη που ο κόσμος αντέδρασε» διαπιστώνει ο ένας συντάκτης ιστοσελίδας⁵¹, ενώ ο δεύτερος⁵² σημειώνει ότι «ο κόσμος αντέδρασε γιατί θεώρησε ότι τον περνάνε για πλιθίο».

Δεν είναι απλώς η δεοντολογία που έκανε τον παρουσιαστή⁵³ να διαφωνήσει με τον τρόπο κάλυψης του δημοψηφίσματος, αλλά «σε μια εποχή τέτοιας ροής πληροφοριών, το να αποκρύψεις κάτι είναι ανόητο», αφού «ό,τι συμβαίνει

το μαθαίνει ο κόσμος ούτως ή άλλως».

Σε κάθε περίπτωση κι όποια ερμηνεία αν προσδώσει κανείς στο αποτέλεσμα του δημοψηφίσματος, ο τρόπος κάλυψης της περιόδου από τα Μέσα, όπως προκύπτει από την παρούσα έρευνα, επιβεβαιώνει την έλλειψη αξιοπιστίας που τους καταλογίζει το κοινό τους, το οποίο τους γύρισε την πλάτη.

«Ο Τύπος, βαδίζοντας χέρι χέρι με την πολιτική, εγκαταλείπει το δημόσιο συμφέρον και προσαρμόζεται σε ένα θεραπευτικό είδος δημοσιογραφίας μεριμνώντας για τη φροντίδα πελατών κι όχι πολιτών» παρατηρεί ο Γερμανός φιλόσοφος Γιούργκεν Χάμπερμας⁵⁴. Είναι μια παρατήρηση που θα μπορούσαν να λάβουν υπόψη τους οι δημοσιογράφοι και οι εμπλεκόμενοι με τα Μέσα φορείς, κοιτάζοντας την επόμενη μέρα. ●

Σύνδεσμοι

1 Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης, 2015. Ψηφοδέλτιο Δημοψηφίσματος 2015. [Online] Διαθέσιμο στο: <http://www.yypes.gr/el/Elections/referendum2015/> [Ανακτήθηκε: 27 Οκτωβρίου 2015]

2 Τσίπρας, Α. 2015. Διάγγελμα για τη διεξαγωγή δημοψηφίσματος. 27 Ιουνίου. [Online] Διαθέσιμο στο: <https://www.youtube.com/watch?v=nWqEKIVeT0k> [Ανακτήθηκε: 27 Οκτωβρίου 2015]

3 ΕΡΤ, 2015. Συνέντευξη Αλ.Τσίπρα στην ΕΡΤ: Διαπραγματευτικό χαρτί το δημοψήφισμα. 29 Ιουνίου. [Online] Διαθέσιμο στο: <http://www.ert.gr/sinentefix-tou-prothipourgou-stin-ert-diapragmateftiko-charti-to-dimopsifisma/> [Ανακτήθηκε: 27 Οκτωβρίου 2015]

4 Renzi, M. 2015. Twitter account. 29 Ιουνίου. [Online] Διαθέσιμο στο: https://twitter.com/matteorenzi/status/615526711787171840?ref_src=twsrc%5Etfw [Ανακτήθηκε: 27 Οκτωβρίου 2015]

5 European Commission, 2015. Jean-Claude Juncker's press conference on Greece, European Commission. 29 Ιουνίου. [Online] Διαθέσιμο στο: http://europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-15-5274_en.htm [Ανακτήθηκε: 27 Οκτωβρίου 2015]

6 Euractiv.com, 2015. Greek crisis divides European Socialists. 29 Ιουνίου [Online] Διαθέσιμο στο: <http://www.euractiv.com/sections/euro-finance/greek-crisis-divides-european-socialists-315838> [Ανακτήθηκε: 27 Οκτωβρίου 2015]

7 Ekathimerini, 2015. Schulz says Greek govt should resign after a "yes" vote. 2 Ιουλίου. [Online] Διαθέσιμο στο: <http://www.ekathimerini.com/198842/article/ekathimerini/news/schulz-says-greek-govt-should-resign-after-a-yes-vote> [Ανακτήθηκε: 27 Οκτωβρίου 2015]

8 DemocracyNow, 2015. Chomsky: Greece Faces "Savage Response" for Taking on Austerity "ClassWar". 1 Ιουλίου. [Online] Διαθέσιμο στο: http://www.democracynow.org/blog/2015/7/1/chomsky_greece_s_syryza_spain_s [Ανακτήθηκε: 27 Οκτωβρίου 2015]

9 Αρχισυντάκτης δελτίου ειδήσεων, 2015. Συνέντευξη στη Μ. Σπύρου. 24 Σεπτεμβρίου, Αθήνα.

10 Αρχισυντάκτης ενημερωτικής εκπομπής, 2015. Συνέντευξη στη Μ. Σπύρου. 12 Σεπτεμβρίου, Αθήνα.

11 Συντάκτης ενημερωτικής ιστοσελίδας, 2015. Συνέντευξη στη Μ. Σπύρου. 10 Σεπτεμβρίου, Αθήνα.

12 Αρχισυντάκτης δελτίου ειδήσεων, ό.π.

13 Αρχισυντάκτης ενημερωτικής εκπομπής, ό.π.

14 Αρχισυντάκτης δελτίου ειδήσεων, ό.π.

15 Συντάκτης ενημερωτικής ιστοσελίδας, 2015. Συνέντευξη στη Μ. Σπύρου. 12 Σεπτεμβρίου, Αθήνα.

16 Πλειός, Γ. 2015. Συνέντευξη στη Μ. Σπύρου. 15 Σεπτεμβρίου, Αθήνα.

17 Παρασιαστής δελτίου ειδήσεων, 2015. Συνέντευξη στη Μ. Σπύρου. 1 Οκτωβρίου, Αθήνα.

18 Κρέτσος, Λ. 2015. Συνέντευξη στη Μ. Σπύρου. 9 Οκτωβρίου, Αθήνα.

19 Παρασιαστής δελτίου ειδήσεων, ό.π.

20 Πλειός, ό.π.

21 Παρασιαστής δελτίου ειδήσεων, ό.π.

22 Χριστοδουλίδου, Π. 2015. Συνέντευξη στη Μ. Σπύρου. 27 Σεπτεμβρίου, Αθήνα.

23 ό.π.

24 Αρχισυντάκτης δελτίου ειδήσεων, ό.π.

25 Χριστοδουλίδου, ό.π.

26 Καταγγελλόμενο μέλος της ΕΣΗΕΑ, 2015. Συνέντευξη στη Μ. Σπύρου. 1 Οκτωβρίου, Αθήνα.

27 Συντάκτης ενημερωτικής ιστοσελίδας, 10 Σεπτεμβρίου, ό.π.

28 Αρχισυντάκτης ενημερωτικής εκπομπής, ό.π.

29 Reporters Without Borders, 2015. 2015 World Press Freedom Index [Online] Διαθέσιμο στο: <https://index.rsf.org/#/index-details/GRC> [Ανακτήθηκε: 27 Οκτωβρίου 2015]

30 Συντάκτης ενημερωτικής ιστοσελίδας, 10 Σεπτεμβρίου, ό.π.

31 Αρχισυντάκτης ενημερωτικής εκπομπής, ό.π.

32 Αρχισυντάκτης δελτίου ειδήσεων, ό.π.

33 Παρασιαστής δελτίου ειδήσεων, ό.π.

34 Βελισσαρίδης, Α. 2015. Συνέντευξη στη Μ. Σπύρου. 28 Σεπτεμβρίου, Αθήνα.

35 ό.π.

36 Reuters, 2015. U.S. Treasury's Lew calls Greek PM Tsipras to urge steps to resolve debt crisis. 28 Ιουνίου. [Online] Διαθέσιμο στο: <http://www.reuters.com/article/2015/06/29/us-eurozone-greece-usa-jacklewidUSKCN090020150629> [Ανακτήθηκε: 27 Οκτωβρίου 2015]

37 International Monetary Fund, 2015. Greece: Preliminary Draft Debt Sustainability Analysis, 2 Ιουλίου. [Online] Διαθέσιμο στο: <http://www.imf.org/external/pubs/cat/longres.aspx?sk=43044.0> [Ανακτήθηκε: 27 Οκτωβρίου 2015]

38 Antenna News, 2015. Τσίπρας: Συμφωνία είτε με «ναί» είτε με «όχι». 2 Ιουλίου. [Online] Διαθέσιμο στο: <http://www.antenna.gr/news/Politics/article/414405/tsipras-symfonia-eite-me-na-eite-me-oxi> [Ανακτήθηκε: 27 Οκτωβρίου 2015]

39 Συντάκτης ενημερωτικής ιστοσελίδας, 12 Σεπτεμβρίου, ό.π.

40 Πλειός, ό.π.

41 Αρχισυντάκτης δελτίου, ειδήσεων, ό.π.

42 Τσοούτσιος, Ν. 2015. Συνέντευξη στη Μ. Σπύρου. 3 Οκτωβρίου, Αθήνα.

43 Αρχισυντάκτης δελτίου ειδήσεων, ό.π.

44 Παρασιαστής δελτίου ειδήσεων, ό.π.

45 Τσοούτσιος, ό.π.

46 Κρέτσος, ό.π.

47 ΣΥΡΙΖΑ, 2015. Αλέξης Τσίπρας: Δεν θα επιστρέψουμε να επιστρέψει το παλιό κατεστημένο. 30 Αυγούστου, Πανελλαδική σύσκεψη ΣΥΡΙΖΑ, Αθήνα. [Online] Διαθέσιμο στο: <http://www.syryza.gr/article/AI-Tsipras-Den-tha-epistrepsoyme-na-epistrepsei-to-palαιο-katesthmeno-.html> [Ανακτήθηκε: 27 Οκτωβρίου 2015]

48 Τσίπρας, Α. 2015. Ομιλία στη συγκέντρωση υπέρ του ΟΧΙ. 3 Ιουλίου, Πλατεία Συντάγματος, Αθήνα. [Online] Διαθέσιμο στο: <http://www.youtube.com/watch?v=xXbtSEntfwM> [Ανακτήθηκε: 27 Οκτωβρίου 2015]

49 Παρασιαστής δελτίου ειδήσεων, ό.π.

50 Πλειός, ό.π.

51 Συντάκτης ενημερωτικής ιστοσελίδας, 12 Σεπτεμβρίου, ό.π.

52 Συντάκτης ενημερωτικής ιστοσελίδας, 10 Σεπτεμβρίου, ό.π.

53 Παρασιαστής δελτίου ειδήσεων, ό.π.

54 Habermas, J. 2015. Why Angela Merkel Is Wrong On Greece. Social Europe. [Online] Διαθέσιμο στο: <http://www.socialeurope.eu/2015/06/why-angela-merkels-is-wrong-on-greece/> [Ανακτήθηκε: 27 Οκτωβρίου 2015].

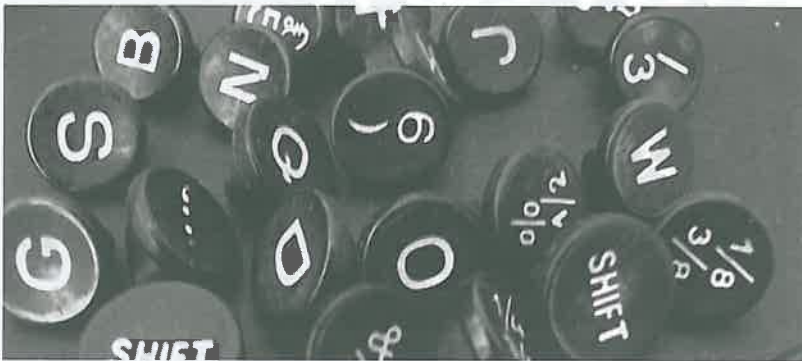
Για να έχετε μια πιο
σφαιρική αντίληψη
των πάντων,
διαβάζετε
λογοτεχνικά
περιοδικά:
Poetix,
(δε)κατα
Τράνζ.ιτο

Social Media Thoughts

ΤΗΣ ΛΗΔΑΣ ΤΣΕΝΕ*

* Η Λήδα Τσενέ είναι διδάκτωρ του Παντείου Πανεπιστημίου με ειδίκευση στα social media και την κοινωνική ευθύνη. Διδάσκει στο ΜΠΣ «Επικοινωνία και νέα Δημοσιογραφία» του Ανοικτού Πανεπιστημίου Κύπρου.

Η Jane McGonigal, στο κλασικό πλέον βιβλίο της *Reality is Broken: Why Games Make us Better and How They Can Change the World*, υποστηρίζει ότι τα παιχνίδια και η έκθεσή μας σε αυτά μπορούν να συμβάλουν σημαντικά, όχι μόνο στην ανάπτυξη δεξιοτήτων, αλλά και στην επίλυση σημαντικών κοινωνικών προβλημάτων. Άλλωστε, η σχέση του ανθρώπου με το παιχνίδι είχε βρεθεί στο ερευνητικό επίκεντρο ήδη από το 1938, στο διάσημο σύγγραμμα του Jonah Huizinga *Homo Ludens*.

LAINY POWELL / FLICKR

#gamification

Η ερευνητική δημοσιογραφία γίνεται παιχνίδι

Ο Huizinga περιγράφει τη διαδικασία του παίξιν σαν μια ελεύθερη αλλά ιδιαίτερα σημαντική πράξη, η οποία πραγματοποιείται στο πλαίσιο ενός μαγικού κύκλου. Ο μαγικός αυτός κύκλος δεν είναι τίποτε άλλο από το παιγνίδες περιβάλλον, στο οποίο εισέρχονται οι παίκτες, μια μικρή κοινότητα η οποία λειτουργεί αυτόματα με τους δικούς της κανόνες. Στον κύκλο αυτό, οι παίκτες εμπιστεύονται αμοιβαία ο ένας τον άλλον, ακόμα και αν συναντιούνται για πρώτη φορά, ακολουθούν τους κανόνες και συνεργάζονται για να απολαύσουν το παιχνίδι, να διαμορφώσουν μια κοινή εμπειρία και να επιτύχουν έναν κοινό στόχο. Ο στόχος αυτός επιτυγχάνεται τις περισσότερες φορές συνεργατικά και καθόλη τη διάρκεια του παιχνιδιού δίνονται κίνητρα και επιβραβεύσεις στους παίκτες, προκειμένου να ολοκληρώσουν το λεγόμενο quest.

Πριν από ένα χρόνο περίπου ξεκίνησα να σκέφτομαι και να προσεγγίζω τη δημοσιογραφική διαδικασία και παραγωγή με τη λογική ενός massive multiplayer online game και να παρατηρώ πώς η λογική video games όπως το World of Warcraft ή το Second Life θα μπορούσε να επηρεάσει και αυτό το πεδίο. Ζούμε σε μια εποχή όπου οι πλατφόρμες κοινωνικής δικτύωσης μας επιτρέπουν να συνεργαζόμαστε πολύ πιο εύκολα, να έχουμε πρόσβαση σε πληροφορία που κυκλοφορεί ελεύθερα και να τη μοιραζόμαστε πολύ πιο γρήγορα. Από την άλλη πλευρά, και οι δημοσιογράφοι αξιοποιώντας τις δυνατότητες των νέων εργαλείων, αλλά και τη συμμετοχή των πολιτών, μπορούν να συλλέγουν από πολλαπλές πηγές δεδομένα και να τα επεξεργάζονται με

53%

των μεγάλων παικτών του διαδικτύου (internet stakeholders) πιστεύουν ότι το gamification θα επεκταθεί/αυξηθεί την επόμενη δεκαετία.

70%

των εταιρειών που ανήκουν στον δείκτη Forbes 2000 αποφάσισαν να ακολουθήσουν τη λογική του gamification το 2014. Το ποσοστό αυξάνεται κάθε χρόνο.

3διο.

ώρες ανά εβδομάδα περνούν οι χρήστες υπολογιστών και κινητών τηλεφώνων παγκοσμίως παίζοντας παιχνίδια.

Τα πλεονεκτήματα της αξιοποίησης των games στη δημοσιογραφία:

1. αύξηση του ποσοστού διάδρασης
2. δημιουργία ερεθισμάτων
3. κεφαλαιοποίηση γνώσης
4. χρήση ανάδραση (feedback)
5. βελτίωση του προσφερόμενου περιεχομένου

μεγαλύτερη ταχύτητα μέσα από μια συν-δημιουργική διαδικασία επαγγελματιών, ειδικών και ενεργών κοινοτήτων. Μπορεί λοιπόν η δημοσιογραφία να γίνει παιχνίδι;

Η απάντηση είναι μάλλον ναι, καθώς δεν είναι λίγα τα παραδείγματα, τόσο παραδοσιακών Μέσων, όσο και δημοσιογραφικών startups τα οποία στρέφονται στο gamification με στόχο να παράξουν αξιόπιστο, ποιοτικό περιεχόμενο και ιστορίες μέσα από μια peer to peer διαδικασία.

Το 2009 η εφημερίδα Guardian αποφάσισε να ενισχύσει την ερευνητική της ομάδα ζητώντας από τους αναγνώστες της να συμμετάσχουν στον έλεγχο περίπου 700.000 εγγράφων που αφορούσαν αποδείξεις δαπανών των 646 μελών του κοινοβουλίου. Το περιβάλλον εργασίας προσομοίαζε με περιβάλλον παιχνιδιού, αφού κάθε πολίτης μπορούσε να επιλέξει τον βουλευτή που επιθυμούσε, να δημιουργήσει το προσωπικό του προφίλ και να κερδίζει bonus και badges ανάλογα με τα αποτελέσματα που είχε στην επεξεργασία του υλικού.

Σε αντίστοιχο κλίμα, το 2014 το Al Jazeera λάνσαρε ένα πρωτοποριακό διαδραστικό, διαδικτυακό παιχνίδι το οποίο επιτρέπει στον παίκτη να μάθει πώς μπορεί να ξεσκεπάσει τα δίκτυα παράνομης αλιείας στη Δυτική Αφρική μπαίνοντας στο ρόλο του δημοσιογράφου-ερευνητή, συλλέγοντας στοιχεία και τελικά χτίζοντας την υπόθεση κατά ενός

μεγάλου περιβαλλοντικού εγκλήματος. Το θέμα του παιχνιδιού είναι βασισμένο στην έρευνα "Pirate Fishing" της δημοσιογράφου Juliana Ruhfus που διεξήχθη για λογαριασμό της σειράς του Al Jazeera "People & Power".

Τέλος, μόλις πριν από μερικούς μήνες ο Michael Morisy, ιδρυτής του Muck Rock, ενός website που επιτρέπει στους πολίτες να χρηματοδοτούν και να ψάχνουν συλλογικά δημόσια δεδομένα, ανακοίνωσε τη δημιουργία του Whitewash. Όπως πολύ χαρακτηριστικά το περιγράφει ο ίδιος, το Whiteash, θα λειτουργεί «σαν Candy Crush ή σαν Flappy Bird για την ανίχνευση και αποκάλυψη δημοσίων σκανδάλων» δίνοντας στους πολίτες μικρά tasks για να ξεκλειδώνουν πίστες, να συλλέγουν πληροφορία και τελικά να συνεισφέρουν στη δημιουργία των δημοσιογραφικών ιστοριών.

Η δημοσιογραφία έχει γίνει πλέον διάλογος και συζήτηση όπως άλλωστε αναφέρει και ο Dan Gillmor στο βιβλίο του We Think. Και παρόλο που η εμπιστοσύνη των πολιτών απέναντι στους κλασικούς θεσμούς και εκπροσώπους της ενημέρωσης φαίνεται να φθίνει, η δημιουργία «δημοσιογραφικών παιχνιδιών» φαίνεται να μπορεί να λειτουργήσει σαν ένας καταλύτης αλλαγής παραδείγματος, φτιάχνοντας έναν μαγικό κύκλο για δημοσιογράφους και πολίτες. ●

Ποιο είναι το brand με τους περισσότερους followers στο instagram;

Το MTV με περισσότερους από 4 εκατομμύρια followers. Γνωρίζατε ότι οι γυναίκες επισκέπτονται τα social media ενός brand πιο συχνά από τους άνδρες;

Ποια είναι τα πιο χρήσιμα social media και digital tools για τους δημοσιογράφους σήμερα;

Σύμφωνα με έρευνες, οι δημοσιογράφοι σήμερα χρησιμοποιούν περισσότερο τα εξής: twitter, tumblr, pinterest, storify, instagram, YouTube, wordpress.

Ποια social media related λέξη ανακηρύχθηκε ως η λέξη της χρονιάς το 2013; Η λέξη selfie, σημειώνοντας μάλιστα μια αύξηση στη χρήση της τάξεως του 17.000%. Η λέξη selfie καταγράφηκε για πρώτη φορά σε ένα αυστραλιανό forum το 2002 και το hashtag #selfie χρησιμοποιείται στο Flickr από το 2004.

Πόσο σημαντικό είναι το smartphone για τους ανθρώπους σήμερα; Σύμφωνα με έρευνες, το 73% του παγκόσμιου πληθυσμού θα πανικοβαλλόταν αν έχανε το smartphone του.

Νέες αξίες, νέες προσδοκίες

Paul Gillin
Συγγραφέας

Διαφάνεια

Η αξία της διαφάνειας ίσως είναι η πιο ανατρεπτική και σημαντική καινοτομία που προέρχεται από τα social media.
@pgllin

Seth Godin
Συγγραφέας, μπλόγκερ

Σχέσεις

Οι άνθρωποι δεν αγοράζουν πλέον προϊόντα και υπηρεσίες. Αγοράζουν σχέσεις και ιστορίες.
@ThisIsSethsBlog

Brian Solis
Digital marketing analyst

Πάθος για αλλαγή

Τα social media μας αποκαλύπτουν ότι μπορούμε και πάλι να συσπειρωθούμε γύρω από ένα κοινό πάθος και να φέρουμε την αλλαγή.
@briansolis

Ξέρει το ελληνικό Twitter τη νέα Δημοσιογραφία;

Τέσσερα παραδοσιακά μέσα, τρία διαδικτυακά και τρεις δημοφιλείς δημοσιογράφοι, μέσα από τους λογαριασμούς τους στο Twitter, μαρτυρούν τη σχέση της ελληνικής δημοσιογραφίας με το Web 2.0

ΤΗΣ ΧΡΥΣΗΣ ΔΑΓΟΥΛΑ*

σχέση δημοσιογραφίας και διαδικτύου, μια σχέση μακροχρόνια, διήλθε τρεις διακριτές φάσεις: τα πρώτα χρόνια, αυτά της πραγμάτωσης της διαδικτυακής δημοσιογραφίας και την εποχή των κοινωνικών μέσων.¹ Βάση της περιοδολόγησης αυτής αποτελούν τα ειδικά χαρακτηριστικά της κάθε φάσης – καθώς συνοπτικά θα μπορούσε να ειπωθεί πως τα χρονικά όρια είναι περισσότερο ελαστικά και ορίζονται μόνον από την παρατηρούμενη μετακύλιση του ενδιαφέροντος: από το περιεχόμενο αρχικά, στο μέσο και στα ξεχωριστά χαρακτηριστικά του, κι από κει, σχετικά σύντομα, στο κοινό και στην αυξημένη συμμετοχή του στις δημοσιογραφικές διαδικασίες.

Στην εποχή των κοινωνικών μέσων

Στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος, επί του παρόντος, είναι η τρίτη φάση που χαρακτηρίζεται από την επίδραση των social media, τόσο στη δημοσιογραφική καθημερινότητα, όσο και στις νόρμες που διέπουν τις δημοσιογραφικές πρακτικές. Ένα από τα σημαίνοντα γεγονότα που οριοθετούν την έναρξη αυτής της τρίτης φάσης είναι η εμφάνιση του “Web 2.0” – όρος που χρησιμοποιείται ευρέως για να περιγράψει το νέο στάδιο στο οποίο πέρασε ο Παγκόσμιος Ιστός έπειτα από την εμφάνιση νέων ψηφιακών εργαλείων. Το Web 2.0 πυροδότησε μεταξύ άλλων τη σύσταση των πλατφορμών κοινωνικής δικτύωσης και, αναφορικά με τη δημοσιογραφία, διευκόλυε την ανάμειξη του κοινού στα διάφορα στάδια των πρακτικών της: την παρατήρηση, την επιλογή, το φιλτράρισμα, τη διάδοση, αλλά και την ερμηνεία των γεγονότων².

Τα κοινωνικά μέσα έμελλε να προκαλέσουν μια «επικοινωνιακή επανάσταση», που ωστόσο, όπως συνέβη και με τον Παγκόσμιο Ιστό, μπορεί να εμφανίστηκε ως τεχνολογική, υπήρξε ωστόσο βαθύτατα κοινωνικοπολιτική με προεκτάσεις σε κάθε έκφανση της επικοινωνίας. Σε μια προσπάθεια ορισμού των μέσων αυ-

* Η Χρυσή Δαγουλά είναι ιστορικός και υποψήφια διδάκτωρ στο τμήμα Δημοσιογραφίας του Πανεπιστημίου του Sheffield.

Τα κοινωνικά μέσα έφεραν τη δημοσιογραφία ενώπιον της μέγιστης πρόκλησης: πώς θα μπορούσε να επαναπροσδιορίσει τον εαυτό της.

τών απαντώνται δυσκολίες, η χρήση ωστόσο του επιθέτου «κοινωνικός» υπογραμμίζει τον κοινωνικό χαρακτήρα τους, που μεταφράζεται κυρίως με όρους συμμετοχής. Πρόκειται εν ολίγοις για ανοιχτά δίκτυα, στα οποία επικρατούν οι έννοιες της κοινότητας, της διασύνδεσης και του διαλόγου και μπορούν να πάρουν διάφορες μορφές – blogs, wikis, forums, ιστότοποι κοινωνικής δικτύωσης³ – ενώ μεταξύ αυτών εντάσσονται και οι πλατφόρμες microblogging, στις οποίες ανήκει το Twitter.

Η επίδραση των κοινωνικών μέσων στη δημοσιογραφία υπήρξε καθοριστική και πολυεπίπεδη. Από τη μία, γιατί έφεραν στο προσκήνιο εναλλακτικές μορφές δημοσιογραφίας⁴ και επαναπροσδιόρισαν το ρόλο του κοινού. Ο ακριβέστερος όρος που επιχειρεί να περιγράψει την παρούσα κατάσταση είναι ίσως αυτός που αναφέρεται σε «ενεργούς δέκτες» (active recipients), το κοινό δηλαδή που «δρα όταν τα νέα συμβαίνουν και αντιδρά όταν τα νέα δημοσιεύονται»⁵. Από την άλλη, γιατί κατάφεραν να θέσουν πολυποίκιλες προκλήσεις στα παραδοσιακά μέσα τόσο σε επίπεδο πρακτικών και ηθικών ζητημάτων – χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν η διαδικασία διασταύρωσης των ειδήσεων, η ερμηνεία της αντικειμενικότητας και η τοποθέτηση των ορίων μεταξύ προσωπικού και επαγγελματικού – όσο και σε οικονομικό επίπεδο, καθώς έθεσε κρίσιμα ερωτήματα στην επικρατούσα λογική της αγοράς των μίντια. Με

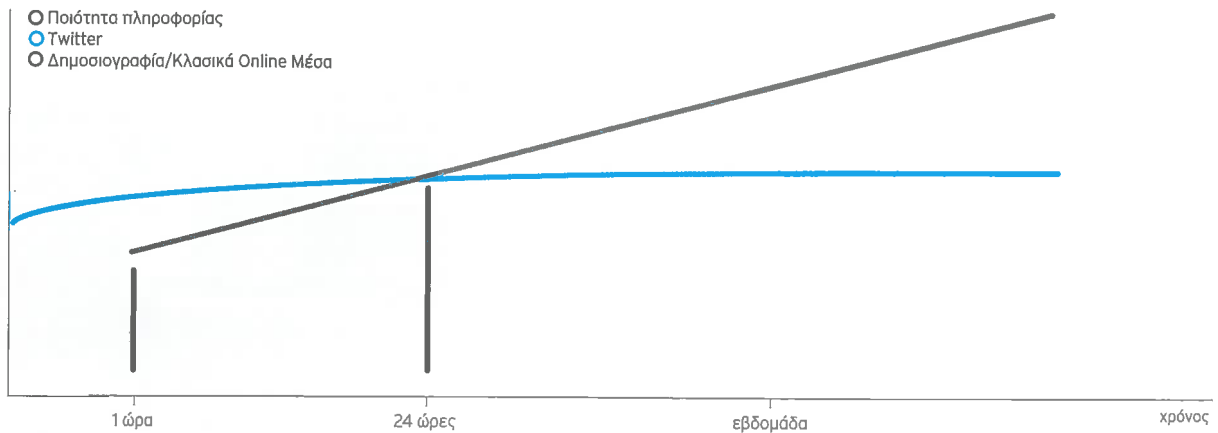
άλλα λόγια έφεραν τη δημοσιογραφία ενώπιον της μέγιστης πρόκλησης: πώς θα μπορούσε να επαναπροσδιορίσει τον εαυτό της.

Ο Alfred Hermida, αποτυπώνοντας τα δυοδιάκριτα όρια μεταξύ παραγωγών και καταναλωτών ειδήσεων και τη νέα αναδυόμενη μορφή δημοσιογραφίας κάνει λόγο για την «περιρρέουσα δημοσιογραφία» (ambient journalism)⁶, που ουσιαστικά αναφέρεται στο γεγονός ότι η δημοσιογραφία συμπορεύεται με την έννοια της αμεσότητας που επιβάλλουν οι συνεχώς εν λειτουργία νέες τεχνολογίες, ενώ παράλληλα εμφανίζεται σε πολλές πλατφόρμες: είναι πανταχού παρούσα και βαθιά ριζωμένη στην καθημερινή μιντιακή εμπειρία των χρηστών και ασκείται τόσο από επαγγελματίες όσο και από μη επαγγελματίες.

“
Το ελληνικό δημοσιογραφικό Twitter είναι ακόμα στην αρχή του. Οι συμμετέχοντες δεν έχουν ανακαλύψει τις δυνατότητες του μέσου.”

Twitter και Δημοσιογραφία

Το Twitter μελετάται ως μία από τις πλατφόρμες κοινωνικής δικτύωσης, η οποία ενέχει δυνατότητες δημοσιογραφικής εκμετάλλευσης. Ως μία πλατφόρμα microblogging – μετεξέλιξης του blogging – βασίστηκε σε δύο αλληλοεξαρτώμενα και αλληλεπικαλυπτόμενα δίκτυα: το ένα που διαμορφώνεται από τη σχέση followers-following και το άλλο που προκύπτει από ανθρώπους που μοιράζονται κοινά ενδιαφέροντα και των οποίων οι συζητήσεις οργανώνονται κατά το σύνθημα υπό κοινές θεματικές (hashtag)⁷. Πρέπει να υπογραμμιστεί πως η οριοθέτηση

Πηγή: Mills et al. 2007

αυτών των συζητήσεων με κοινό παρονομαστή τη χρήση του hashtag δεν αποτελεί απλώς μια συγκέντρωση διαφορετικών φωνών που απλώς αποτυπώνονται στη σχετική σελίδα, αλλά μπορεί να λειτουργήσει ως ένας τρόπος σύνθεσης απόψεων – σημαίνουσα διαδικασία για τους νέους, υπό διαμόρφωση, κύκλους των ειδήσεων που λαμβάνουν χώρα στις πλατφόρμες κοινωνικής δικτύωσης. Προσθετικά σε αυτά, και ιδιαίτερα χρήσιμη για τη δημοσιογραφική υπόσταση του Twitter θεωρείται και η πρακτική του “retweet”, που μαζί με το hashtag θεωρούνται τα βασικά «μέσα απεύθυνσης» (“addressivity markers”) που ενδυναμώνουν τη δυνατότητα διαλόγου και έχουν θεωρηθεί ως η «κοινωνική και πληροφοριακή ραχοκοκαλιά» του Twitter⁸. Αναφορικά με το retweet θα πρέπει δε να ειπωθεί πως δεν συνιστά μια απλοϊκή δράση αντιγραφής ή κοινοποίησης ενός tweet που συμβάλει στη διάχυση της πληροφορίας, αλλά είναι ταυτόχρονα και ένας τρόπος συμμετοχής και επικύρωσης του συνεχιζόμενου διαλόγου. Οι συνεχείς βελτιώσεις που υφίστανται τα μέσα απεύθυνσης λειτουργούν υπέρ της άποψης ότι βρίσκονται στο επίκεντρο της χρήσης του Twitter.

Οι στατιστικές που συνοδεύουν το Twitter είναι μόνον ενδεικτικές της βαρύτητας του⁹. Σε ό,τι αφορά ωστόσο τη δημοσιογραφική δυναμική του, ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι το Twitter βρίσκεται μεταξύ των τριών δημοφιλέστερων κοινωνικών δικτύων που χρησιμοποιούνται για ενημερωτικούς σκοπούς σε μια πληθώρα χωρών¹⁰. Επιπροσθέτως, πρόσφατα γεγονότα έδειξαν ότι χρησιμοποιείται ευρέως για ενημερωτικούς σκοπούς. Σημαντικός όγκος των παραδειγμάτων προέρχεται από καταστάσεις εκτάκτου ανάγκης, δεν λείπουν όμως και αυτά που αναδεικνύουν άλλους σκοπούς – για παράδειγμα, εκλογικές και πολιτικές χρήσεις. Ενδιαφέρον έχουν και άλλες πτυχές του: η Bibi Van Zee¹¹ συζητά τη δυνατότητα που έχει να «θριαμβεύσει» κατά τη

διάρκεια κοινωνικών αναταραχών, ενώ ο Lev Grossman¹² επ’ αφορμή των ιρανικών εκλογών του 2009, υπογραμμίζει τη σημασία του σε χώρες όπου κυριαρχεί η λογοκρισία.

Σχετική έρευνα¹³ (βλ. γράφημα) ανέδειξε ακόμη τη δυναμική του ως μέσο απόκρισης κατά το πρώτο λεπτό που συμβαίνει κάποιο γεγονός, υπογραμμίζοντας ότι τα παραδοσιακά μέσα αποκρίνονται μετά την πρώτη ώρα, θέτοντας όμως ταυτόχρονα ερωτήματα για την ποιότητα της πληροφορίας που ενώ για το Twitter παραμένει σταθερή, παρουσιάζει ανοδική πορεία για τα άλλα μέσα. Θα μπορούσε να υποστηριχθεί πως ένας πιθανός συνδυασμός τους, η ενσωμάτωση δηλαδή του Twitter στις δημοσιογραφικές πρακτικές με την ακόλουθη εκμετάλλευση των πλεονεκτημάτων και των δύο, να προβεί ωφέλιμη για τη δημοσιογραφία. Παράλληλα παραμένει σημαντικό πως το Twitter μπορεί, μεταξύ άλλων, να προσφέρει στους δημοσιογράφους μια μεγάλη δεξαμενή πληροφοριών, διασυνδέσεις με δεδομένα αλλά και τη δυνατότητα να επεκτείνουν το κοινό τους και να γνωστοποιήσουν το έργο τους άμεσα, ενώ ευρέως διαδεδομένη είναι και η χρήση του ως μέσο προσωπικής προώθησης (personal branding). Τόσο ο βαθμός ενσωμάτωσής του όσο και η χρήση του είναι επιλογή των ιδίων.

Φυσικά δεν λείπει ο σκεπτικισμός που αφορά ως επί το πλείστον το γεγονός ότι η ροή πληροφοριών που δέχεται κάθε χρήστης εξαρτάται από το σύνολο των λογαριασμών που επιλέγει να ακολουθήσει. Αφορά επίσης τον πολύ μεγάλο αριθμό tweets που δεν διευκολύνει το φιλτράρισμά τους, τα spam tweets αλλά και το βαθμό επιβεβαίωσης των ειδήσεων που κοινοποιούνται. Πρόκειται για προβληματισμούς εντελώς βάσιμους. Παρ’ όλα αυτά, μπορούν ίσως να μετριάστουν με το επείγουσα ότι το Twitter θα πρέπει να αντιμετωπίζεται ως μία πλατφόρμα άμεσης αντίδρασης στα γεγονότα η οποία κατόπιν ενισχύεται με δημοσιογραφικές

αναλύσεις ή ως μία διαδραστική πλατφόρμα διαλόγου επί των ειδήσεων.

Είναι πολύ σημαντικό ότι χρησιμοποιείται τόσο από το κοινό όσο και από δημοσιογράφους και μιντιακούς οργανισμούς – οι τελευταίοι μάλιστα έσπευσαν να το εντάξουν στις πρακτικές τους άμα τη εμφανίσει του, η χρήση του ωστόσο διαφοροποιήθηκε στα περίπου εννέα χρόνια ζωής του¹⁴. Το Twitter μπορεί να θεωρηθεί ως ένα «ρέον ειδησεογραφικό περιβάλλον» (ambient news environment) υπό την έννοια ότι περιέχει διαρκώς ειδήσεις – ειδήσεις που βρίσκονται στην ευχέρεια των χρηστών και δεν απαιτούν τη συνεχή προσοχή τους¹⁵. Κατά συνέπεια, το Twitter δεν διευκολύνει απλώς την άμεση κοινοποίηση ειδήσεων και την αποδοχή μικρών θραυσμάτων πληροφορίας από μια πληθώρα πηγών, επίσημων και ανεπίσημων, αλλά προσφέρει παράλληλα τη δυνατότητα δημιουργίας ενός περιβάλλοντος όπου υπάρχει διαρκής ροή πληροφοριών συνδυασμένων με την άμεση ανταπόκριση των χρηστών¹⁶ οι οποίοι καταγράφουν γνώμες και εντυπώσεις προσφέροντας έτσι γόνιμο έδαφος για την άνθηση της «περιρρέουσας δημοσιογραφίας» που περιέγραψε ο Alfred Hermida.

τους στο Twitter παρουσιάζονται ως ένα αυτοματοποιημένο σύστημα άμεσα συνδεδεμένο με την ιστοσελίδα τους. Τόσο στην πρώτη όσο και στη δεύτερη φάση της έρευνας φαίνεται πως χρησιμοποιούν το Twitter για να διευρύνουν το αναγνωστικό ή το τηλεοπτικό τους κοινό. Διακρίνεται ένας βαθμός αμχανίας, καθώς τα tweets εμφανίζονται χωρίς κάποια σειρά σημαντικότητας ή επικαιρότητας – θα μπορούσε να ειπωθεί με πλήρη απουσία ενός τυπικού “agenda-setting”. Ένα εξίσου σημαντικό στοιχείο αφορά τη θεματική ομοιογένεια που παρουσιάζουν τα μέσα μεταξύ τους – ένα φαινόμενο που δεν είναι νέο καθώς η κουλτούρα της «αντιγραφής-επικόλλησης» αποτελεί πραγματικότητα και για τις ιστοσελίδες. Ένα ακόμα σημείο, μάλλον ειρωνικό, που αφορά αυτή την κατηγορία δημοσιογραφικών μέσων είναι πως παρότι μέσα από τις παραδοσιακές πλατφόρμες τους ενθαρρύνουν το κοινό να συμμετέχει στο διάλογο στα κοινωνικά μέσα, το αποτέλεσμα είναι μάλλον αποθαρρυντικό: όποιος επιλέξει να το κάνει, καταφέρνει μόνο να τροφοδοτήσει τα εκτός δικτύου μέσα με σχόλια και να ενισχύσει την υπάρχουσα μονόδρομη επικοινωνία.

Αντίστοιχη είναι η κατάσταση και στους λογαριασμούς των αμιγώς διαδικτυακών μέσων που παρουσιάζουν ομοιότητες τόσο μεταξύ τους όσο και με τα παραδοσιακά μέσα κατά τη διάρκεια και των δύο φάσεων της έρευνας. Παρά

Έρευνα στο ελληνικό Twitter

Η χρήση του Twitter στην πράξη, καθώς και οι διαφορές στη χρήση του από τους μιντιακούς οργανισμούς και από τους δημοσιογράφους, είναι δύο ζητήματα που εγείρουν ερωτήματα – κυρίως ως προς το βαθμό πραγμάτωσης της δυναμικής του. Σε μια προσπάθεια απάντησης αυτών των ερωτημάτων, αλλά και χαρτογράφησης του ελληνικού δημοσιογραφικού Twitter, διεξήχθη έρευνα¹⁷ σε τέσσερις λογαριασμούς που ανήκουν σε παραδοσιακά μέσα (Πρώτο Θέμα, Καθημερινή, ΣΚΑΪ και ΕΡΤ), τρεις που ανήκουν σε μέσα αμιγώς διαδικτυακά (Protagon, In και News247) και σε τρεις δημοσιογράφους (Ν. Χατζηνικολάου, Π. Τσαπανίδου και Κ. Βαξεβάνης).

Η έρευνα βασίστηκε στη λεγόμενη ψηφιακή εθνογραφία (digital ή virtual ethnography) σε συνδυασμό με ανάλυση περιεχομένου. Στόχος της ήταν να καταγραφεί η «συμπεριφορά» των συμμετεχόντων στο Twitter που συνδέονται με τα μέσα. Η επιλογή των λογαριασμών έγινε με δύο κριτήρια: αφενός τη δημοφιλία των μέσων με βάση την κατάταξή τους¹⁸ και αφετέρου τη δημοφιλία των λογαριασμών τους στο Twitter, προσμετρημένη από τον αριθμό των ακολούθων, για το μελετώμενο διάστημα. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε σε δύο φάσεις: τον Απρίλιο του 2012 και τον Φεβρουάριο του 2014, προς επαλήθευση ή μη των αποτελεσμάτων. Παράλληλα μελετήθηκε η απεύθυνση των χρηστών προς τους λογαριασμούς αυτούς ώστε να παρατηρηθεί κατά πόσο οι χρήστες επιλέγουν να εμπλακούν σε διάλογο, αλλά και ο βαθμός της αμφίδρομης επικοινωνίας.

Σε ό,τι αφορά τα παραδοσιακά μέσα, οι λογαριασμοί

**ADVANCED
MEDIA
INSTITUTE**

Applied Research
in Communication
and Journalism

Beyond news and stories

την εξοικείωση με το διαδικτυακό χώρο, χάρη στην αμιγώς ψηφιακή τους φύση, δεν παρατηρείται κάποια σημαντική διαφορά. Δεν θα ήταν υπερβολή να ειπωθεί πως η χρήση τους αυτή εν πολλοίς ακυρώνει την «κοινωνική» υφή της πλατφόρμας και θυμίζει τα πρώτα χρόνια του Ιστού και τη διάχυτη αδεξιότητα στη χρήση του.

Σχετικά με την τελευταία υπό μελέτη κατηγορία, αυτή των δημοσιογράφων, η έρευνα ανέδειξε πολλές διαφορές στο πώς επιλέγουν να χρησιμοποιήσουν το Twitter, ωστόσο ένα γενικό χαρακτηριστικό είναι πως οι λογαριασμοί τους είναι περισσότερο προσωπικοί και λιγότερο επαγγελματικοί – συνεπώς η χρήση του μέσου είναι ευθέως ανάλογη με την προσωπικότητα του εκάστοτε δημοσιογράφου. Μερικά σημεία διαφοράς με τα παραδοσιακά και τα διαδικτυακά μέσα είναι πως παρουσιάζεται μεγαλύτερη ελευθερία λόγου και διατύπωσης, περισσότερη έμφαση στην επικοινωνιακή πλευρά και πολυεπίπεδη συνοχή με τον εκτός δικτύου κόσμο τόσο στη δημοφιλία τους όσο και στο περιεχόμενο των tweet τους, που πλειοψηφικά αφορούν την εκτός δικτύου επαγγελματική τους δραστηριότητα. Οι συγκεκριμένοι δημοσιογράφοι σε μεγάλο βαθμό κάνουν χρήση του retweet – της διάδοσης κάποιου tweet που έχει δημοσιευτεί από κάποιο άλλο πρόσωπο – και συμμετέχουν στο διάλογο, χωρίς ωστόσο να λείπει η προώθηση του δημοσιογραφικών τους δραστηριοτήτων στο παραδοσιακό μέσο στο οποίο εργάζονται. Μολονότι οι λογαριασμοί των δημοσιογράφων διαφέρουν από αυτούς των λοιπών μέσων, δεν θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι καινοτομούν στο δημοσιογραφικό πεδίο.

Τέλος, αναφορικά με την πλευρά των χρηστών, παρατηρείται μεγάλος βαθμός απευθυνσης προς τα μέσα και ακόμα μεγαλύτερος προς τους δημοσιογράφους – ακόμα και τις ώρες που δεν παρεμβαίνουν από κάποιο παραδοσιακό μέσο. Το σημαντικότερο εύρημα είναι ίσως η θέληση των χρηστών για συμμετοχή στη δημοσιογραφική διαδικασία κυρίως μέσω της κοινοποίησης δημοσιογραφικού υλικού, ενώ τα tweets που απευθύνουν μπορούν να ενταχθούν σε πέντε γενικές κατηγορίες: σύνδεσμοι, προσωπικά ή γενικά σχόλια για την επικαιρότητα, διατύπωση ερωτήσεων, παροχή πληροφοριών καθώς και ευχές ή προσωπικά μηνύματα (κυρίως προς τους δημοσιογράφους).

Συνοψίζοντας, διαφαίνεται ότι το ελληνικό δημοσιογραφικό Twitter βρίσκεται σε αρχικό στάδιο, με τους συμμετέχοντες να μην έχουν ανακαλύψει πλήρως τη δυναμική του μέσου. Η έρευνα δεν επιβεβαίωσε ούτε τον ανατρεπτικό ρόλο του μέσου ούτε την πραγμάτωσή του ως ένα δίκτυο με ευρείες δημοσιογραφικές δυνατότητες σημειώνοντας έτσι την ανάγκη να μελετηθεί ευρύτερα. Δεδομένης της εξελικτικότητας του θέματος, υπογραμμίζει ταυτόχρονα και την ανάγκη προσαρμοστικότητας στα νέα μέσα από πλευράς δημοσιογράφων που πιθανόν να τους βοηθήσουν να οδηγήσουν το επάγγελμά τους ένα βήμα πιο πέρα – ακολουθώντας πάντα τους δεοντολογικούς κανόνες. Άλλωστε, όπως γράφει και ο Allan Stuart «το τι θεωρείται δημοσιογραφία, για αυτούς που είναι συνδεδεμένοι με τις ανάγκες της κοινωνίας, είναι πάντοτε ανοικτό προς διαπραγμάτευση»¹⁹. ●

Παραπομπή

* Δαγουλά, Χ. (2015). Ξέρει το ελληνικό Twitter τη νέα Δημοσιογραφία; *Δημοσιογραφία*, 8-9, σσ. 20-24.

Βιβλιογραφία

- 1 Σιαπέρα, Ε. & Δημητρακοπούλου, Δ. (2012). Διαδίκτυο και Δημοσιογραφία: Παραδοσιακές και Εναλλακτικές Μορφές, *Ζητήματα Επικοινωνίας*, 14-15 (30-46)
- 2 Hermida, A. et al. (2012). Share, Like, Recommend: Decoding the social media news consumer. *Journalism Studies*, 13(5), pp.815-824
- 3 Mayfield, A. (2008). *What is Social Media?*, iCrossing
- 4 Atton, C. & Hamilton, J. (2010). *Alternative Journalism* 2nd ed., London: Sage Publications.
- 5 Hermida, A. et al. (2011). The Active Recipient: Participatory Journalism Through the Lens of the Dewey-Lippmann Debate. #/SOJ, the official research journal of the *International Symposium on Online Journalism*.
- 6 Hermida, A. (2012). Social Journalism: Exploring how Social Media is Shaping Journalism. In E. Siapera & A. Veglis, eds. *The Handbook of Global Online Journalism*. West Sussex: Wiley & Blackwell, pp. 309-328.
- 7 Bruns, A. & Burgess, J. (2012). Researching News Discussions on Twitter. *Journalism Studies*, 13(5-6), pp.801-814
- 8 Papacharissi, Z. (2015). *Affective Publics: sentiment, technology and politics*, New York: Oxford University Press
- 9 Internet Live Stats, Διαθέσιμο στο: <http://www.internetlivesstats.com/>
- 10 Newman, N., Levy, D.A. & Kleis Nielsen, R. (2015). *Reuters Institute Digital News Report 2015*, Oxford. Available at: [https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/sites/default/files/Reuters Institute Digital News Report 2015_Full Report.pdf](https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/sites/default/files/Reuters%20Institute%20Digital%20News%20Report%202015_Full%20Report.pdf)
- 11 Van der Zee, B. (2009). Twitter Triumphs. *Index on Censorship*, 38(4), pp.97-102.
- 12 Grossman, L., 2009. Iran's Protests : Why Twitter Is the Medium of the Movement. *Time*, pp.4-7.
- 13 Mills, A. et al. (2009). Web 2.0 emergency applications: how useful can twitter be for emergency response. Available at: http://denman-mills.net/web_documents/jips_mills.etal._2009.07.22_finalssubmission.pdf.
- 14 Farhi, P. (2009). The Twitter Explosion. *American Journalism Review*, 31 (May 2009), pp.1-6. Available at: <http://www.ajr.org/article.asp?id=4756>.
- 15 Hermida, A. (2010). Twittering the News. *Journalism Practice*, 4(3), pp.297-308.
- 16 Hermida, A. (2014). *Twitter as an Ambient News Network*. In K. Weller et al., eds. *Twitter and Society*. New York: Peter Lang, pp. 359-372.
- 17 Η πρώτη φάση της έρευνας διεξήχθη στο πλαίσιο διπλωματικής εργασίας του μεταπτυχιακού προγράμματος του τμήματος Δημοσιογραφίας και ΜΜΕ του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Εκδοχή αυτής παρουσιάστηκε στο Συνέδριο της ECREA, Journalism Studies Section με τίτλο "Journalism in Transition: Crisis or Opportunity" τον Μάρτιο του 2014 (Θεσσαλονίκη).
- 18 Alexa, Web Analytics, Διαθέσιμο στο: <http://www.alexa.com/>
- 19 Stuart, A. (2006). *Online News: Journalism and the Internet*. London: Open University Press

Ποιος φταίει; Απόδοση (υπ)Αιτιότητας για το Δεύτερο Μνημόνιο στη Βουλή των Ελλήνων

Στις 12 Φεβρουαρίου 2012 ολοκληρωνόταν η συζήτηση για το Μνημόνιο ΙΙ. Η συγκεκριμένη έρευνα εστιάζει στον λόγο των ελλήνων πολιτικών: πώς ορίζουν τα προβλήματα και πού αποδίδουν τα αίτια για τις έκτακτες πολιτικές αποφάσεις.

ΤΩΝ ΜΑΝΟΥ ΤΑΚΑ ΚΑΙ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ Ν. ΣΑΜΑΡΑ*

οιος φταίει για την ελληνική οικονομική κρίση; Ποιος φταίει για τα μνημόνια; Ποιος φταίει για τα οικονομικά μέτρα, για τη φτωχοποίηση, την απελπισία; Φταίνε οι ίδιοι οι Έλληνες ή φταίνε οι Ευρωπαίοι; Κι αν ρίξουμε το φταίξιμο στους Έλληνες, φταίνε όλοι ή μήπως μόνον κάποιοι λίγοι επονεϊδιστοι, «κακοί»; Εάν το φταίξιμο για την κρίση είναι στην ίδια την Ελλάδα, τότε το πρόβλημα που το προκάλεσε είναι συγκυριακό ή δομικό ή ακόμα χειρότερα οντολογικό;

Φταίει, δηλαδή, μία πολιτική συγκυρία ή φταίνε οι οικονομικές, κοινωνικές, πολιτικές δομές της Ελλάδας – ή φταίει η ίδια η φύση του Έλληνα; Στα γερμανικά, τουλάχιστον, μέσα ενημέρωσης ο Έλληνας απεικονίζεται με τη μορφή ενός Ζορμπά που διάγει βίο λεβέντικο και ανέμελο με τα λεφτά των άλλων. Ο αρχετυπικός αισώππος τζίτζικας, του οποίου η καλοκαιρινή ανεμελιά συνιστά ύβρη προς το εργατικό μυρμήγκι, και ο οποίος, τώρα, αντιμετωπίζει τη νέμεση του χειμώνα.

Η προβληματική συνεχίζει ως εξής: αξίζει το ασκτικό κι εργατικό μυρμήγκι να προσφέρει από το υστέρημα του για να περιθάλψει τον τζίτζικα; Μία τέτοια αφήγηση της Ελληνικής οικονομικής κρίσης οδηγεί την κεντρο- και βορειο-ευρωπαϊκή κοινή γνώμη σε ένα βροντερό «όχι», παράγοντας έτσι πολιτικό κόστος για τις ενέργειες αρωγής των κυβερνήσεων τους. Οι αφηγήσεις παράγουν και αναπαράγουν εικόνες και τις παγιώνουν σε στερεότυπα. Εικόνες για τον «εαυτό» και τον «άλλο», για «εμάς» και για «εκείνους». Πίσω από κάθε «τι» υπάρχει κι ένα «γιατί» που το συγκροτεί και το νοηματοδοτεί (Heider 1958). Μας διδάσκει η κοινωνική ψυχολογία ότι δεν νοείται το «τι» χωρίς το «γιατί» του, και με ένα διαφορετικό «γιατί» το ίδιο το «τι» αλλάζει περιεχόμενο, αλλάζει νόημα.

Το «τι», σε αυτή την έρευνα, είναι η ελληνική οικονομική κρίση το «γιατί» είναι τα παραγωγικά αίτια της κρίσης. Είναι οι αιτίες της οικονομικής κρίσης εσωτερικές ή εξωτερικές προς την Ελλάδα; Κι εάν είναι εσωτερικές προς την

* Ο Μάνος Τάκας είναι ερευνητής του Advanced Media Institute με ερευνητικό ενδιαφέρον στην πολιτική επικοινωνία, με δημοσιεύσεις και παρουσιάσεις σε εθνικά και διεθνή συνέδρια. Ο Αθανάσιος Ν. Σαμαράς είναι Επίκουρος Καθηγητής διεθνούς και πολιτικής επικοινωνίας στο Τμήμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πειραιώς και Διευθυντής του Εργαστηρίου Στρατηγικής Επικοινωνίας και Μέσων Ενημέρωσης.

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ: ΜΕΝΕΛΑΟΣ ΜΥΡΗΛΛΑΣ / SOOC

Ο τότε πρωθυπουργός Λουκάς Παπαδήμος δεν είχε εκλεγεί απευθείας, γεγονός που προκάλεσε έντονη αντιπαράθεση. Το Μνημόνιο II υπογράφηκε από μια ιδιότυπη μορφή Κυβέρνησης.

χώρα οφείλονται σε παράγοντες μόνιμους και σταθερούς ή σε συγκυριακούς και ασταθείς; Οι πρακτικές συνεπαγωγές είναι τεράστιες: αξίζει να βοηθηθεί η χώρα; αξίζει να σωθεί; ή μήπως απλά ρίχνουμε νερό με τον πίθο των Δαναϊδων; Η εικόνα του άξιου βοηθείας θύματος στηρίζεται στην συγκρότηση των παραγωγικών αιτιών της κρίσης. Η συμπόνια είναι ένα σύνθετο συναίσθημα που ενσωματώνει γνωσιακά στοιχεία, όπως ότι η οδύνη του άλλου είναι μεγάλη και ότι δεν του αξίζει να υποφέρει (Nussbaum 2001:306). Για να παράχθουν αισθήματα συμπόνιας, ικανά να κινητοποιήσουν σε δράση, τα θύματα πρέπει να απεικονίζονται ως αδύναμα και αθώα (Hoijer 2004:521). Όταν η υπαιτιότητα αποδίδεται στα ίδια τα θύματα, όταν τα παραγωγικά αίτια είναι εσωτερικά προς την χώρα και μόνιμα, τότε το στοιχείο του «αθώου» αποδομείται και συγκροτείται η εικόνα του ανάξιου βοήθειας θύματος.

Ο καθορισμός του «γιατί» των μνημονίων είναι μία σύνθετη διαδικασία που γίνεται σε πολλά και διαφορετικά επίπεδα και από διαφορετικούς ενδοκρατικούς και υπερεθνικούς δρώντες. Η παρούσα ανάλυση εστιάζεται στο ελληνικό κοιμητικό σύστημα. Ο τρόπος με τον οποίο ο πολιτικός αποδίδει υπαιτιότητα για τα φαινόμενα, σε μεγάλο βαθμό, λειτουργεί (α) οριοθετικά στον τρόπο με τον οποίο τα μέσα ενημέρωσης απεικονίζουν την κρίση στα διεθνή ακροατήρια και (β)

καθοδηγητικά στον τρόπο με τον οποίο ο έλληνας πολίτης αντιλαμβάνεται τα φαινόμενα. Η καταληκτική πρόταση στο εισαγωγικό κεφάλαιο του βιβλίου «Εικόνες Κρατών» αναδεικνύει την αναγκαιότητα της ανάλυσης της απόδοσης υπαιτιότητας για την κρίση από το ελληνικό κοιμητικό σύστημα:

«Η πραγματικά μεγάλη επιβάρυνση της κρίσης αφορά τη συλλογική μας αυτο-εικόνα, τα αυτο-στερεότυπα που επιτρέψαμε στην κρίση να διαμορφώσει. Αυτά πρέπει να ανατραπούν άμεσα και δυναμικά γιατί ελλοχεύει ο κίνδυνος το χάσμα ταυτότητας-εικόνας να γεφυρωθεί όχι με την αναβάθμιση της εικόνας αλλά με την υποβάθμιση της ταυτότητας, με τη συρρίκνωση του συλλογικού “εμείς” με τρόπο που θα επηρεάσει δυσμενώς το κάθε ατομικό “εγώ”». (Σαμαράς 2014)

Εάν το κοιμητικό σύστημα καθορίζει τα παραγωγικά αίτια του προβλήματος σε όρους εσωτερικών και μόνιμων αιτιών τότε έχει γίνει μία σημαντική παραδοχή, ένα σημαντικό βήμα στην κατεύθυνση της εσωτερικεύσης της ήττας, της προσαρμογής της ταυτότητας στην εξωτερική εικόνα και ουσιαστικά στην αποδοχή ενός ενοχικού πλέγματος το οποίο εγκλωβίζει την χώρα.

Στόχος της έρευνας είναι να εξετάσει το πώς οι έλληνες πολιτικοί ορίζουν τα προβλήματα, πού επιρρίπτουν ευθύνες και πού αναζητούν τα παραγωγικά αίτια των προβλημάτων αυτών. Στον πυρήνα της έρευνας υπάρχει η παραδοχή ότι η

διαδικασία απόδοσης υπαιτιότητας από το ελληνικό κοιμητικό σύστημα δεν είναι μία τυχαία διαδικασία αλλά διέπεται από ορισμένες λογικές, οι οποίες μπορούν να εξηγηθούν επιστημονικά. Οι λογικές αυτές ορίζονται αφενός από την στρατηγική επικοινωνία και αφετέρου από την θεωρία των παραγωγικών αιτιών. Συνεπώς οι ανάγκες της έρευνας οδήγησαν στην εργαλειοποίηση της θεωρίας παραγωγικών αιτιών για την ανάλυση του πολιτικού λόγου.

Η θεωρία απόδοσης αιτιότητας ως αναλυτικό εργαλείο

Η αναζήτηση των αιτιών καταλαμβάνει δεσπόζουσα θέση στην ανθρώπινη σκέψη, καθώς βοηθά στην κατανόηση του περιβάλλοντός μας και στην ερμηνεία και επηρεασμό της συμπεριφοράς των άλλων (Heider 1958:20). Ο τρόπος με τον οποίο το άτομο οργανώνει και κωδικοποιεί τα μηνύματα, αποτελεί κομβικό σημείο για την ένταξή του σε κοινωνικές ομάδες, τις διαπροσωπικές του σχέσεις αλλά και την κοινωνική του ταυτότητα. Η απόδοση αιτιών άπτεται άμεσα της λειτουργίας της αντίληψης ως ανθρώπινης λειτουργίας, καθώς επηρεάζει το κατά πόσο ο παρατηρητής θα θεωρήσει υπαίτιο μιας συμπεριφοράς τον ίδιο τον δρώντα ή το ευρύτερο περιβάλλον στο οποίο παρατηρείται η συμπεριφορά (Malle 2004:7· Ξενικού 2008:418· Τάκας 2015:11).

Η απόδοση αιτιότητας, σύμφωνα με τον Weiner (1986), εμπεριέχει τρεις καθοριστικούς παράγοντες: την έδρα της αιτιότητας, τη σταθερότητα και τη δυνατότητα ελέγχου.

Η έδρα αιτιότητας καθορίζει το «τις πταίει» και διαφοροποιείται ανάμεσα σε εσωτερικούς και εξωτερικούς παράγοντες. Εν προκειμένω το εάν τα αίτια του προβλήματος είναι εσωτερικά ή εξωτερικά προς τον πολιτικό ή προς το κόμμα ή προς τη χώρα.

Εάν ένα πρόβλημα θεωρηθεί ότι διαθέτει σταθερά χαρακτηριστικά, αναμένεται η διαχρονική εμφάνισή του και θεωρείται ως δεδομένο. Επί παραδείγματι, ο αντιπολιτευτικός λόγος, ο οποίος αποδίδει αιτιότητα σε περίπτωση αποτυχίας σε σταθερά χαρακτηριστικά της κυβέρνησης (π.χ. ιδεοληψίες, δογματισμοί) αποδομεί την ίδια την ικανότητα της κυβέρνησης, καθώς υπονοείται ότι τα ίδια σταθερά χαρακτηριστικά της θα αποτελέσουν αιτία εμφάνισης παρόμοιων αποτυχιών στο μέλλον, δημιουργώντας έτσι αισθήματα φόβου. Αντιθέτως εάν τα παραγωγικά αίτια θεωρηθούν μεταβλητά, τότε δημιουργείται η πεποίθηση ότι τα αίτια μπορούν να αντιμετωπιστούν ώστε να αποφευχθούν παρόμοια αρνητικά αποτελέσματα στο μέλλον, δημιουργώντας έτσι αισθήματα ελπίδας (Weiner 1986).

Η δυνατότητα ελέγχου αναφέρεται στο εάν το αίτιο βρίσκεται στον έλεγχο του δρώντος ή στον έλεγχο κάποιου άλλου

ατόμου. Εάν σε περίπτωση αποτυχίας κυριαρχήσει η προσέγγιση ότι ο δρών δεν είχε ουσιαστικό έλεγχο, τότε απομειώνεται η ενοχή του. Σε αντίθετη περίπτωση, ο δρών θεωρείται υπαίτιος και αμφισβητείται πιο έντονα η ικανότητά του.

Τα αίτια κατηγοριοποιούνται βάσει των αιτιωδών διαστάσεων τους, οι οποίες είναι: πρώτον, η ικανότητα (εσωτερικό, σταθερό και μη ελεγχόμενο αίτιο), δεύτερον, η προσπάθεια (εσωτερικό, ασταθές και μη ελεγχόμενο), τρίτον, η δυσκολία έργου (εξωτερικό, σταθερό και μη ελεγχόμενο) και τέταρτον, η τύχη (εξωτερικό, ασταθές και μη ελεγχόμενο αίτιο). Το στοιχείο της σταθερότητας φέρει σημαίνουσα διάσταση, καθώς τα αίτια που θα επιλέξει ένα άτομο για να εξηγήσει μια συμπεριφορά, αποτελούν κίνητρα ή αντικίνητρα για τη μελλοντική του κρίση. Επομένως η επιλογή σταθερών ή μεταβλητών καθώς και εσωτερικών ή εξωτερικών παραγόντων στη διερεύνηση των παραγωγικών αιτιών αποτελεί ένα εργαλείο με το οποίο οι πολιτικοί διαχειρίζονται την εικόνα του σε σχέση με τις επιτυχίες και τα προβλήματα. Μέσω όμως της διαδικασίας αυτής συγκροτείται και η (αυτο)εικόνα του ίδιου του κράτους.

“
Η συγκεκριμένη κοινοβουλευτική συζήτηση πραγματοποιήθηκε υπό συνθήκες κοινωνικής έκρηξης, με ένα πολύ μεγάλο πλήθος στους δρόμους της Αθήνας
”

Μεθοδολογικές Παρατηρήσεις

Για να διερευνηθεί συστηματικά η διαδικασία απόδοσης υπαιτιότητας για το Μνημόνιο II εξετάζονται οι έδρες αιτιότητας (ποιος φταίει) καθώς κι εάν οι παράγοντες που οδήγησαν την Ελλάδα στο Μνημόνιο II είναι εσωτερικοί ή εξωτερικοί ως προς την χώρα κι εάν τα αίτια της κρίσης θεωρούνται σταθερά και αμετάβλητα, ή ασταθή.

Ως μεθοδολογία χρησιμοποιήθηκε η ποιοτική ανάλυση περιεχομένου με τη χρήση της κλειδας παρατηρήσεων, ενός δηλαδή πίνακα καταγραφής ποιοτικών παρατηρήσεων ο οποίος επιτρέπει την

παραιτέρω ποσοτικοποίηση των αποτελεσμάτων, επί των επισήμων πρακτικών της κοινοβουλευτικής συζήτησης. Η κλειδα παρατηρήσεων καταγράφει την δόλωση η οποία εμπεριέχει απόδοση υπαιτιότητας, τον πολιτικό που την εξέφερε, το ζήτημα για το οποίο αποδόθηκε αιτιότητα, την ένταξη του ζητήματος σε ευρύτερες συναφείς και διακριτές θεματικές ώστε να επιτρέπεται η ποσοτική τους επεξεργασία, την έδρα της αιτιότητας, την απόδοση αιτιότητας σε εσωτερικούς ή εξωτερικούς παράγοντες καθώς και σε σταθερά ή μεταβλητά αίτια και τέλος εάν το ζήτημα παρουσιάστηκε υπό όρους προβλήματος ή επιτυχίας.

Η κοινοβουλευτική συζήτηση περί Μνημονίου II επιλέχθηκε για τους εξής λόγους: Πρώτον, ένεκα των εξαιρετικά σκληρών μέτρων που προβλέπονταν, σε μια οικονομία η οποία ήδη βρισκόταν σε βαθιά ύφεση. Αυτό, ως αρνητική εξέλιξη εντείνει το παίγνιο απόδοσης ευθυνών και το καθιστά σημαντικό. Δεύτερον, το Μνημόνιο II υπογράφηκε από μια ιδιότυπη μορφή Κυβέρνησης, καθώς ο πρωθυπουργός

Λουκάς Παπαδήμος δεν είχε εκλεγεί απευθείας, γεγονός που προκάλεσε έντονη αντιπαράθεση στη συζήτηση περί έλλειψης λαϊκού ερείσματος και νομιμοποίησης της Κυβέρνησης. Τρίτον, λόγω της πληθώρας των μεταβολών στάσεων και των εσωτερικών συγκρούσεων στο πολιτικό σύστημα. Τα κόμματα της συγκυβέρνησης, ΠΑΣΟΚ και ΝΔ, έθεσαν ζήτημα κομματικής πειθαρχίας απειλώντας με διαγραφή όσους δεν θα υπερψήφιζαν το Μνημόνιο ΙΙ. Επιπροσθέτως παρατηρήθηκε αλλαγή στην πολιτική θέση του ΛΑΟΣ, το οποίο παρά το γεγονός ότι αρχικά στήριξε τη συγκυβέρνηση, καταψήφισε το Μνημόνιο ΙΙ. Τέταρτον, το ίδιο το Μνημόνιο ΙΙ αλλά και η διαδικασία της κοινοβουλευτικής συζήτησης (κατεπίγειο) αμφισβητήθηκαν ως αντισυνταγματικά. Πέμπτον, η συγκεκριμένη κοινοβουλευτική συζήτηση πραγματοποιήθηκε υπό συνθήκες κοινωνικής έκρηξης, με ένα πολύ μεγάλο πλήθος να διαδηλώνει στους δρόμους προς την πλατεία Συντάγματος κατά της πολιτικής λιτότητας και των νέων μέτρων.

Αποτελέσματα

Στην κοινοβουλευτική συζήτηση για το Μνημόνιο αποτυπώθηκαν συνολικά 386 διακριτές περιπτώσεις απόδοσης αιτιότητας. Εξ αυτών τα δύο κεντρικότερα ζητήματα, για τα οποία αποδόθηκε αιτιότητα ήταν: Πρώτον, τα Οικονομικά και Κοινωνικά Ζητήματα λόγω Μνημονίου ΙΙ (N=160), δηλαδή η αναπαράσταση του ίδιου του Μνημονίου ΙΙ ως παραγωγικό αίτιο ζητημάτων αναφορικά με οικονομικά και κοινωνικά ενδοκρατικά προβλήματα (πχ. φτώχεια, ανεργία, περικοπή συντάξεων και μισθών). Δεύτερον τα δομικά ενδοκρατικά προβλήματα (n=140), τα οποία προϋπήρχαν του Μνημονίου ΙΙ (έλλειψη διαρθρωτικών αλλαγών, γραφειοκρατία, εξαρτημένη οικονομία) συνεχίζουν να επιβαρύνουν την ελληνική πραγματικότητα και αποτυπώνουν την τότε κατάσταση της χώρας.

Πίνακας 1: Κυρίαρχα Ζητήματα Απόδοσης Αιτιότητας

Ζήτημα	N	%
Ενδοκοινοβουλευτικά Προβλήματα	21	5,4
Ενδοκρατικά προβλήματα	140	36,3
Ζητήματα ΕΕ	21	5,4
Καταστροφή χώρας	11	2,8
Οικονομικά και Κοινωνικά Ζητήματα λόγω ΜΙΙ	160	41,5
Πολιτικές Πρωτοβουλίες	9	2,3
Τρομοκρατία	13	3,4
Άλλο	11	2,8
Σύνολο	386	100,0

1. Ο υπερτονισμός των δύο αυτών ζητημάτων αποκαλύπτει τη σημαντικότητά τους στην πολιτική σκέψη και μέσω αυτής δημιουργείται η εικόνα ενός κράτους το οποίο βιώνει έντονα προβλήματα στο εσωτερικό του και εξετάζει εάν το Μνημόνιο ΙΙ θα αποτελέσει λύση σε αυτά ή θα οδηγήσει σε περαιτέρω όξυνσή τους. Κεντρικό ρόλο, όμως, διαδραματίζει το κατά πόσο έκαστο ζήτημα πλαισιώνεται υπό όρους προβλήματος ή επιτυχίας.

Πίνακας 2: Κυρίαρχα Ζητήματα Απόδοσης Αιτιότητας υπό όρους Προβλήματος/Επιτυχίας

Ζητήματα Απόδοσης Αιτιότητας	Πρόβλημα		Επιτυχία		Σύνολο N (100%)
	N	%	N	%	
Ενδοκοινοβουλευτικά Προβλήματα	20	95,2	1	4,8	21
Ενδοκρατικά προβλήματα	138	98,6	2	1,4	140
Ζητήματα ΕΕ	18	85,7	3	14,3	21
Καταστροφή χώρας	11	100,0	0	0,0	11
Οικονομικά & Κοινωνικά Ζητήματα λόγω Μνημονίου ΙΙ	118	73,8	42	26,3	160
Πολιτικές Πρωτοβουλίες	1	11,1	8	88,9	9
Τρομοκρατία	13	100,0	0	0,0	13
Άλλο	10	90,9	1	9,1	11
Σύνολο	329	85,2	57	14,8	386

2. Στη συντριπτική πλειοψηφία τα ζητήματα για τα οποία αποδόθηκε αιτιότητα πλαισιώνονται υπό όρους προβλήματος. Η μόνη διαφοροποίηση παρατηρείται στο ζήτημα «Πολιτικές Πρωτοβουλίες», όπου η πλαισίωσή του υπό όρους επιτυχίας έγκειται στην προαγωγή θετικών πρωτοβουλιών από συγκεκριμένα πολιτικά πρόσωπα και συνιστά αυτοπροβολή του πολιτικού έργου. Το γεγονός ότι τα περισσότερα ζητήματα συγκροτούνται σε όρους «προβλήματος» αναδεικνύει το αρνητικό πρόσημο που έχει η εικόνα της Ελλάδας και είναι συμβατό με την εικόνα της χώρας σε κρίση (Σαμαράς 2014). Η έμφαση στο πρόβλημα επιτείνει την ανάγκη να αναζητηθούν οι έδρες αιτιότητας, το ποιος φταίει.

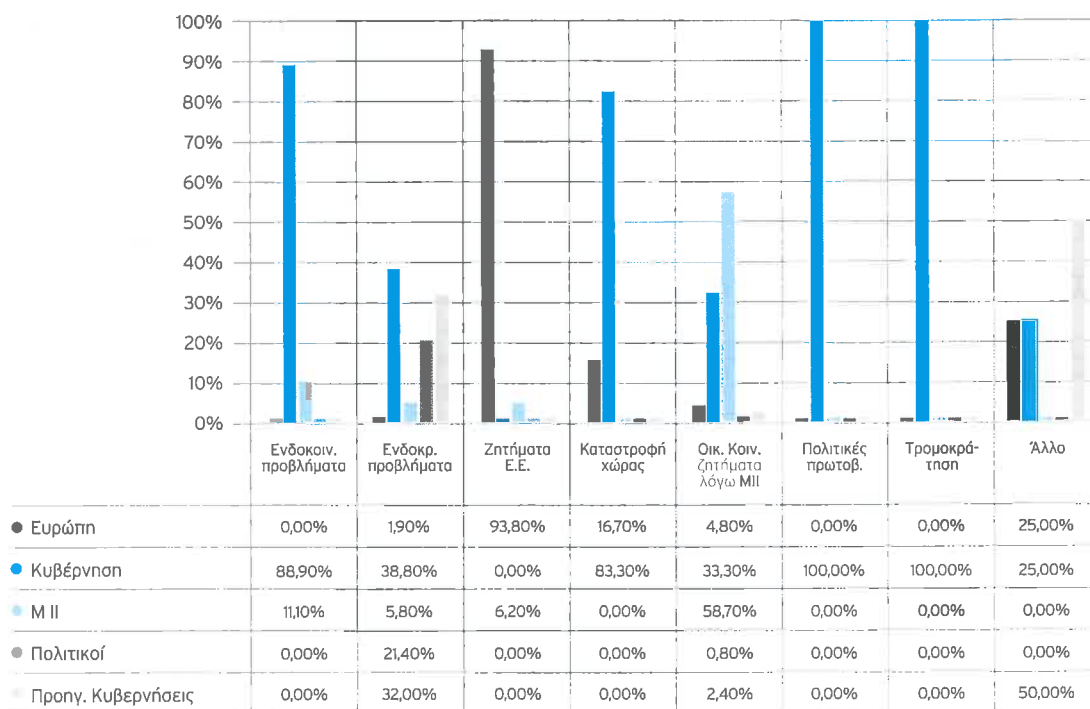
Πίνακας 3: Έδρες Απόδοσης Αιτιότητας

Έδρα Αιτιότητας	Συχνότητα	%
Αγορές	3	0,8
Αντιπολίτευση	9	2,3
Δανειστές	18	4,7
Διαδικασία	2	0,5
Ενδοκρατικά Πολιτικά Πρόσωπα	21	5,4
Ενδοκρατικοί Παράγοντες	11	2,8
Ευρώπη	25	6,5
Καπιταλισμός	6	1,6
Κυβέρνηση	109	28,2
Μη ψήφιση Μνημονίου ΙΙ	17	4,4
Μνημόνιο Ι	6	1,6
Μνημόνιο ΙΙ	82	21,2
Ολότητα	9	2,3
Πολιτικοί	23	6,0
Προβλήματα χώρας	7	1,8
Προηγούμενες Κυβερνήσεις	38	9,8
Σύνολο	386	100,0

3. Από τον παραπάνω πίνακα αναδύονται πέντε βασικές έδρες αιτιότητας λόγω συχνότητας εμφάνισης και πιο συγκεκριμένα: η τότε κυβέρνηση (28,2%), το ίδιο το Μνημόνιο ΙΙ (21,2%), οι προηγούμενες κυβερνήσεις (9,8%), η Ευρώπη (6,5%) και τα ίδια τα πολιτικά πρόσωπα (6%). Η εμφανής ανάδυση των εδρών «Κυβέρνηση» και «Μνημόνιο ΙΙ» οφείλεται στο γεγονός ότι η ίδια η κυβέρνηση εισήγαγε το Μνημόνιο ΙΙ στη Βουλή και εξ αυτού καθίσταται υπόλογη για την επιλογή αυτή αλλά και το ίδιο το Μνημόνιο ΙΙ για όποιες επιδράσεις θα είχε στην ελληνική κοινωνία.

Στην τότε κυβέρνηση αποδόθηκε αιτιότητα για τα περιο-

Γράφημα 1: Ζητήματα στα οποία αποδόθηκε αιτιότητα στις πέντε κυρίαρχες έδρες.

σότερα ζητήματα. Πιο συγκεκριμένα: πρώτον για τα ενδοκοινοβουλευτικά προβλήματα, τα οποία ενεργοποιούνται κυρίως από την επιλογή της κυβέρνησης για συζήτηση περί Μνημονίου ΙΙ υπό τη διαδικασία του κατεπείγοντος και δεύτερον για τα ενδοκρατικά προβλήματα της χώρας, αν και σε πολύ κοντινό ποσοστό στο συγκεκριμένο ζήτημα κινείται και η έδρα «προηγούμενες Κυβερνήσεις». Σημαντική λεπτομέρεια αποτελεί το γεγονός ότι η τότε κυβέρνηση αποτελούνταν αποκλειστικά από κόμματα τα οποία είχαν κυριαρχήσει κυβερνητικά από τη μεταπολίτευση μέχρι τη στιγμή της συζήτησης. Εξ αυτού φαίνεται ότι η απόδοση αιτιότητας ενδεχομένως να στοχεύει σε δύο συγκεκριμένα κόμματα, ΠΑΣΟΚ και ΝΔ, καθώς αυτά διαδέχονταν το ένα το άλλο στην κυβερνητική θέση. Τρίτον, για τις πολιτικές πρωτοβουλίες που λήφθηκαν και τέταρτον για την προσπάθεια τρομοκράτησης της κοινής γνώμης σχετικά με τη μη ψήφιση του Μνημονίου ΙΙ.

Τα ζητήματα σχετικά με την ΕΕ, τα οποία αναφέρονταν κυρίως στην αλλαγή πολιτική πλεύσης και ιδεολογίας της Ευρώπης, αποδίδονται αποκλειστικά στην ίδια την Ευρώπη, η οποία παρουσιάζεται ως η ετερότητα, ο «Άλλος» σε σχέση με τις πολιτικές αποφάσεις της Ελλάδας. Διαφαίνεται δηλαδή ότι η Ευρώπη, διαθέτει σημαντική ισχύ έναντι της Ελλάδας, θέτοντας ένα συγκεκριμένο πλαίσιο δράσης, στο οποίο η χώρα θα πρέπει να κινηθεί. Επιπροσθέτως σε υψηλό ποσοστό (32%) κινείται η απόδοση αιτιότητας για τα ενδοκρατικά προβλήματα στις προηγούμενες κυβερνήσεις οι οποίες αποτελούνταν ουσιαστικά από τα κόμματα της τότε κυβέρνησης. Για τα ενδοκρατικά προβλήματα αποδίδεται επίσης αιτιότητα

στους πολιτικούς ως σύνολο, με ποσοστό 21,4%. Σημαντική όμως παράμετρος στην οριοθέτηση των προβλημάτων, την πρόσληψη των αιτιών τους αλλά και τη διαμόρφωση της προβαλλόμενης εικόνας της Ελλάδας, αποτελεί το εάν η αιτιότητα αποδίδεται σε εσωτερικούς ή εξωτερικούς, ως προς την χώρα, παράγοντες.

Πίνακας 4: Απόδοση αιτιότητας σε εσωτερικούς και εξωτερικούς παράγοντες

Παράγοντες:	Εσωτερικοί	Εξωτερικοί	Μνημόνιο ΙΙ	Σύνολο
ΝΔ	38	7	21	66
	57,6 %	10,6%	31,8%	100,0%
ΠΑΣΟΚ	41	19	29	89
	46,1%	21,3%	32,6%	100,0%
ΛΑΟΣ	12	11	9	32
	37,5%	34,4%	28,1%	100,0%
ΣΥΡΙΖΑ	65	4	27	96
	67,7%	4,2%	28,1%	100,0%
ΚΚΕ	48	9	5	62
	77,4%	14,5%	8,1%	100,0%
ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΣ	22	2	0	24
	91,7%	8,3%	0,0%	100,0%
ΠΡΩΘ. ΠΑΠΑΔΗΜΟΣ	3	0	14	17
	17,6%	0,0%	82,4%	100,0%

4. Ο παραπάνω πίνακας αποτυπώνει την τάση όλων των πολιτικών δρώντων στην κοινοβουλευτική συζήτηση να αποδίδουν αιτιότητα σε εσωτερικούς ως προς τη χώρα

Πίνακας 5: Απόδοση αιτιότητας σε σταθερά και ασταθή αίτια

Θέμα	Συχνότητα	Σταθερά	Ασταθή	Σύνολο
Ενδοκοινοβουλευτικά Προβλήματα	Συχνότητα	16	5	21
	% εντός Θέματος	76,20%	23,80%	100,00%
	% εντός Σταθερά/Ασταθή	4,90%	8,60%	5,40%
Ενδοκρατικά προβλήματα	Συχνότητα	129	11	140
	% εντός Θέματος	92,10%	7,90%	100,00%
	% εντός Σταθερά/Ασταθή	39,30%	19,00%	36,30%
Ζητήματα ΕΕ	Συχνότητα	15	6	21
	% εντός Θέματος	71,40%	28,60%	100,00%
	% εντός Σταθερά/Ασταθή	4,60%	10,30%	5,40%
Καταστροφή χώρας	Συχνότητα	10	1	11
	% εντός Θέματος	90,90%	9,10%	100,00%
	% εντός Σταθερά/Ασταθή	3,00%	1,70%	2,80%
Οικονομικά και Κοινωνικά Ζητήματα λόγω ΜΠ	Συχνότητα	134	26	160
	% εντός Θέματος	83,80%	16,20%	100,00%
	% εντός Σταθερά/Ασταθή	40,90%	44,80%	41,50%
Πολιτικές Πρωτοβουλίες	Συχνότητα	6	3	9
	% εντός Θέματος	66,70%	33,30%	100,00%
	% εντός Σταθερά/Ασταθή	1,80%	5,20%	2,30%
Τρομοκρατία	Συχνότητα	10	3	13
	% εντός Θέματος	76,90%	23,10%	100,00%
	% εντός Σταθερά/Ασταθή	3,00%	5,20%	3,40%
Άλλο	Συχνότητα	8	3	11
	% εντός Θέματος	72,70%	27,30%	100,00%
	% εντός Σταθερά/Ασταθή	2,40%	5,20%	2,80%
Σύνολο	Συχνότητα	328	58	386
	% εντός Θέματος	85,00%	15,00%	100,00%
	% εντός Σταθερά/Ασταθή	100,00%	100,00%	100,00%

παράγοντες (n=229 έναντι n=52 σε εξωτερικούς). Από την ποιοτική ανάλυση η τάση αυτή εκπορεύεται από δύο αντικρουόμενες στρατηγικές: Η πρώτη, της συγκυβέρνησης, θεωρεί ότι τα εσωτερικά προβλήματα της χώρας ώθησαν προς την υπογραφή του Μνημονίου ΙΙ, το οποίο παρουσιάζεται ως αναγκαιότητα για την οικονομική ανάκαμψη της Ελλάδας. Η δεύτερη, της αντιπολίτευσης, θεωρεί ότι τα εσωτερικά προβλήματα της χώρας οφείλονται στα κόμματα της συγκυβέρνησης (ΠΑΣΟΚ-ΝΔ) ενώ παράλληλα το Μνημόνιο ΙΙ θα επιτείνει τα οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα της Ελλάδας. Το Μνημόνιο ΙΙ κωδικοποιήθηκε ξεχωριστά καθώς αποτελεί πρωτίστως εξωτερικό παράγοντα, ο οποίος όμως εσωτερικοποιήθηκε λόγω της επικύρωσής του στο εθνικό κοινοβούλιο και την εξ αυτού ψήφιση πληθώρας νόμων. Επίσης η ρητορική του Πρωθυπουργού κ. Παπαδήμου εστίαστηκε κυρίως στο Μνημόνιο ΙΙ και στα θετικά τα οποία επρόκειτο να φέρει στην ελληνική κοινωνία. Το γεγονός ότι οι πολιτικοί θεωρούν ότι τα προβλήματα της χώρας οφείλονται σε εσωτερικά προς τη χώρα χαρακτηριστικά, παρουσιάζει μια εικόνα κράτους δυσλειτουργικού, το οποίο παρουσιάζεται ως ανάξιο βοήθειας θύμα της οικονομικής κρίσης. Ενισχύεται έτσι η εικόνα ότι η ίδια η χώρα φταίει άρα φέρει το κύριο βάρος για την αντιμετώπιση των προβλημάτων της.

Ο εγκλωβισμός στην εικόνα του ανάξιου βοήθειας θύματος εμπειδώνεται όταν τα εσωτερικά προβλήματα εμφανίζονται να

έχουν σταθερά αίτια, να έχουν, δηλαδή χαρακτήρα μονιμότητας και να μεταβάλλονται δύσκολα.

5. Από τον παραπάνω πίνακα τεκμαίρεται ότι το σύνολο των ζητημάτων προκλήθηκε από σταθερά και αμετάβλητα αίτια. Πιο συγκεκριμένα τα ενδοκρατικά προβλήματα παρουσιάστηκαν ως παράγωγο σταθερών αιτιών, υπογραμμίζοντας έτσι παθογένεια. Τα σταθερά αίτια είχαν συχνότερη εμφάνιση και στα οικονομικά και κοινωνικά ζητήματα λόγω Μνημονίου ΙΙ. Από την ποιοτική ανάλυση η συγκεκριμένα τάση επεξηγείται με δύο τρόπους: πρώτον, το ίδιο το Μνημόνιο, λόγω σταθερής και συγκεκριμένης δομής, παράγει προβλήματα και κοινωνικές εκρήξεις και δεύτερον τα ήδη υπάρχοντα ζητήματα παγιώνονται και σταθεροποιούνται λόγω Μνημονίου ΙΙ. Επιπροσθέτως, τα ενδοκρατικά προβλήματα φαίνονται να θεωρούνται δεδομένα και παγιωμένα στην πολιτική σκέψη, προβλήματα με σταθερά χαρακτηριστικά, που εξελίχθηκαν ανεμπόδιστα σε βάθος χρόνου. Αυτή η στάση έναντι των προβλημάτων συμπληρώνουν την εικόνα της Ελλάδας ως μια χώρα «πρόβλημα», η οποία διαθέτει εσωτερικά και αμετάβλητα προβλήματα. Συνυπολογίζοντας το γεγονός ότι εάν σε περίπτωση αποτυχίας αποδοθεί αιτιότητα σε σταθερά χαρακτηριστικά παρουσιάζεται φόβος (Weiner, 1986) η Ελλάδα παρουσιάζεται ως μια χώρα ανάξια βοήθειας, η οποία παράγει φόβο λόγω των σταθερών χαρακτηριστικών των εσωτερικών προβλημάτων της.

Εν κατακλείδι, τα ζητήματα στα οποία εστιάζτηκαν περισσότερο οι πολιτικοί δρώντες στη συγκεκριμένη κοινοβουλευτική συζήτηση αφορούσαν κυρίως τα ενδοκρατικά προβλήματα και τα οικονομικά και κοινωνικά ζητήματα λόγω Μνημονίου ΙΙ. Το ίδιο το Μνημόνιο παρουσιάστηκε από τη συγκυβέρνηση ως σωτηρία της χώρας εμπρός στον κίνδυνο της χρεοκοπίας και της κοινωνικής εξαθλίωσης, ενώ η απόδοση αιτιότητας εστιάζτηκε στα εσωτερικά προβλήματα της χώρας, τα οποία κινητοποίησαν τη διαδικασία του Μνημονίου ΙΙ. Υπό αυτή την οπτική το Μνημόνιο ΙΙ παρουσιάζεται ως αναγκαιότητα, ως «σανίδα σωτηρίας» έναντι των σταθερών, χρόνιων και αμετάβλητων προβλημάτων στο εσωτερικό της Ελλάδας, τα οποία δημιουργήθηκαν από προηγούμενες Κυβερνήσεις. Έτσι, τα κόμματα της συγκυβέρνησης, ΝΔ και ΠΑΣΟΚ, μεταθέτουν την αρνητική κατάσταση της χώρας σε παρελθοντικές κυβερνήσεις, αγνοώντας την εμπλοκή των συγκεκριμένων πολιτικών κομμάτων στην διακυβέρνηση της χώρας τα προηγούμενα χρόνια. Στον αντίποδα, τα κόμματα της αντιπολίτευσης ερμήνευσαν το Μνημόνιο ΙΙ ως αποτυχημένη πολιτική συνέχεια του πρώτου Μνημονίου, θεωρώντας ότι θα οξύνει περαιτέρω τα εσωτερικά προβλήματα της Ελλάδας, ενώ απέδωσαν υπαιτιότητα στα κόμματα της συγκυβέρνησης τόσο για παρελθοντικές όσο και για τις παρούσες συνθήκες της χώρας. Με αυτό τον τρόπο διαφοροποίησαν τη στάση τους έναντι των κομμάτων της συγκυβέρνησης, καθώς την κατηγορούν ότι με την υπερψήφιση του Μνημονίου ΙΙ θα βαθύνουν περαιτέρω τα ήδη οξυμένα προβλήματα της χώρας.

Η Ελλάδα παρουσιάζεται ως το «δίκαιο» θύμα, υπό την έννοια ότι η ίδια η χώρα δεν αντιμετώπισε εγκαίρως τα προβλήματά της, τα οποία πλέον έχουν σταθεροποιηθεί και παγιωθεί. Εξ αυτού, δικαίως επιβάλλεται το Μνημόνιο ΙΙ στη χώρα, το οποίο παρουσιάζεται από τα κόμματα της συγκυβέρνησης ως λύση στην ελληνική παθογένεια. Η Ελλάδα στη σκέψη των πολιτικών παρουσιάζεται ως μια χώρα με σταθερά προβλήματα στο εσωτερικό της για τα οποία η ίδια φταίει και παρατηρείται μια αποστασιοποίηση των πολιτικών σε σχέση με το ποιος συγκεκριμένα ευθύνεται για τα προβλήματα αυτά. Εξ αυτού η προβαλλόμενη εικόνα της Ελλάδας είναι η εικόνα μιας χώρας που βιώνει βαθιά εσωτερικά και πάγια προβλήματα, για τα οποία ευθύνεται η ίδια, επηρεάζοντας έτσι την προσλαμβανόμενη εικόνα της και την καθιστά χώρα «πρόβλημα» και «δίκαιο» θύμα, ανάξια να λάβει βοήθεια και εν τέλει αποδομεί την εικόνα της χώρας.

Αυτή αποτελεί μία πρώτη συστηματοποιημένη καταγραφή της απόδοσης υπαιτιότητας για την οικονομική κρίση στον κοινοβουλευτικό λόγο η οποία αναδεικνύει την σημαντικότητα του θέματος καθώς και την ευρύτερη προβληματική η οποία συναρτάται με αυτό. Ενδιαφέρον έχει η διαχρονική ανάλυση του φαινομένου στο πρώτο και στο τρίτο μνημόνιο και ιδιαίτερα στον τρόπο με τον οποίο η μεταστροφή ενός κόμματος από την ανιμνημονιακή ρητορική στην μνημονιακή πρακτική επηρεάζει την στάση του κατά την απόδοση υπαιτιότητας. ●

Ο τρόπος με τον οποίο
ο πολιτικός αποδίδει
υπαιτιότητα για τα
φαινόμενα οριοθετεί
τον τρόπο με τον οποίο
τα μέσα ενημέρωσης
απεικονίζουν την κρίση.

Παραπομπή

• Τάκας, Ε. και Σαμαράς, Α.Ν. (2015). Ποιος φταίει; Απόδοση (υπ)αιτιότητας για το Δεύτερο Μνημόνιο στη Βουλή των Ελλήνων. *Δημοσιογραφία*, 8-9, σσ. 26-33.

Βιβλιογραφία

- Heider, F. (1958). *The Psychology of Interpersonal Relations*. USA: Wiley & Sons Inc.
- Kuznick, M. (1997). *Images of Nations and International Public Relations*. Mahwah(NJ): Lawrence Erlbaum Associates.
- Malle, B. F. (1999). How People Explain Behavior: A New Theoretical Framework. *Personality and Social Psychology Review*, 3(1), 23-48.
- Malle, B.F. (2004). *How the Mind Explains Behavior*. Cambridge: MIT.
- Nussbaum, M.C. (2001). *Upheavals of Thought: The Intelligence of Emotion*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Hogg, M.A. & Vaughan, G.M. (2010). *Essentials of Social Psychology*. Harlow: Pearson Education Limited.
- Hoijer, B. (2004). The Discourse of Global Comparison: The Audience and Media Reporting of Human Suffering. *Media Culture and Society*, 26(4), σ. 285-314
- Ξενικού Α. (2008). Η Κοινωνική Απόδοση, 397-426, στο Σ. Παπαστάμου (Επιμ.), *Εισαγωγή στην Κοινωνική Ψυχολογία, Τόμος Β' : Η Παράδοση*, Αθήνα: Πεδίον.
- Σαμαράς, Α.Ν. (2014). Εικόνες Κρατών. *Στρατηγική Επικοινωνία, Ήπια Ισχύς και Μέσα Ενημέρωσης*. Αθήνα: Καστανιώτης
- Takas, E. & Samaras, A.N. (2015, June). *The Rhetoric of blame for the Greek Financial Crisis in Parliamentary Discussions*. Παρουσίαση στο διεθνές συνέδριο "Narratives of Crisis: Myths and Realities", Θεσσαλονίκη, Ελλάδα
- Τάκας, Ε. (2015). *Τις φταίει; Γνωσιακές Μεροληπίες στην Απόδοση Αιτιότητας. Οι Στρεβλώσεις στην Ακούσια Χρήση της Αιτιώδους Συσχέτισης*. Occasional Paper No1. Λευκωσία: Advanced Media Institute
- Weiner, B. (1986). *An Attributional Theory of Motivation and Emotion*. New York: Springer.

...Εται
 μισθος και ασφαλιση.

Ζητείται **ΓΙΑΤΡΟΣ** επειγόντως.
 Είμαι έγκυος και διασώθηκα
 έπειτα από μια εβδομάδα
 χωρίς τροφή και πόσιμο
 νερό σε ακυβέρνητη βάρκα
 στη θάλασσα –
www.msf.gr ☎ 210 5 200 500

ΚΟ
 απ'
 χε
 εφ
 Η
 τι
 ΚΤΕΛ

ΔΕ ΣΕ ΑΝΑΖΗΤΟΥΜΕ ΕΜΕΙΣ.
 ΣΕ ΑΝΑΖΗΤΟΥΝ ΧΙΛΙΑΔΕΣ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ
 ΠΟΥ ΣΕ ΕΧΟΥΝ ΑΝΑΓΚΗ.

Ζητάμε:
ΓΙΑΤΡΟΥΣ, ΝΟΣΗΛΕΥΤΕΣ, ΜΗΧΑΝΙΚΟΥΣ και πολλές
 ακόμα ειδικότητες για τις αποστολές μας σε όλο
 τον κόσμο. Κάνε την αίτησή σου τώρα
 και βοήθησέ μας να σώσουμε ανθρώπινες ζωές.
www.msf.gr ■ 210 5 200 500

25
 ΧΡΟΝΙΑ ΕΚΕΙ
 ΠΟΥ ΥΠΑΡΧΕΙ
 ΑΝΑΓΚΗ

Οι πρόσφυγες από το συγκεχυμένο μέτωπο της Μέσης Ανατολής και η έξαρση του μεταναστευτικού

Η Μέση Ανατολή γεύεται τους πικρούς καρπούς που κυοφόρησε η Αραβική Άνοιξη του 2011 με τις πολλαπλές αιματηρές εμφύλιες συρράξεις και την άνοδο σκληροπυρηνικών τζιχαντιστικών κινήματων.

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΕΛΕΝΗ ΠΑΥΛΟΥ*

Η διογκούμενη μεταναστευτική κίνηση που παρατηρείται, κατά το τελευταίο διάστημα, συνηγορεί σε αυτό που ο ΟΗΕ περιγράφει ως τη χειρότερη μεταναστευτική κρίση από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο.

Πιο συγκεκριμένα, οι δέσμες προσφύγων από την ευρεία περιοχή της Μέσης Ανατολής χρησιμοποιούν τα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου ως ενδιάμεσο σταθμό για να καταλήξουν στις χώρες της Κεντρικής και

Βόρειας Ευρώπης. Σύμφωνα με τα στοιχεία που προκύπτουν μέσα από σχετικά γραφήματα, τα κύρια μεταναστευτικά ρεύματα προέρχονται από τα ευαίσθητα μέτωπα της Μέσης Ανατολής και της Αφρικής, ιδιαίτερα από τα εδάφη που γνώρισαν την καταστροφική λαίλαπα του ISIS.

Η Συρία, το Ιράκ, το Αφγανιστάν, η Σομαλία, η Νιγηρία και η Λιβύη κατέχουν σταθερά τις πρώτες θέσεις στον κατάλογο των χωρών προέλευσης των μεταναστών, με τη σύνδεση της μεταναστευτικής κρίσης και της τρομοκρατικής έξαρσης να μοιάζει αναπόφευκτη.

Επομένως, για τους εγχώριους πληθυσμούς, η ριψοκινδυνευμένη λύση της μετανάστευσης αποτελεί μονόδρομο, εξαιτίας των σαδιστικών τακτικών του ISIS, το οποίο αποκλείει την υιοθέτηση μετριοπαθών στάσεων και χωρίζει τον πληθυσμό σε δυο στρατόπεδα: οι σύμμαχοι και οι πολέμιοί του, στους οποίους επιβάλλει παραδειγματικές τιμωρίες.

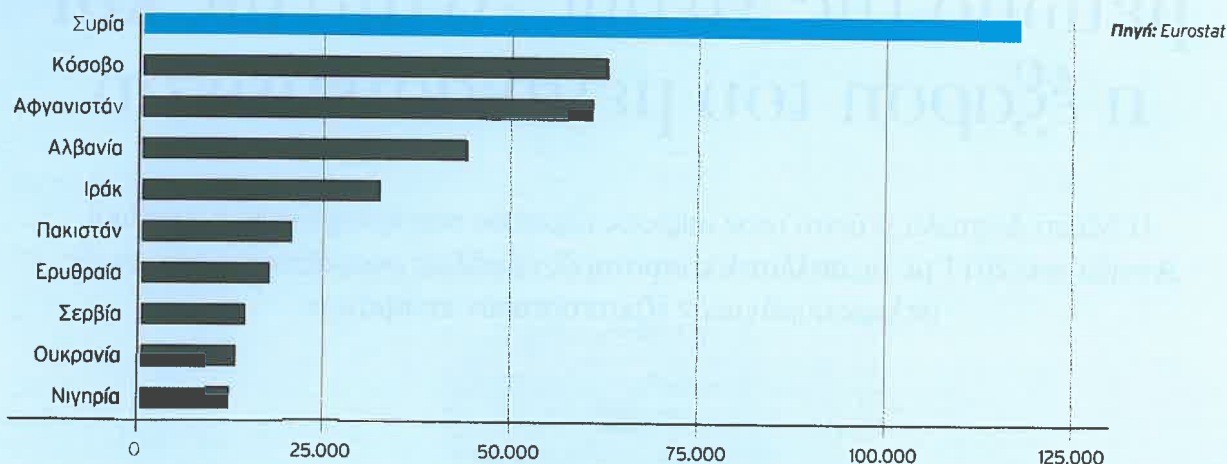
* Η **Ελένη Παύλου** είναι τελειόφοιτη του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών «Επικοινωνία και νέα Δημοσιογραφία» και ερευνήτρια στο Advanced Media Institute, Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου. Στο παρόν στάδιο υλοποιεί τη διατριβή της με θέμα «Η προπαγάνδα του ISIS στην εποχή της Δικτυακής Κοινωνίας».

1. Από πού έρχονται;

Σύμφωνα με το παρακάτω γράφημα, η δεκάδα αποτελείται από τις εξής χώρες: Συρία, Κόσοβο, Αφγανιστάν, Αλβανία, Ιράκ, Πακιστάν, Κράτος της Ερυθραίας, Σερβία, Ουκρανία και Νιγηρία.

Δέκα κύριες χώρες προέλευσης αιτούντων άσυλο στην Ε.Ε.

Ιαν-Αυγ 2015

2. Πού πηγαίνουν οι μετανάστες;

Δίδεται ο αριθμός των Σύρων μεταναστών στις γειτονικές χώρες και σε χώρες της Ευρώπης, με έμφαση σε αυτές που δέχονται τα ισχυρότερα μεταναστευτικά ρεύματα. Πιο συγκεκριμένα, η Τουρκία φιλοξενεί περισσότερα από δυο εκατομμύρια Σύρους πρόσφυγες στα εδάφη της, ενώ ο Λίβανος πάνω από ένα εκατομμύριο. Ακολουθούν η Ιορδανία, η Γερμανία, η Σουηδία και το Ηνωμένο Βασίλειο.

Η άφιξη Σύρων μεταναστών σε γειτονικές χώρες και στην Ευρώπη

Απρίλιος 2011 - Οκτώβριος 2015

3. Σύροι στην Ευρώπη. Πού θέλουν να μείνουν;

Πρώτη στις προτιμήσεις φαίνεται να είναι η Γερμανία, ενώ έπονται η Σουηδία, η Σερβία, η Ουγγαρία και η Αυστρία. Για την ίδια περίοδο, η Κύπρος δέχτηκε 2.622 αιτήσεις και η Ελλάδα 3.545.

Αριθμός Σύρων αιτούντων άσυλο στις χώρες της Ευρώπης μέχρι τον Ιούλιο του 2015.

Ιουλιος 2015

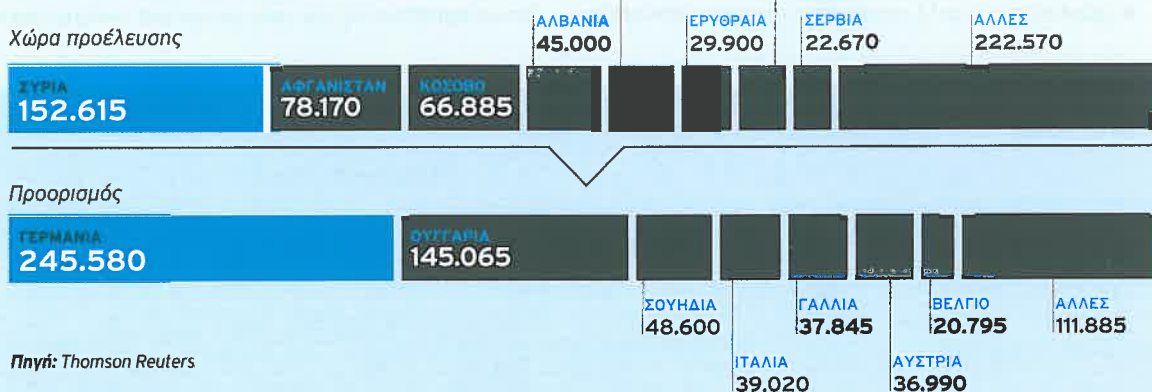
Πηγή: National Post

4. Αιτούντες άσυλο στις χώρες της Ευρώπης

Ο μεγαλύτερος αριθμός αιτούντων άσυλο προέρχεται από τη Συρία, το Αφγανιστάν, το Κόσσοβο, την Αλβανία, το Ιράκ, την Ερυθραία, το Πακιστάν, τη Σερβία, τη Νιγηρία, τη Σομαλία και την Ουκρανία. Οι περισσότεροι από αυτούς επιθυμούν να φτάσουν στη Γερμανία, την Ουγγαρία, τη Σουηδία και την Ιταλία.

Χώρα προέλευσης μεταναστών

Ιανουάριος - Αύγουστος 2015

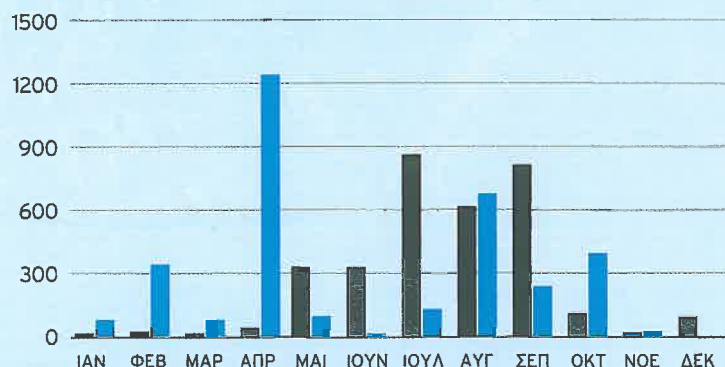

Πηγή: Thomson Reuters

5. Θάνατοι μεταναστών στη Μεσόγειο (2014-2015)

Θάνατοι μεταναστών στη Μεσόγειο ανά μήνα

● 2014 ● 2015

Ο Απρίλιος του 2015 ήταν ο πιο σκληρός μήνας με τον απολογισμό να δείχνει πάνω από 1200 θανάτους, όταν τον ίδιο μήνα του περασμένου έτους ήταν κάτω από 100. Ακολουθεί ο Αύγουστος (σχεδόν 700). Γενικά, παρατηρείται αύξηση των θανάτων μεταναστών στη Μεσόγειο για το 2015, συγκριτικά με την προηγούμενη χρονιά.

International Organization for Migration • Πηγή: BBC

Στο ναρκοπέδιο του Κυπριακού

Στην εκπνοή του 2015 δεν υπάρχουν αντιμαχόμενα στρατόπεδα όπως το 2004. Υπάρχει κούραση του λαού, υπάρχουν συνομιλίες και διεργασίες και υπάρχουν κι αυτά που λένε ή δεν λένε αυτοί που γνωρίζουν τι διαμείβεται και σε ποιο σημείο ακριβώς βρισκόμαστε.

Υ

πάρχει η αίσθηση – στον διεθνή Τύπο, συχνά και στον Ελλαδικό – ότι το Κυπριακό και οι προσπάθειες επίλυσής του είναι ένα θέμα που δεν κατορθώνει να συγκεντρώσει (και, κυρίως, δεν κατορθώνει να κρατήσει) την προσοχή της κοινής γνώμης. Τεχνικό (όταν

το κοιτάζει κανείς απ' έξω), κάθε τόσο επανερχόμενο (αλλά «χωρίς να προχωράει»), διεκδικεί παροδικό μόνον ενδιαφέρον. Και το ενδιαφέρον της κοινής γνώμης είναι σημαντικό, έτσι όπως λειτουργούν πλέον οι διεθνείς σχέσεις στον 21ο αιώνα, γιατί οδηγεί και σε αποφάσεις και σε παραιτήσεις.

Η «Δ» είναι ένα έντυπο που ριζώνει στην Κύπρο ως εκ της διατάσεως του ΑΠΚΥ, αλλ' επίσης ασχολείται ως εκ του περιεχομένου της και με τον ρόλο και τις επιδράσεις της κοινής γνώμης. Καθώς, λοιπόν, το 2015, οι διαδικασίες γύρω από το Κυπριακό περιήλθαν πάλι σε φάση επιτάχυνσης (χωρίς ή και με εισαγωγικά το «επιτάχυνση»), κρίναμε ότι θα είχε χρησιμότητα μια προσέγγιση του Κυπριακού υπό το πρίσμα, κυρίως, της λειτουργίας των μέσων ενημέρωσης

και της επικοινωνίας.

Απευθυνθήκαμε στον Πρόεδρο της Κυπριακής Δημοκρατίας Νίκο Αναστασιάδη, ο οποίος, πέρα από τον θεσμικό του ρόλο στις τωρινές διαπραγματεύσεις, διαθέτει και μακρά πείρα του Κυπριακού – αλλά και επίγνωση της επικοινωνιακής του προβλήματος και του ρόλου που αυτό έχει. Για να έχουμε και μian άλλη προσέγγιση, δε, στραφήκαμε και στον Βάσο Λυσσαρίδη, ο οποίος τόσο από τις επάλξεις της ΕΔΕΚ όσο και από τη γενική του θεώρηση, παρακολούθησε την εξέλιξη του Κυπριακού με αδιάπτωτη μαχητικότητα.

Θαρρούμε πως η «διασταύρωση» αυτή απόψεων δίνει στον αναγνώστη χρήσιμο υλικό. Και για την ιστορία του Κυπριακού, μα και για το ζύγισμα της επικοινωνιακής διάστασης σ' αυτό. Αλλά δίνει και στον αναγνώστη μια σαφή αίσθηση των νέων πολιτικών ισορροπιών: Η πρώτη πλευρά, η θεσμική, γνωρίζει πως δεν μπορεί να κάνει λόγο για προσέγγιση σε κάποια συμφωνία χωρίς να βεβαιωθεί ότι ο κυπριακός λαός είναι πραγματικά σε θέση να πει το «Ναι». Η άλλη πλευρά, η μαχητική, υπενθυμίζει πως δεν αρκεί η επικοινωνιακή κατεργασία για να έρθει ένα τέτοιο αποτέλεσμα. Τελικά την έκβαση θα καθορίσει ο τρίτος παράγοντας που είναι παρών χωρίς να το ξέρει κάθε ώρα και στιγμή που οι πολιτικοί συζητούν ή παίρνουν αποφάσεις. Ο κυπριακός λαός. ●

Νίκος Αναστασιάδης
Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας

«Αύριο θα είναι χειρότερα»

Ο λαός δεν γνωρίζει τα όσα συζητάει. Ο Πρόεδρος Αναστασιάδης θα πάει σε δημοψήφισμα μόνον εάν πάρει αυτά που ζητάει για να μπορέσει να υποστηρίξει το «Ναι». Ωστόσο, κανείς δεν μπορεί να διαβεβαιώσει ότι θα το κερδίσει. Και ο ίδιος το γνωρίζει καλά.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΣΤΟΥΣ ΔΩΡΟ ΔΩΡΟΘΕΟΥ, ΣΤΕΛΛΑ ΜΙΧΑΗΛ,
ΣΟΦΙΑ ΙΟΡΔΑΝΙΔΟΥ, ΑΝΤΩΝΗ Δ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΙΔΗ*

Κ

οιμψός, απεγάδιαστος στους τρόπους, στο ντύσιμο και στην εμφάνιση – ο συνομιλητής του δεν μπορεί να χάσει από το βλέμμα τα μανικετόκουμπα με το σχήμα της Κύπρου και ό,τι αυτό υποδηλώνει –, ο Νίκος Αναστασιάδης δεν σε κάνει ποτέ να νιώθεις άβολα. Σε υποδέχεται στο ευρύχωρο γραφείο του, έναν χώρο που εμπνέει και ευνοεί τη συνομιλία και τον στοχασμό, είναι πολύ καλά προετοιμασμένος κι έχει την ετοιμότητα και την άνεση να αποφεύγει τις

δύσκολες ερωτήσεις με ένα χαμόγελο. Μιλάει με το βάρος της ευθύνης του Προέδρου της Δημοκρατίας, μιας χώρας που πορεύεται μες στους κινδύνους. Δεν μπορεί να αποχωριστεί το τσιγάρο.

Αυτήν τη στιγμή, μετά και την έκπληξη νίκης κυριαρχίας του Ερντογάν στην Τουρκία, μετά και την αρκετά πλέον γνώριμη παρουσία Ακιντζί στα πράγματα, υπάρχει υποτίθεται μια νέα κινητικότητα στο Κυπριακό. Και ανοίγονται προοπτικές. Πώς θεωρείτε ότι έχει αλλάξει στην κοινή γνώμη η κατάσταση, έτσι ώστε να υπάρχει η προσδοκία ένα βαθύ «Όχι» να μεταβληθεί σε ένα «Ναι». Πώς πάει δηλαδή η μιντιακή διαχείριση – επειδή μιλάμε και για περιοδικό μιντιακό;

ΠτΔ: Η κοινή γνώμη διαμορφώνεται ανάλογα βεβαίως και με το αποτέλεσμα που θα φέρουν οι συνομιλίες. Αν διαφοροποιηθούν ή αν απαντηθούν οι ανησυχίες των όσων έχουν αρνητικά τοποθετηθεί το 2004, τότε θα έχουμε βεβαίως ένα θετικό απο-

* Η **Στέλλα Μιχαήλ** και ο **Δώρος Δωροθέου** είναι απόφοιτοι του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών «Επικοινωνία και νέα Δημοσιογραφία».

Η **Σοφία Ιορδανίδου** είναι αναπληρώτρια καθηγήτρια και ακαδημαϊκή υπεύθυνη του ΜΠΣ και υπεύθυνη έκδοσης της «Δ». Ο **Αντώνης Δ. Παπαγιαννίδης** είναι νομικός, δημοσιογράφος και σύμβουλος έκδοσης της «Δ».

«Μετά από 41 χρόνια
υπάρχει και μια δόση
απαισιοδοξίας ως
προς την προοπτική
της λύσης. Αυτήν την
περίοδο, θα πρέπει να
πια, ότι υπάρχει μια
ανανεωμένη ελπίδα».

τέλεσμα. Εάν δεν απαντώνται οι ανησυχίες... Γι' αυτό και κατ' επανάληψη έχω πει, ανεξάρτητα του τι ο ίδιος προσωπικά έχω υποστηρίξει το 2004, ότι αυτό που σήμερα μετρά είναι ο σεβασμός στις ανησυχίες του 76%, που απέρριψε εκείνο το σχέδιο.

Βεβαίως, οι συγκυρίες, αν θέλετε λόγω της διαφοροποίησης όσον αφορά τουλάχιστον τον σημερινό συνομιλητή των Τουρκοκυπρίων, και με τις διαχρονικές θέσεις όπως εκφράζοντο από τον ίδιο, έχουν δημιουργήσει μια αχτίδα ελπίδας. Μια αχτίδα φωτός, ότι μπορεί μέσα από το διάλογο, αυτήν τη φορά, να υπάρξει μια τέτοια πρόοδος που να οδηγήσει σε λύση του Κυπριακού προβλήματος, στα πλαίσια μιας πραγματικής ομοσπονδίας και όχι συνομοσπονδίας.

Η αλλαγή στην Άγκυρα με τις εκλογές της 1/11 βελτώνει ή χειροτερεύει τα πράγματα;

Δεν βλέπω ότι έγινε η όποια αλλαγή. Αυτό που έχει επισυμβεί είναι το γεγονός πως υπάρχει μια σταθερή κυβέρνηση, που δεν εξαρτάται από συμμαχίες, οι οποίες ενδεχόμενα να επηρέαζαν αρνητικά – δεν ξέρω πόσο θετικά βεβαίως, θα φανεί αυτό στη συνέχεια. Υπάρχει μια δεδηλωμένη θέση της παρούσας κυβέρνησης, ότι επιθυμεί τη λύση. Βεβαίως δεν θα περιοριστούμε στη ρητορική, εάν δεν δούμε στην πράξη πώς μεταφράζεται. Το γεγονός ότι παραμένει μια σταθερή ή ισχυρή κυβέρνηση νομίζω ότι αποφεύγουμε τους κινδύνους ενός συνασπισμού – παραδείγματος χάρι με τους ακραίους δεξιούς – που θα διαφοροποιούσε ενδεχόμενα την πολιτική, όπως τουλάχιστον διεμορφώθη και με βάση αυτήν γίνεται ο σημερινός διάλογος.

“**Αυτό που σήμερα μετρά είναι ο σεβασμός στις ανησυχίες του 76% που απέρριψε το 2004 το σχέδιο Ανάν.**”

Η επίδραση της κοινής γνώμης στη διαμόρφωση της πολιτικής

Κύριε Πρόεδρε, η πολιτική λαμβάνει χώρα, πλέον, σε κοινωνίες της πληροφορίας και της παγκοσμιοποίησης. Οι πολίτες είναι πιο ενημερωμένοι, πιο απαιτητικοί. Όντας Πρόεδρος της Δημοκρατίας, με τι διαχείριση των κρίσιμων ζητημάτων που κάνετε, υπάρχουν στιγμές κατά τις οποίες η τάση που διαμορφώνεται μέσα στην κοινή γνώμη μπορεί να μεταβάλει τη δική σας στάση σε κάποια ζητήματα; Λόγου χάρι στο Κυπριακό, όταν υπάρχουν τάσεις αντίθετες με τη δική σας τοποθέτηση;

Κανένας ηγέτης δεν μπορεί να παραγνωρίζει την κοινή γνώμη. Δηλαδή τις ευαισθησίες, περισσότερο, της κοινωνίας. Αλλά, εάν είναι ηγέτης, θα πρέπει να έχει το θάρρος να παίρνει και αποφάσεις. Διότι είναι πιστεύω σε θέση καλύτερη από έναν απλό πολίτη, ο ηγέτης, να έχει γνώση των διαφόρων παραμέτρων που περιβάλλουν ένα πρόβλημα, έτσι ώστε να έχει το θάρρος, επαναλαμβάνω, να πάρει τις ορθές αποφάσεις, έστω και εάν αυτές δεν είναι αρεστές. Συνεπώς, ενώ από τη μια θα πρέπει να τείνει ευήκοον ους στην κοινωνία, την ίδια ώρα θα πρέπει να παίρνει αποφάσεις. Να τολμά να πάρει αποφάσεις,

που μπορεί να μην είναι ευχάριστες, αλλά να είναι ωφέλιμες. **Ακριβώς αυτή, όμως, η υπερ-ενημερωμένη κοινή γνώμη της τωρινής εποχής, της διαδικτυακής, μήπως είναι πιο «τζαναμπέτικη» από ό,τι παλιά, πιο δύστροπη;**

Ναι. Αλλά να πω κάτι: πολλές φορές αυτή η λεγόμενη ενημέρωση, είτε είναι προς τη σωστή κατεύθυνση είτε είναι προς τη λανθασμένη, δηλαδή ανάλογα με το τι διοικείται και από ποιους διοικείται, πολλές φορές μπορεί να οδηγήσει σε μια στρεβλωμένη εικόνα των πραγματικοτήτων. Και να έχεις μια εντονότερη αντίδραση από κοινωνικά στρώματα, ιδιαίτερα σε λεπτές φάσεις, όπως είναι οι συνομιλίες τώρα (όπου δεν μπορεί να βγεις και να πεις γιατί δεν έχεις ακόμη απτά αποτελέσματα, ώστε να ενημερώσεις και ορθά). Διότι στιδίποτε πεις τώρα θα είναι ενδεχόμενα μια παραπληροφόρηση ή μια επιθυμητή έκβαση των πραγμάτων, που δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα. Συνεπώς, ναι, οπωσδήποτε σήμερα ο πολίτης είναι πολύ πιο ενημερωμένος, πολλές φορές όμως είναι και παραπληροφορημένος.

Σε ό,τι αφορά το ζήτημα της κοινής γνώμης, είπατε πριν πως δεν μπορεί να λέγονται και όλα όσα συζητούνται...

Ενόςω συζητούνται, να το διορθώσω.

Το είδαμε και προηγουμένως, σε άλλες προσπάθειες στο Κυπριακό, να μην βγαίνουν προς τα έξω κάποια πράγματα και π.χ. το 2004 ο κόσμος βρέθηκε προ εκπλήξεως με κάποια ζητήματα. Θεωρείτε ότι πρέπει να συζητούνται ή να βγαίνουν προς την κοινή γνώμη όλα τα ζητήματα, πριν να υπάρχουν οριστικές καταλήξεις;

Όχι λέω. Και το λέω για τον απλούστατο λόγο, διότι πριν και πάνω από όλα υπάρχει μια αρχή στον διακοινοτικό διάλογο.

Ότι τίποτε δεν συμφωνείται εάν δεν συμφωνηθούν όλα. Μπορεί να υπάρξει μια διαμόρφωση, μια μορφή συμφωνίας σε κάποια των θεμάτων, τα οποία όμως ευρίσκονται εν εκκρεμότητα ενόψει της τελικής συμφωνίας. Συνεπώς, μπορεί να διαφοροποιηθεί αυτό το οποίο σήμερα συμφωνείται, εν τη πορεία των διαπραγματεύσεων με βάση νέες αξιώσεις οι οποίες μπορεί να εγερθούν και να υποχρεώσουν την επανεξέταση κάποιων θεμάτων.

Το τι συμβαίνει σήμερα σε σχέση με το τι συνέβη το 2004 είναι εντελώς διαφορετικό. Ήμασταν τότε κάτω από μια πίεση χρονική, ήμασταν κάτω από τη δέσμευση των μερών για επιδιαιτησία. Δεν θέλω να πω περισσότερα όσον αφορά τον τρόπο και τη μορφή της διαπραγμάτευσης και πόση έκταση διαπραγμάτευσης έγινε τότε, με αποτέλεσμα να θεωρείται το Ανάν-5 ως ένα δοτό σχέδιο, εν τη ουσία, και όχι ένα προϊόν διαπραγμάτευσης και συμφωνίας. Εξού και η διαφωνία του τότε Προέδρου, του αιμνήστου Τάσσου Παπαδόπουλου, ο οποίος ενώ διαπραγματευόταν το πρόβλημα, στο τέλος βρέθηκε υποχρεωμένος να υποστηρίξει αρνητικά, την αρνητική στάση του λαού απέναντι σε ένα σχέδιο, το οποίο διαπραγματευόταν. Δεν θέλω να μπω σε περισσότερα. Εκείνο αποτελεί ένα παρελθόν, μια ιστορία.

Κανένας ηγέτης δεν μπορεί να παραγνωρίζει την κοινή γνώμη. Αλλά, εάν είναι ηγέτης, θα πρέπει να έχει το θάρρος να παίρνει και αποφάσεις.

Η ουσία είναι ότι, και βεβαίως θα ενημερωθεί ο λαός με κάθε λεπτομέρεια, όταν και εφόσον έχεις τι θα πρέπει να πεις στο λαό. Δηλαδή, όταν θα έχεις πλέον δεδομένα μπροστά σου, τα οποία μπορείς να μεταφέρεις, για να μπορεί να επιχειρηματολογήσεις και να πεις γιατί απεδέχθης, γιατί απέρριψες, και ούτω καθεξής.

Τι λέγεται και τι δεν λέγεται

Υπό αυτών την έννοια κύριε Πρόεδρε, με βάση παλαιότερη συνέντευξη του Γλαύκου Κληρίδη, πιστεύετε ότι από τις μέχρι τώρα συζητήσεις και από τη μέχρι τώρα πορεία, υπάρχει κάτι που θα θέλατε να πείτε, αλλά νιώθετε ότι δεν θα άντεχε να το ακούσει ο Κυπριακός λαός ή έστω και ο Ελληνικός;

Όχι, δε νομίζω. Αυτό που θέλω να πω είναι ότι μέσα από τη νέα φάση του διαλόγου υπάρχει πρόοδος, παρατηρήθη πρόοδος σε έναν αριθμό θεμάτων, όπως επίσης ανακύπτουν και προβλήματα σε ουσιαστικές πτυχές. Για τα οποία, όμως προβλήματα, γίνεται διάλογος και προσπαθούμε να βρεθεί η λογική μορφή λύσης, που δεν θα παραβιάζει βασικούς κανόνες. Είτε που άπτονται των ανθρωπίνων δικαιωμάτων είτε που αφορούν τη βιωσιμότητα, τη διάρκεια, τη λειτουργικότητα της λύσης.

Δηλαδή, είναι πρόωρο να λεχθεί ότι, παραδείγματος χάριν, έχουμε μια τέτοια ελπιδοφόρο πορεία που καταλήγουμε το συντομότερο, εντός ελαχίστου χρόνου, σε συμφωνία ή ότι καταλήγουμε σε μια αποτυχία του διαλόγου. Γίνεται γόνιμος διάλογος, γίνεται μια ανταλλαγή απόψεων, όσον αφορά τις ανησυχίες της κάθε μιας των κοινοτήτων, και προσπαθούμε, μέσα από είτε νομικές ρυθμίσεις είτε με πολιτικές ρυθμίσεις, να δούμε πώς μπορεί να καταλήξουμε σε μια οριστική λύση, όπως την έχω περιγράψει προηγουμένως. Δηλαδή, να έχει διάρκεια, να έχει βιωσιμότητα, να έχει λειτουργικότητα, να προστατεύει ανθρώπινα δικαιώματα.

Εσείς προσωπικά νιώθετε πως η πλάστιγγα γέρνει προς μια κατεύθυνση;

Είναι πρόωρο.

Η επίδραση της οικονομικής κρίσης - και η κόπωση

Η δημόσια συζήτηση στην Κύπρο, πόσο επηρεάζεται, αισθάνεστε, από την αντίστοιχη δημόσια συζήτηση στην Ελλάδα; Η οποία κατά καιρούς «ανακαλύπτει» το Κυπριακό. Και μάλιστα μια δημόσια συζήτηση στην Ελλάδα, η οποία είναι βαθιά τραυματισμένη από την εκεί οικονομική κρίση. Επιπρόσθετα πόσο είναι η δημόσια συζήτηση στην Κύπρο επηρεασμένη από τη δική σας οικονομική κρίση, όταν παρακολουθεί τη συζήτηση στο Κυπριακό;

Κοιτάξετε, θα ήταν άδικο εάν απέδιδα τις όποιες συζητήσεις εις τον Ελλαδικό χώρο, δηλαδή με την έννοια ότι έχουν την όποια αρνητική επίπτωση στην κυπριακή κοινωνία. Αντίθετα, όπως παρακολουθείτε κι εσείς, το Κυπριακό δεν υπήρξε τα τελευταία χρόνια ένα των κυρίων θεμάτων. Όχι γιατί υπάρχει αδιαφορία, αλλά γιατί αντιμετωπίζονται σοβαρότερα προβλήματα, που άπτονται της καθημερινής ζωής του κάθε πολίτη. Οξύτερα προβλήματα, όπως είναι η οικονομική κρίση κτλ.

Στην Κύπρο, θα πρέπει να πω ότι, ιδιαίτερα σε περιόδους που δεν υπάρχει ελπίδα, που δεν υπάρχει ο διάλογος, έρχεται μια κόπωση. Μετά από 41 χρόνια υπάρχει και μια δόση απαισιοδοξίας ως προς την προοπτική της λύσης. Αυτήν την περίοδο, θα πρέπει να πω, ότι υπάρχει μια ανανεωμένη ελπίδα. Γι' αυτό και είναι υπέρμετρες οι ευθύνες και του Ελληνοκύπριου ηγέτη και του Τουρκοκύπριου ηγέτη. Μια νέα απογοήτευση θα είναι τραυματική, πιστεύω, για τη μελλοντική πορεία του Κυπριακού προβλήματος. Γι' αυτό και λέω ότι, απαιτείται μεγάλη προσπάθεια, απαιτείται ευρηματικότητα, απαιτείται αποφασιστικότητα και τόλμη, έτσι ώστε να αποτρέψουμε μια νέα αποτυχία, που ενδεχόμενα να μας πάρει ή να δημιουργήσει ακόμη δυσμενέστερες τις συνθήκες και την προοπτική για μελλοντική λύση, βασισμένη σε κάποιες αρχές, που σήμερα μπορεί να υλοποιηθούν ή προ δέκα ετών θα ήταν ευκολότερο να υλοποιηθούν.

Σήμερα είναι δυσκολότερο και ενδεχόμενα μετά από μια περίοδο χρόνου να είναι ενδεχόμενα και αδύνατη η

Ο Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας με τους ανθρώπους της «Δ» λίγο πριν ξεκινήσει η συνέντευξη.

εφαρμογή κάποιων αρχών. Ο χρόνος, δυστυχώς, αλλοιώνει ακόμη και βασικά συστατικά της λύσης. Τα αλλοιώνει προς το χειρότερο και όχι προς το καλύτερο.

Πώς εξηγείται αυτό;

Κάποτε δεν είχαμε εποίκους, κάποτε δεν είχαμε το πρόβλημα που σήμερα αντιμετωπίζουμε, παραδείγματος χάρι ότι μόνο του εποικισμού, αλλά και της τουρκοποίησης των κατεχομένων, της καταστροφής της πολιτιστικής κληρονομιάς. Της δημιουργίας νέων δεδομένων και αντιλήψεων, μέσα στην ίδια την κοινότητα την τουρκοκυπριακή.

Όπως και στην ελληνοκυπριακή κοινότητα, αν λάβετε υπόψη ότι τα τελευταία 41 χρόνια οι μισοί περίπου των προσφύγων, λόγω ηλικίας, έχουν αποβιώσει. Οι νέοι δυστυχώς, για λόγους συναισθηματικούς ή για λόγους που καλλιεργούνται, δεν επισκέπτονται και δεν γνωρίζουν τον τόπο καταγωγής των γονιών τους. Καταλαβαίνετε πόσοι είναι αυτοί που αποστασιοποιούνται, αλλά και πόσοι είναι αυτοί που θα ήθελαν να επιστρέψουν στις πατρογονικές εστίες. Είναι καλά να λέμε συνθήματα, αλλά μετά 40 χρόνια έχει δημιουργηθεί μια νέα κατάσταση πραγμάτων, ακόμη και στην ελληνοκυπριακή κοινότητα. Νέοι άνθρωποι έχουν δημιουργήσει τις δουλειές τους, έχουν παντρευτεί, έχουν πια βιώματα από την περιοχή που ελέγχεται από το κράτος και δεν έχουν καμιά σχέση με την κατεχόμενη περιοχή. Συνεπώς, ενδεχόμενα μια καλή πρωία να ευρεθεί ότι, ήδη καλλιεργείται δυστυχώς – ευτυχώς σε μικρό αριθμό προσώπων – η ιδέα «χώρια εκείνοι, χώρια εμείς». Αλλά ποιες είναι οι συνέπειες κανείς δεν προσμετρά μελλοντικά.

Να μου επιτρέψετε να επισημάνω, γιατί είναι πάρα πολύ

σημαντικά τούτα τα θέματα, ότι κανείς δεν προσμετρά όταν, λέμε παραδείγματος χάριν «η Κυπριακή Δημοκρατία», ότι η Κυπριακή Δημοκρατία βασίζεται στο Σύνταγμα του '60. Το Σύνταγμα του '60, εάν το εξετάσει κανένας, δεν είναι παρά ένα συνεταιρικό κράτος. Προβλέπονται ποσοστό συμμετοχής των Τουρκοκυπρίων στα διάφορα όργανα της πολιτείας, στις διάφορες δομές. Ενώ την ίδια ώρα, να μην ξεχνάμε ότι αυτό που είναι Κράτος-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν είναι άλλο από την Κυπριακή Δημοκρατία. Επομένως, έχει υποχρέωση να εφαρμόζει και να προστατεύει τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Κίνδυνος για κυριαρχία της Τουρκίας στο Βορρά και συνεταιρισμό στο Νότιο

Και ποια είναι η συνέπεια αυτής της καταστάσεως;

Όσοι των Τουρκοκυπρίων επέλεξαν να επανέλθουν στις πατρογονικές τους εστίες, στα χωριά τους, και με δικαστικές αποφάσεις υποχρεωθήκαμε να τους παραδώσουμε και τις περιουσίες τους βεβαίως θα πρέπει να τυγχάνουν της αναλόγου προστασίας. Χάρην ενημέρωσης έχουν εγγραφεί και έχουν την Κυπριακή υπηκοότητα 114 χιλιάδες Τουρκοκύπριοι. Σήμερα! Αυτήν τη στιγμή. Εάν συνεπώς αύριο, μελλοντικά – όταν λέμε αύριο μιλούμε μετά πάροδο κάποιων χρόνων – υπάρξει τέτοιος υπερπληθυσμός ή τέτοια αλλοίωση δημογραφική εις τα κατεχόμενα και υπάρξει απελπισία ή αδυναμία ή τέτοια κοινωνική αναταραχή ή και οικονομική ένδεια, μην αποκλείσετε – και μέσα από πολιτικές μιας Κυβέρνησης της Άγκυρας – να ενθαρρυνθούν να επανέλθουν στις εστίες τους.

Ουδείς θα μπορεί να τους το αρνηθεί.

Ελληνοκύπριοι πρόσφυγες θα γίνουν για δεύτερη - τρίτη φορά πρόσφυγες και θα υπάρχει απόλυτη κυριαρχία στο Βορρά από την Τουρκία και συνεταιρισμός στο Νότο. Αυτοί είναι κίνδυνοι υπαρκτοί. Τους οποίους πρέπει να προσμετρά ένας ηγέτης, να λαμβάνει υπόψη. Και ανάλογη να είναι και η πορεία που ακολουθεί.

Κύριε Πρόεδρε, έχει αρχίσει η εντατικοποιημένη φάση των συνομιλιών και ασχολείστε τώρα με το Περιουσιακό που αφορά τον κάθε πολίτη προσωπικά, ο οποίος έχει περιουσία στα κατεχόμενα. Υπάρχουν αρκετές αντιδράσεις και μια πληροφορία ότι μια μερίδα του κόσμου δεν θα ξέρει με την υπογραφή της λύσης τι ακριβώς θα γίνει με την περιουσία του, γιατί εναπόκειται στην Επιτροπή Περιουσιών να λάβει τις αποφάσεις...

Όχι, όχι! Για να σας ενημερώσω. Πρώτον, έχει γίνει μια κατηγοριοποίηση περιουσιών και έχουν συμφωνηθεί 22 κατηγορίες περιουσιών. Τι εννοούμε με την κατηγοριοποίηση: ποιες περιουσίες ανήκουν σε εκτοπισμένους Ελληνοκύπριους; ποιες περιουσίες κατοικούνται από εκτοπισμένους Τουρκοκύπριους; Εννοώ στην κατεχόμενη περιοχή. Ποιες περιουσίες κατοικούνται ή κατέχονται, εν πάσει περιπτώσει, από μη Τουρκοκύπριους ή μη εκτοπισμένους, μη Τουρκοκύπριους; Μια κατηγορία που αφορά τις οικιστικές μονάδες, μια κατηγορία που αφορά τη γεωργική γη, μια άλλη κατηγορία που αφορά την εκκλησιαστική περιουσία, μια άλλη κατηγορία που αφορά μνημεία και ούτω καθεξής. Αυτά έχουν συμφωνηθεί.

Όπως επίσης έχουν συμφωνηθεί οι πέντε θεραπείες που μπορεί να προσφέρονται στον ιδιοκτήτη. Έχει αναγνωριστεί το δικαίωμα του ιδιοκτήτη και έχουν συμφωνηθεί και οι θεραπείες που μπορεί να προσφερθούν.

Βεβαίως, υπό κάποια μορφή, δεν θα παραγνωρίζεται και ο κατέχων την περιουσία. Υπάρχει η απόφαση Δημόπουλος, δεν βασιζόμαστε όμως εκεί, η προτεραιότητα είναι στον ιδιοκτήτη. Οι πέντε θεραπείες είναι: η πλήρης αποκατάσταση, η μερική αποκατάσταση, η εναλλακτική αποκατάσταση – εναλλακτική περιουσία δηλαδή –, η ανταλλαγή και οι αποζημιώσεις. Αυτήν την ώρα προχωρούμε στη συζήτηση της σύνθεσης των Επιτροπών Περιουσίας, των δικαστηρίων ή όπως θέλετε ονομάστε τα, της Επιτροπής Αποζημιώσεων. Αλλά συζητούμε και τη διαδικασία. Ταυτόχρονα, όμως, και τα κριτήρια που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την εξέταση μιας αιτήσεως του ιδιοκτήτη.

Παραδείγματος χάριν: κάποιος ιδιοκτήτης αποτεινεται για να ανακτήσει κατοχή της περιουσίας του. Η Επιτροπή, σε πρώτο στάδιο, θα τον ενημερώνει εάν και κατά πόσον, παραδείγματος χάριν, μια περιουσία εντάσσεται στην κατηγορία της κοινής ωφελείας. Δηλαδή, κατεδαφίστηκε το σπίτι του πρόσφυγα, όπως και κάποια άλλα, και ενδεχόμενα έχει ανεγερθεί εκεί νοσοκομείο. Είναι, αν θέλετε, μια υποδομή η οποία δεν θα ήταν δυνατόν να ανακτηθεί, με την έννοια θα κατεδαφίσουμε το

νοσοκομείο για να δώσουμε πίσω το σπίτι: αλλά ο ιδιοκτήτης, βεβαίως, θα πάρει είτε μια άλλη περιουσία είτε αποζημίωση, μεταξύ των θεραπειών που έχω αναφέρει.

Η κοινή γνώμη δεν γνωρίζει

Κύριε Πρόεδρε, να επανέλθουμε, πιστεύετε ότι αυτήν τη στιγμή η κοινή γνώμη γνωρίζει όλα όσα διαδραματίζονται;

Όχι, είμαι ειλικρινής! Είπα το γιατί. Δηλαδή, την ώρα που διαπραγματεύεσαι, την ώρα που περνάς μέσα από λεπτές ισορροπίες, να ανακοινώσεις τι; Μπορεί να καταστρέψεις και αυτό που πας να επιτύχεις. Διότι, ενδεχόμενα κάποιος, από μια αρνητική τάση που τους διακρίνει ή από μια διαφορετική φιλοσοφία όσον αφορά τη μορφή της λύσης, να αρχίζουν να δαιμονοποιούν το κάθε τι.

Εάν δεν υπάρξει μια συνολική κατάληξη σε βασικά θέματα που απασχολούν τον κόσμο, η οποία απόπειρα ενημέρωσης

δεν θα είναι ενημέρωση. Θα είναι απλά παράθεση κάποιων ιδεών, οι οποίες εντέλει μπορεί να μην υλοποιηθούν. Θα έχεις την κριτική, δικαιολογημένα ή αδικαιολόγητα – εγώ λέω έχει το δικαίωμα ο καθένας να ασκεί κριτική – αλλά την ίδια ώρα μπορεί να καταστρέψεις την όλη... Κοιτάτε τι έγινε με τη δήλωση Ακιντζι ότι θέλει πλειοψηφίες περιουσίας και πληθυσμών. Τι έγινε όσον αφορά την εικόνα που εξέπεμπε ένας μετριοπαθής ηγέτης;

Ποιος έχει όμως το πάνω χέρι στη διαμόρφωση της κοινής γνώμης ή της δημόσιας σφαίρας; Ο πολιτικός ή τα Media, τελικά; Όπως είναι διαμορφω-

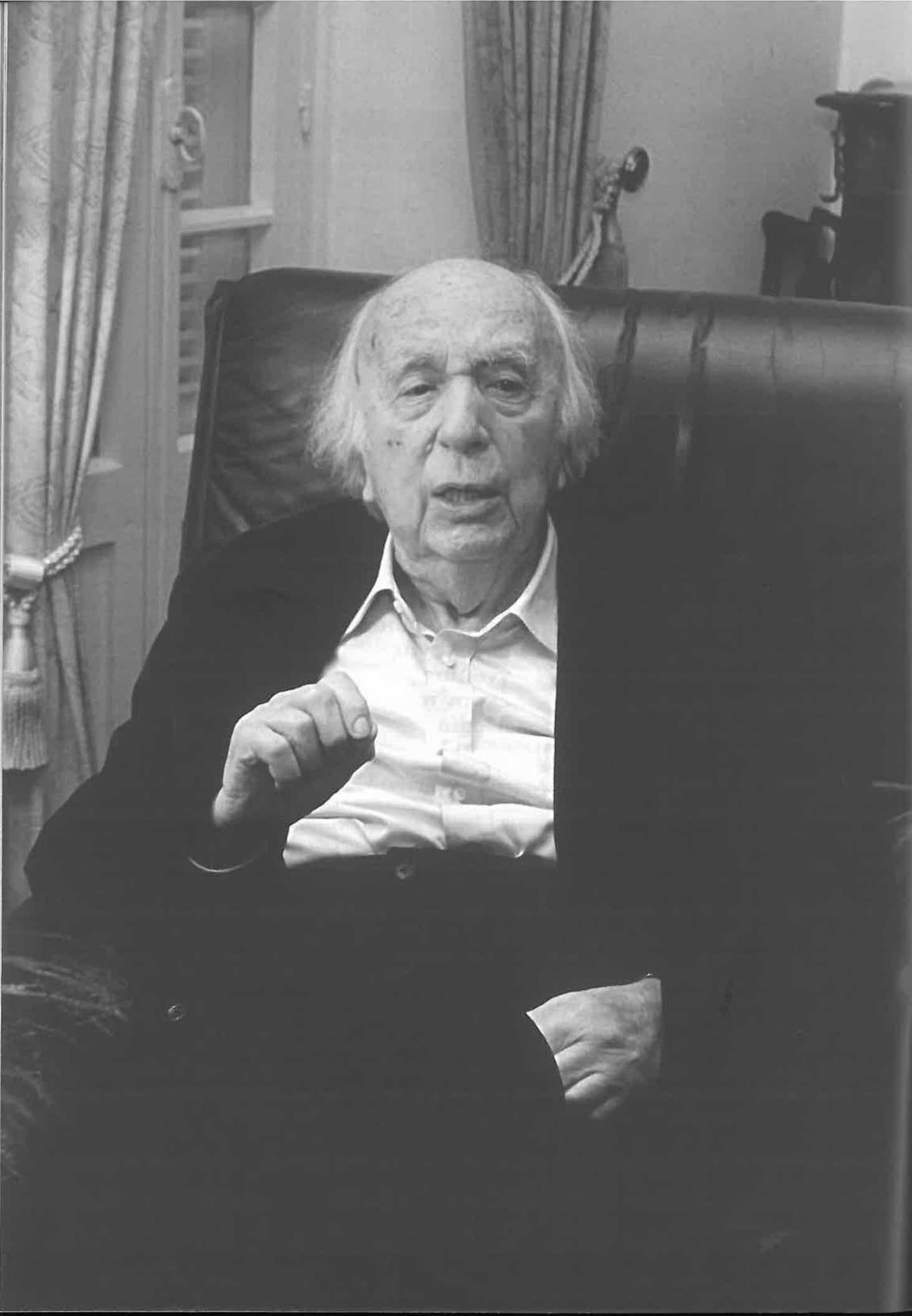
μένη σήμερα η κοινωνία...

Και οι δύο! Αλλά, θα πρέπει να πω ότι ηγετικό ρόλο στη διαμόρφωση της κοινής γνώμης έχουν τα Media. Το να πει ένας πολιτικός κάτι, εάν παρουσιαστεί ορθά και υποστηριχθεί από τα Media, διαμορφώνει γνώμη. Εάν όμως ένας πολιτικός λέει κάτι το οποίο κατά την άποψή του είναι ορθό, αλλά τα Media το θεωρούν ως εσφαλμένη προσέγγιση, είτε γιατί έχουν τις δικές τους απόψεις οι δημοσιογράφοι ή όσοι ασχολούνται σήμερα με το σύγχρονο τρόπο, πλέον, με τα σύγχρονα εργαλεία, εκεί που διαμορφώνεται η κοινή γνώμη, τότε ίσως δαιμονοποιηθεί η άποψη του πολιτικού...

Έχετε σκεφθεί, περνάει από το μυαλό σας ότι μπορεί να έχουμε ένα «ΟΧΙ» και πάλι;

Εάν θεωρείς ότι αυτό που θεωρείται ως κατάληξη – που δεν θα υπάρξει εάν δεν είναι συμφωνημένο το σχέδιο – αυτό να το ξεκαθαρίσω. Αν δεν είναι συμφωνημένο δεν πάει με τίποτε σε δημοψήφισμα. Δεν πάει τίποτε σε δημοψήφισμα εάν δεν ενημερωθεί πρώτα καλά ο λαός, εφ' όλων των πτυχών. Εάν υπάρξει ένα «ΟΧΙ» δεν θα είναι ευθύνη εκείνου που πιστεύει ότι έχει επιτύχει μια λύση, την οποίαν παρουσιάζει στο λαό ως μια εφικτή απάντηση σε ένα πρόβλημα το οποίο, όσο πάει, χειρότερο θα γίνεται. ●

**“
Ηγετικό
ρόλο στη
διαμόρφωση
της κοινής
γνώμης
έχουν τα
Media”**

Βάσος Λυσσαρίδης
Ιδρυτής της ΕΔΕΚ, πρώην Πρόεδρος της κυπριακής Βουλής

«Ο λαός είναι κουρασμένος, αλλά δεν περνάει το "Ναι"»

Ο μαχητικός πολιτικός μιλά για τις απαιτήσεις της Τουρκίας και ασκεί κριτική για τις υποχωρήσεις της κυπριακής πλευράς. Κάνει τους απολογισμούς του και δηλώνει παρών στις εξελίξεις υπογραμμίζοντας ότι δεν είναι εύκολο να χειραγωγηθεί ο κυπριακός λαός.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΣΤΟΥΣ ΙΑΚΩΒΟ ΤΣΑΓΓΑΡΗ, ΚΥΡΙΑΚΟ ΚΟΛΟΒΟ,
ΣΟΦΙΑ ΙΟΡΔΑΝΙΔΟΥ, ΑΝΤΩΝΗ Δ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΙΔΗ*

Π

ρος στιγμή, οι συνεντεύξεις με τον Δρ. Βάσο Λυσσαρίδη εμφανίζουν μια ομοιότητα λόγω της κεντρικής θέσης που κατέχει σ' αυτές το Κυπριακό. Εντούτοις, σε κάθε μία, είναι βέβαιο ότι ο δημοσιογράφος και ο αναγνώστης θα βρουν πάντοτε κάτι καινούργιο που δεν είχαν υπόψη τους. Στα 95 του χρόνια, ο «γιατρός» γνωρίζει ότι έχει ακόμα τις πνευματικές δυνάμεις και είναι παρών στις εξελίξεις

με τον τρόπο του. Αυτό που τον στενοχωρεί, όμως, όπως μας εκμυστηρεύεται, είναι που συνειδητοποιεί ότι του λείπουν τα νιάτα του. «Τώρα που επιβάλλεται να συμμετέχω και πάλι και να είμαι μέσα στον κόσμο και τη δράση, εγώ είμαι υποχρεωμένος να παρακολουθώ τα πάντα από το σπίτι».

* Ο **Ιάκωβος Τσαγγάρης** και ο **Κυριάκος Κολοβός** είναι απόφοιτοι του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών «Επικοινωνία και νέα Δημοσιογραφία». Η **Σοφία Ιορδανίδου** είναι αναπληρώτρια καθηγήτρια και ακαδημαϊκή υπεύθυνη του ΜΠΣ και υπεύθυνη έκδοσης της «Δ». Ο **Αντώνης Δ. Παπαγιαννίδης** είναι νομικός, δημοσιογράφος και σύμβουλος έκδοσης της «Δ».

Έχοντας ζήσει το Κυπριακό εν τη γενέσει του, και με αφορμή τις τελευταίες εξελίξεις, ποιο ρόλο νομίζετε έχει παίξει η κοινή γνώμη στο να λαμβάνονται πολιτικές αποφάσεις, στο να αρχίζουν και να σταματούν οι διαπραγματεύσεις, για μία λύση που ποτέ δεν έρχεται;

Παρά το γεγονός ότι ο κόσμος δεν βρίσκεται σε καθημερινή δραστηριότητα, δεν έχουμε οργισμένα πλήθη στις πλατείες, πρέπει να ομολογήσω ότι σε αρκετές κρίσιμες ώρες η πλειοψηφία στράφηκε προς την ορθή κατεύθυνση. Το Σχέδιο Ανάν, για παράδειγμα, το προπαγάνδιζαν όλες οι ξένες πρεσβείες, ιδίως οι δυτικές, ρίχνοντας πάρα πολλά λεφτά για να πείσουν τον λαό. Επιπλέον, οι πλειοψηφικές πολιτικές ηγεσίες ήταν ουσιαστικά υπέρ του Σχεδίου. Όταν πρωταρχίασε την

εκστρατεία για να απορριφθεί το Σχέδιο Ανάν ένας φίλος, ξένος πρέσβης, όταν ήρθε να με δει, μου είπε: «Μα εσύ είσαι σοβαρός άνθρωπος; Θέλεις να γίνεις Δον Κικώτης;» Και του είπα «Αν υπάρχουν ανεμόμυλοι σαν εσάς, χρειάζονται Δον Κικώτες σαν εμένα για να απαλλαγούμε από αυτό το Σχέδιο». Αλλά το είχαν θεωρήσει δεδομένο ότι θα περάσει, διότι ο ΔΗΣΥ είπε «Ναι», το ΑΚΕΛ είπε θα ψηφίσουμε «Όχι» για να το τιμεντώσουμε το «Ναι» και δεν εργάστηκαν εναντίον του σχεδίου. Παρ' όλα αυτά πήραμε 76%. Αυτό δείχνει ότι σε όλες τις κρίσιμες ώρες, αν καταφέρουμε να εμπλέξουμε τον λαό, μπορούμε να έχουμε αποτέλεσμα.

Εσείς γιατρέ, μια ιστορική φιγούρα της Κύπρου, πάντοτε υπήρξατε διστακτικός, αν όχι απορριπτικός στις διάφορες λύσεις, δεν αισθάνεστε μια πικρία που ο κομματικός σχηματισμός που αντιπροσωπεύσατε σπανίως πήγε ψηλά στις κάλπες;

Δεν θα έλεγα πικρία, διότι η δική μου η μοίρα θα ήταν χειρότερη αν είχα πετύχει πολιτειακές θέσεις. Αλλά, ασφαλώς, απογοήτευση αισθάνομαι, διότι παρά το γεγονός ότι στις δύσκολες ώρες πείθαμε τον λαό να πάρει τις σωστές αποφάσεις, δεν καταφέραμε να τον έχουμε σε διαρκή κινητοποίηση προς την ορθή κατεύθυνση.

Η Τουρκία δεν θέλει διχοτόμηση, θέλει τον πλήρη έλεγχο

Μετά το Σχέδιο Ανάν δημιουργήθηκε, ομολογουμένως, μια αρνητική εικόνα, διεθνώς, για την Κύπρο και την ελληνοκυπριακή κοινότητα. Πόσο επιτυχημένη κρίνετε την στρατηγική που ακολούθησε η Κυπριακή Δημοκρατία και η ελληνοκυπριακή κοινότητα για ανατροπή της εικόνας αυτής; Αν το καταφέραμε, σε ποιο βαθμό το πετύχαμε;

Καταφέραμε το βασικό. Να μην γίνει δεκτό το Σχέδιο Ανάν! Γιατί αν γινόταν δεκτό, οι τουρκικοί σχεδιασμοί θα βρίσκονταν ήδη σε ένα τελικό στάδιο. Για να βρεις τη σωστή θεραπεία πρέπει να έχεις μια σωστή διάγνωση. Άρα, θα πρέπει να διαγνώσουμε τι θέλει η Τουρκία στην Κύπρο.

Ορισμένοι λένε ότι η Τουρκία θέλει διχοτόμηση. Η Τουρκία δεν θέλει διχοτόμηση. Αν ήθελε διχοτόμηση θα την εφάρμοζε το 1974 — και ποιος θα την εμπόδιζε; Η Τουρκία θέλει πλήρη έλεγχο των κυπριακών εξελίξεων με τη μέθοδο της Αλεξανδρέττας. Δηλαδή, αλλοίωση της δημογραφικής σύνθεσης της Κύπρου και σε κάποιο στάδιο, αν και εφόσον πετύχει τουρκική πλειοψηφία, οπότε θα γίνει και οπαδός δημοκρατικών θέσεων και της αυτοδιάθεσης. Βέβαια η διχοτόμηση είναι ένας κίνδυνος διότι, αν η Τουρκία θεωρήσει ότι δεν είναι δυνατό και ότι μπορεί να πετύχει τη διχοτόμηση, μπορεί πράγματι να την βρούμε μπροστά μας. Αλλά πρέπει να ξέρουμε ποιοι είναι οι τελικοί στόχοι.

Μας τους είπε ο Νταβούτογλου ανοικτά, αλλά δεν τους

λαμβάνουμε υπόψη. Είπε ότι «έστω και αν δεν υπήρχε ούτε ένας Τουρκοκύπριος, θα έπρεπε να τον εφεύρουμε για να μπορούμε να έχουμε παρέμβαση στις εξελίξεις».

Θεωρείτε ότι μπορέσαμε να ανατρέψουμε το κλίμα της αποενοχοποίησης της Τουρκίας; Δηλαδή πετύχαμε να θεωρείται ακόμα η Τουρκία κατοχική δύναμη μετά την απόρριψη του Σχεδίου Ανάν, ή νομίζετε ότι δεν θεωρείται πλέον κατοχική δύναμη;

Κι αν το πετύχαμε ποια ήταν τα αποτελέσματα; Ακόμα και η Ενωμένη Ευρώπη μιλά για κατοχή, τα Ψηφίσματα των Ηνωμένων Εθνών μίλησαν γι' αυτό. Τι βγαίνει; Το ζήτημα είναι να κινητοποιήσουμε συμμαχίες για να απαλλαγούμε από την κατοχή.

Τώρα, είναι ακόμα χειρότερα τα πράγματα. Όταν εμείς οι ίδιοι μιλούμε για εσωτερικές ιθαγένειες, για πολιτικές πλειοψηφίες (που σημαίνει πλήρη φυλετικό διαχωρισμό), κρατάμε δύο ταυτότητες, μία ότι είμαι Κύπριος και μία ότι είμαι Ελληνοκύπριος. Όταν γνωρίζουμε ότι δεν θα πάνε όλοι οι πρόσφυγες στις πατρογονικές τους εστίες, όταν το κατάλοιπο εξουσίας παραμένει στα συνιστώμενα κράτη που σημαίνει ότι πρόκειται για συνομοσπονδία και όχι ομοσπονδία. Όταν ακόμα και έμμεσα η κυριαρχία πηγάζει όχι από τον κυπριακό λαό ως σύνολο, αλλά από τις κοινότητες. Όλα αυτά δείχνουν ότι δυστυχώς υπάρχει μία εκτροπή, με δική μας υπευθυνότητα. Όταν η εκτροπή γίνεται με υπαιτιότητα των ξένων πείθουμε ευκολότερα...

Η στάση ή η κοινή γνώμη στην Ελλάδα παίζει ρόλο; Έπαιξε ρόλο, θετικό ή αρνητικό, στις Κυπριακές εξελίξεις; Ασφαλώς παίζει ρόλο. Ο μόνος συμμαχικός παράγοντας που έχουμε μόνιμα είναι ο ελληνικός λαός. Κυβερνήσεις κατά καιρούς μπορεί να μην διαδραμάτισαν τον σωστό ρόλο όπως η λαϊκή βάση. Εγώ έχω κάνει

περισσότερες ομιλίες στον Ελλαδικό χώρο παρά στον Κυπριακό. Και βρίσκω κατανόηση και πιέζω πολλές φορές τις Κυβερνήσεις προς την ορθή κατεύθυνση. Άρα, αν μιλάμε για τον ελληνικό λαό, αυτός είναι ο μόνος πάγιος σύμμαχος της κυπριακής υπόθεσης. Αν μιλούμε για Κυβερνήσεις, πρέπει να μιλήσουμε για την κάθε μια χωριστά.

Τη δεκαετία του 1980, σε έναν τοίχου κάποιου χωριού με πρόσφυγες έγραφε «Ψηφίστε Λυσσαρίδη για επιστροφή». Πιστεύετε ότι αυτό το μήνυμα κρατάει τη διαχρονικότητά του ακόμα και σήμερα;

Μπορεί από άποψη ψήφων να μην έφεραν τα αποτελέσματα που θέλαμε. Δεν πήραμε εξουσία και έτσι δεν είχαμε την ευκαιρία να εφαρμόσουμε μια θετική εθνοκαταλευθερωτική πολιτική. Αλλά πείσαμε αρκετούς, εκτός από την ΕΔΕΚ φυσικά η οποία είναι προσαρμοσμένη στο σύνολό της, να μας ακούνε σε κρίσιμες ώρες. Και, όπως είπα και στο Σχέδιο Ανάν, να συμπορεύονται μαζί μας προς την ορθή κατεύθυνση.

“
Στη
συζήτηση
για το
Κυπριακό
υπάρχει
μια εκτροπή,
με δική μας
υπευθυνότητα

Το Σχέδιο Ανάν το προπαγάνδιζαν όλες οι ξένες πρεσβείες, ιδίως οι δυτικές, ρίχνοντας πάρα πολλά λεφτά για να πείσουν τον λαό.

Η ουσία και η διατύπωση

Η ΕΔΕΚ με πρόσφατη απόφασή της τοποθετήθηκε κατά της διζωνικής δικαιοδικής ομοσπονδίας. Σωστά πάρθηκε αυτή η απόφαση σε συνάρτηση με τη δική σας θέση η οποία έλεγε «ας μου δώσουν το περιεχόμενο και εγώ θα βρω την ταμπέλα»;

Πάντα το λέω! Το ένα δεν αντικρούει το άλλο. Να εξηγήσω γιατί. Ημασταν πάντοτε εναντίον της διζωνικής δικαιοδικής, ως αδόκιμο όρου. Και είπαμε «Αν μας πείτε τι εννοείτε, γράψετε ότι είμαι Μαρία. Αρκεί να μου δώσετε το σωστό περιεχόμενο».

Στην επιμονή τους να βάλουν τη διζωνική δικαιοδική, τον Σεπτέμβριο του 2009, τους ανάγκασα να πούμε: Ενόπια χώρου, κράτους, οικονομίας, θεσμών, να φύγουν τα ξένα στρατεύματα, οι εγγυήσεις, οι έποικοι και να εφαρμοστούν όλες οι βασικές ελευθερίες και τα ανθρώπινα δικαιώματα. Αν αυτό είναι διζωνική δικαιοδική, πες μου ποιος δεν θα τη δεχόταν; Αυτό μάλιστα θα έλεγα ότι είναι και λίγο υπερβολικό από πλευράς απαιτήσεων και όμως το πέτυχα. Είχαν δεύτερες σκέψεις και δεν το επαναλαμβάνουν πλέον.

Αλλά και τώρα λέω, αν μου δώσουν μια σωστή λύση όπως την περιέγραψα τώρα και μου βάλουν έναν ορισμό αδόκιμο, θα πω όχι; Δεν είναι ο ορισμός που θα καθορίσει την στάση μου, αλλά η ουσία της πρότασης. Αλλά γιατί τώρα; Διότι επί τη βάση της διζωνικής δικαιοδικής, η δική μας πλευρά αρχίζει να λέει: «Μα τι θέλετε να κάνουμε; Αφού δεχτήκαμε τη διζωνική δικαιοδική, πρέπει να έχουμε εκ περιτροπής προεδρία, χωριστές πλειοψηφίες»... όλα αυτά τα οποία λένε. Τότε λέμε είναι καιρός να πούμε στον λαό ότι ο όρος είναι μεν αδόκιμος, αλλά κατάντησε και επικίνδυνος τώρα.

Η κρίση και η κούραση του λαού

Έπαιξε ρόλο σε αυτή τη συγκυρία η οικονομική κρίση για να πιεστεί η κοινή γνώμη ώστε η κυπριακή κυβέρνηση να προχωρήσει στις διαπραγματεύσεις;
Νομίζω ναι. Ο λαός κουράστηκε. Και σου λένε: «Τώρα που εί-

ναι κουρασμένος ο λαός θα είναι δυνατόν να δεχτεί πράγματα που δεν θα δεχόταν υπό άλλες προϋποθέσεις». Φαίνεται ότι δικές τους δημοσκοπήσεις έχουν δείξει ότι δεν θα δεχθεί. Γι' αυτό, αν προσέξατε, έγινε μια μικρή στροφή. Αυτό το αποδίδω στη διάγνωση ότι, αν βάλουν ένα Σχέδιο όπως εκείνο που συζητούσαν, δεν θα περάσει πάλι από δημοψήφισμα.

Γιατρέ, πώς γεννήθηκε το σλόγκαν, που αφορά το κόμμα σας, «όλοι μας αγαπάνε αλλά δεν μας παντρεύονται», από την στιγμή που η συντριπτική πλειοψηφία του κυπριακού λαού ήθελε ουσιαστικά αυτά που εσείς πρεσβεύατε;

Πιστεύω ότι υπήρχε μια ανόητη κομματική πειθαρχία στον κυπριακό λαό. Τώρα είναι καλύτερα τα πράγματα. Ο πατέρας μου ήταν με το τάδε κόμμα και εγώ θα είμαι με αυτό που ήταν ο πατέρας μου. Εμείς με τα χέρια ζύναμε βράχους για να κάνουμε μια μικρή διέξοδο να περάσουμε. Το θεωρώ κατόρθωμα ότι καταφέραμε να εδραιώσουμε ένα κόμμα. Έγιναν πολλές προσπάθειες και πριν από εμάς. Είχαν σοσιαλιστικό κόμμα ο Γαλατόπουλος, ένας αξιόλογος άνθρωπος από την Πάφο, και ο Χριστιανός, ο γιατρός από τη Λεμεσό. Δεν πέτυχαν! Και άλλα κόμματα που ανήλθαν στην επιφάνεια φεύγουν, λόγω δυστυχώς της κακώς νοούμενης κομματικής πειθαρχίας. Πρέπει να πω όμως ότι διαγιγνώσκω μια στροφή. Ακόμα και αυτή η γενιά άρχισε να έχει μια διαφοροποίηση. Η επόμενη θα διαφοροποιηθεί πλήρως.

Από το «Όχι» στο «Ναι»;

Υπάρχει ακόμη μια μεγάλη αμχανία στον κόσμο και μία παντελής έλλειψη αντίδρασης. Ενώ η συντριπτική πλειοψηφία έλεγε «Όχι», τώρα φαίνεται σαν να μην υπάρχει αντιπολίτευση στο «Ναι».

Δεν θα συμφωνούσα. Υπάρχει αντιπολίτευση από τα μικρά κόμματα. Απεναντίας, πιστεύω ότι αν παρουσιαστεί σήμερα μπροστά στο λαό ένα νέο ανάλογο Σχέδιο, τώρα θα έχουμε 80% εναντίον. Βρίσκω ανθρώπους που μου λένε τα καλύτερα λόγια και μετά μου λένε «ξέρεις εγώ ψηφίζω άλλο κόμμα». Αλλά τι σημαίνει αυτό; Πολλοί μου λένε αυτό είναι κοροϊδία αλλά

Μια μεγάλη μερίδα των Τουρκοκυπρίων είναι ενάντια στην κηδεμονία της Άγκυρας.

καλή κοροϊδία. Σημαίνει ότι θέλει να ακούσει τη φωνή μου και την γνώμη μου και στην ώρα της κρίσης με λαμβάνει υπόψη.

Ακόμα και το δικό μας το κόμμα, όταν ξεκίνησε ως σοσιαλιστικό είχε υπόβαθρο τον πατριωτισμό. Ήταν τα παιδιά του Πενταδακτύλου, ήταν οι ασθενείς μου, δηλαδή ήταν μιας άλλης μορφής ξεκίνημα. Ο σοσιαλισμός έγινε κτήμα αυτών των ανθρώπων αργότερα. Όχι όλων, αλλά μιλάω για αρκετές μάζες.

Ο λαός είναι κουρασμένος και αυτό είναι επικίνδυνο, διότι ένας κουρασμένος λαός σου λέει «να τελειώνω», αλλά έχω την εντύπωση ότι και οι ίδιοι του «Ναι» έχουν διαπιστώσει ότι δεν περνάει και γι' αυτό άρχισαν να κάνουν μερική στροφή στις θέσεις τους: «Ότι η λύση πρέπει να είναι σύμφωνη με το διεθνές δίκαιο, με το ευρωπαϊκό δίκαιο, τα ανθρώπινα δικαιώματα πρέπει να είναι κατοχυρωμένα», πράγματα που δεν έλεγαν πριν λίγο καιρό.

Ο ρόλος των ΜΜΕ στη διαμόρφωση της Τουρκοκυπριακής κοινής γνώμης

Τα Μέσα Ενημέρωσης είναι γενικώς αποδεκτό ότι παρέχουν γνώση στον λαό για να διαμορφώσει άποψη, όπως και στην ηγεσία του. Πόσο θεωρείτε ότι τα ελληνοκυπριακά ΜΜΕ συνέβαλαν στην κατανόηση της τουρκοκυπριακής κοινότητας και της Τουρκίας;
Δεν θα τους έβαζα όλους στην ίδια μοίρα. Θα έλεγα ότι υπάρχουν Μέσα τα οποία συντέιναν προς αυτή την κατεύθυνση. Επομένως, ο καθένας πρέπει να κριθεί για το τι κάνει ο ίδιος· όχι σαν μια ολότητα. Η τουρκοκυπριακή κοινότητα νομίζω ότι είναι αρκετά ενήμερη. Μου κάνει εντύπωση παρακολουθώντας από την τηλεόραση Τουρκοκύπριους που έρχονται και δίνουν συνεντεύξεις. Θα έλεγα ότι μια μεγάλη μερίδα είναι ενάντια στην κηδεμονία της Τουρκίας. Και κάναμε και εμείς λάθη.

Είχαμε διαδηλώσεις 5 και 10 χιλιάδων Τουρκοκυπρίων στην Πλατεία Σαραγίου, εναντίον της ασφυκτικής πολιτικής της Τουρκίας, και ανοίξαμε τα οδοφράγματα και δημιουργήσαμε ένα κλίμα ψευδοελπίδας, το οποίο, δυστυχώς, υπονόμεισε την επαναστατικότητα των Τουρκοκυπρίων. Αλλά και σήμερα ακόμη έχω την εντύπωση ότι υπάρχουν αρκετά καλά ποσοστά που προτιμούν να ζήσουν μαζί μας παρά υπό την κηδεμονία της Τουρκίας. Να τα καλλιεργήσουμε.

Πώς θα το κάνουμε αυτό;

Με κομματικές επαφές. Αυτά που γίνονται στο Λήδρα Πά-

λας κάτι λένε· όχι πολλά πράγματα, βεβαίως. Φυσικά, η πρόσβασή μας είναι περιορισμένη. Δεν θα μας δώσει χώρο ο Μπαϊράκ να μιλήσουμε στους Τουρκοκύπριους. Πρέπει να βρούμε μεθόδους. Ένας σταθμός, ειδικά, γι' αυτόν τον σκοπό. Εμείς δεν έχουμε τα μέσα ούτε τη δυνατότητα να το κάνουμε.

Δηλαδή, θεωρείτε ότι αν καλέσει ο Μπαϊράκ έναν δικό μας πολιτικό, θα έκανε καλά αν πήγαινε να μιλούσε από τις συχνότητες του Μπαϊράκ;

Να πάει στην άλλη πλευρά, όχι! Εγώ δεν πήγα και δεν πάω. Να πάω και να δείξω ταυτότητα σε ένα καθεστώς το οποίο είναι παράνομο; Αυτό είναι εντελώς ανεδαφικό. Να πας να δεις τι;

Αν ερχόταν ένας δημοσιογράφος του Μπαϊράκ, ενδείκνυται κάποιος Ελληνοκύπριος πολιτικός να του δώσει συνέντευξη;

Ασφαλώς. Όχι μόνο θα του δώσω, θα τον περιποιηθώ κιόλας! Έχοντας εμπλακεί με την έκδοση κομματικών εφημερίδων, όπως «Τα Νέα» και «Ο Ανεξάρτητος», και παρακολουθώντας την πορεία του Τύπου, τόσο σε σχέση με το Κυπριακό όσο και με την εμπέδωση της δημοκρατίας, βλέπετε να λειτουργεί προς τη σωστή κατεύθυνση με το πέρασμα του χρόνου ή κρύβεται πίσω από τα διάφορα κομματικά και οικονομικά συμφέροντα;

Ας πούμε ότι και το δεύτερο ισχύει. Διότι ξέρете πόσα εκατομμύρια ξοδεύτηκαν για το Σχέδιο Ανάν; Απίστευτοι αριθμοί, αν αυτά που λένε οι ίδιοι οι Αμερικανοί είναι σωστά. Όντως μπορεί να υπάρξει μια διάβρωση, επί τη βάση ενός ψευδορεαλισμού: «Μα τι θέλετε; Έχουμε κατοχή. Να διώξουμε τους Τούρκους με τη βία δεν μπορούμε· δεν έχουμε τη δυνατότητα. Οι ξένοι βλέπουν ο καθένας τα συμφέροντά του και επομένως δεν θα έχουμε ουσιαστική βοήθεια σε έναν αγώνα ουσιαστικό. Άρα τι θέλετε να κάνουμε;» Και πετυχαίνει ως ένα βαθμό να δώσει μια εικόνα. Όταν όμως του εξηγήσεις ότι κανένας δεν μπορεί να αγνοήσει τα αριθμητικά ισοζύγια και τα εμπλεκόμενα συμφέροντα, αλλά η τέχνη είναι να αξιοποιήσεις τα εμπλεκόμενα συμφέροντα, ακριβώς επειδή τα μελέτησες σωστά, ώστε να μπορέσεις να τα παρασύρεις προς τη δική σου κατεύθυνση. Γιατί η Κύπρος, παρά τα μικρά της μεγέθη, τα οποία δυστυχώς την έκαναν θύμα πολλών επιδρομών, έχει και το πλεονέκτημα ότι βρίσκεται σε μια γεωγραφική θέση απίστευτα σημαντική και με τις σχέσεις με την περιοχή τώρα και την εξεύρεση πετρελαίων κλπ, ο ρόλος της γίνεται ακόμα πιο σημαντικός. ●

Κάντε **update** για να είστε **up-to-date!**

Το πιο σύγχρονο app ενημέρωσης

Ειδήσεις

Goal

Οικονομία

Χρήσιμες Πληροφορίες

Lifestyle

- Επιλογή ειδοποιήσεων ανά κατηγορία ειδήσεων
- Νέα σύγχρονη όψη
- Εύκολη πλοήγηση
- Έγκυρη και ολοκληρωμένη εμπειρία ενημέρωσης
- Κατάλληλο για Android και iOS
- Κατάλληλο για Smart Phones & Tablets

life is live!

Ο ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟΣ

@philenews

www.philenews.com

Phileleftheros (Ο Φιλελεύθερος)

Η ακροδεξιά εφημερίδα Volkan αναδημοσιεύει καθημερινά παλιά άρθρα του Ραούφ Ντενκτάς.

«Εμείς» μέσα από τα μάτια των «Άλλων»

Απεικονίσεις των Ελληνοκυπρίων στα τουρκοκυπριακά Μέσα

ΤΩΝ ΙΑΚΩΒΟΥ ΤΣΑΓΓΑΡΗ ΚΑΙ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ Ν. ΣΑΜΑΡΑ *

T

αυτότητα και ετερότητα. «Εμείς» και οι «Άλλοι» – και ανάμεσά μας οι εικόνες. Εικόνες που έχουμε «Εμείς» για τους «Άλλους», εικόνες που έχουν οι «Άλλοι» για «Εμάς». Εικόνες που έχουν διαμορφωθεί από ρεαλιστικούς ανταγωνισμούς που εκτυλίσσονται σε ενεστώτα χρόνο και από αντιθέσεις του παρελθόντος που έχουν παγιωθεί στο χρόνο και έχουν εμποδωθεί στη συλλογική μνήμη. Η εικόνα που έχουμε «Εμείς» για τον «Άλλο» έχει δημιουργηθεί ως απόρροια

της συνάθροισης όλων των προηγούμενων εμπειριών μας από αυτόν. Αυτή η προϋπάρχουσα εικόνα λειτουργεί ως μηχανισμός διαμεσολάβησης ανάμεσα σε κάθε εισερχόμενο μήνυμα για τον «Άλλο» και στον τρόπο με τον οποίο το αντιλαμβανόμαστε και αντιδρούμε σε αυτό (Boulding 1956).

Η έρευνα αυτή δεν αφορά το πώς «Εμείς» βλέπουμε τον «Άλλο», αλλά το πώς ο «Άλλος» βλέπει «Εμάς». Εξετάζουμε την απεικόνισή μας ως ο «Άλλος», ως η ετερότητα σε σχέση με την οποία ο δικός μας «Άλλος» συγκροτεί την ταυτότητά του. Κεντρικό ερευνητικό ερώτημα: Ποια είναι η εικόνα της ελληνοκυπριακής κοινότητας στον τουρκοκυπριακό Τύπο;

Υποθέσεις εργασίας: εθνοκεντρισμός vs επαλληλία

Ως εθνοκεντρισμός ορίζεται «η οπτική η οποία θέτει την ομάδα στην οποία ανήκει κάποιος στο κέντρο των πάντων και την αξιολόγηση όλων των άλλων με βάση αυτή την ομάδα» (Sumner 1940:13). Οφείλεται στην ύπαρξη ορίων

* Ο **Ιάκωβος Τσαγγάρης** είναι Τουρκολόγος στο Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών της Κυπριακής Δημοκρατίας και απόφοιτος του ΜΠΣ «Επικοινωνίας και νέα Δημοσιογραφία» του ΑΠΚΥ.

Ο **Αθανάσιος Ν. Σαμαράς** είναι Επίκουρος Καθηγητής διεθνούς και πολιτικής επικοινωνίας στο Τμήμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πειραιώς και Διευθυντής του Εργαστηρίου Στρατηγικής Επικοινωνίας και Μέσων Ενημέρωσης.

Στις δεξιές εφημερίδες παρατηρούνται υψηλότερα ποσοστά της εικόνας του εχθρού στα σχόλια, ενώ στις αριστερές εφημερίδες η εικόνα αυτή εμφανίζεται συχνότερα στο ειδησεογραφικό μέρος.

που διαχωρίζουν τις ομάδες. Η ενεργοποίηση κατηγοριοποιήσεων και μεροληψιών που οφείλονται στην ύπαρξη αυτών των ορίων τείνει να είναι ταχεία και ασυνείδητη (Lamond & Molnar 2002). Ο εθνοκεντρισμός επιφέρει προσκόμματα στη διαπολιτισμική επικοινωνία επηρεάζοντας τον τρόπο αντίληψης του άλλου (Jandt 2006:72-74). Στο πεδίο της κοινωνιολογίας των ειδήσεων καταγράφεται ο ειδησεογραφικός εθνοκεντρισμός ως κριτήριο επιλογής και ερμηνευτικής πλαισίωσης των εξωτερικών γεγονότων από τα μέσα ενημέρωσης σε όρους «εγγύτητας» και «εθνικού συμφέροντος». Η διαδικασία αυτή ενσωμάτωσης των εξωχώριων γεγονότων στην εγχώρια οπτική από τα μέσα ενημέρωσης επηρεάζει τις εικόνες των κρατών και των εθνοτικών ομάδων (Σαμαράς & Ιορδανίδου 2014). Σύμφωνα με τη θεωρία της ρεαλιστικής σύγκρουσης, η σύγκρουση συμφερόντων δύο ομάδων για περιορισμένους πόρους και η σχέση ανταγωνισμού που παράγει δημιουργεί ρεαλιστική σύγκρουση μεταξύ αυτών των ομάδων, με αποτέλεσμα την ανάπτυξη αρνητικών διομαδικών στάσεων και συμπεριφορών οι οποίες σε βάθος χρόνου παγιώνονται σε αρνητικά στερεότυπα (Χαντζή 2006). Η ιστορία των διακοινοτικών σχέσεων στην Κύπρο, η σε βάθος χρόνου συνέργεια του εθνοκεντρισμού με τον ρεαλιστικό ανταγωνισμό, οδηγούν στη διαμόρφωση της υπόθεσης εργασίας της απεικόνισης των Ελληνοκυπρίων ως δαιμονοποιημένης ετερότητας, μία διαφοροποίηση η οποία υποθέτουμε ότι είναι αδιαφοροποίητη από εσωτερικές αντιθέσεις στην τουρκοκυπριακή κοινότητα:

Υπόθεση Εργασίας 1

ή Υπόθεση της Δαιμονοποιημένης Ετερότητας

Οι Ελληνοκύπριοι ως ετερότητα για τον τουρκοκυπριακό

Τύπο έχουν αρνητικές αναπαραστάσεις, οι οποίες δεν διαφοροποιούνται από την πολιτική τοποθέτηση των εφημερίδων.

Η εναλλακτική υπόθεση εργασίας συγκροτείται με βάση τη θεωρία της επαλληλίας πολιτικού-επικοινωνιακού συστήματος. Σύμφωνα με αυτή, η στάση απέναντι σε ένα πολιτικό υποκείμενο οριοθετείται από εσωτερικές αντιθέσεις στην κοινωνία. Μέσα ενημέρωσης που «ευθυγραμμίζονται» με διαφορετικούς πολιτικούς σχηματισμούς, και κατά συνέπεια εκ συστήματος προβάλλουν διαφορετικές αντιλήψεις για την κοινωνία, θα έχουν σημαντικά διαφοροποιημένες αναπαραστάσεις των πολιτικών υποκειμένων (Hallin & Mancini 2004, Seymour-Ure 1974). Το αιτιακό σχήμα που ελέγχεται είναι: ανεξάρτητη μεταβλητή η πολιτική στάση της εφημερίδας, και εξαρτημένη μεταβλητή οι αναπαραστάσεις των Ελληνοκυπρίων. Το υψηλό επίπεδο επαλληλίας πολιτικού-επικοινωνιακού συστήματος είναι αναμενόμενο από τα τουρκοκυπριακά ΜΜΕ, αφού πολλές από τις εφημερίδες αποτελούν τα επίσημα όργανα πολιτικών κομμάτων ή συνδέονται με αυτά. Αυτό, σε συνδυασμό με την εθνικιστική προδιάθεση των δεξιών τουρκοκυπριακών εφημερίδων, οδηγεί στη διαμόρφωση της δεύτερης υπόθεσης εργασίας:

Υπόθεση Εργασίας 2

ή Υπόθεση της Επαλληλίας

Όσο πιο δεξιά στο ιδεολογικοπολιτικό φάσμα τοποθετείται μια τουρκοκυπριακή εφημερίδα, τόσο πιο αρνητικά απεικονίζει στα δημοσιεύματά της την ελληνοκυπριακή κοινότητα. Όσο πιο αριστερά στο ιδεολογικοπολιτικό φάσμα τοποθετείται μια τουρκοκυπριακή εφημερίδα, τόσο πιο θετική (ή λιγότερο αρνητική) είναι η απεικόνιση των Ελληνοκυπρίων στα δημοσιεύματά της.

Αναλυτικά εργαλεία:

Εικόνες κρατών στις διεθνείς σχέσεις

Η θεωρία της εικόνας μάς παρέχει «τρόπους συγκρότησης των εικόνων που δύο ομάδες έχουν η μία για την άλλη σε ένα συγκεκριμένο διομαδικό πλαίσιο» (Alexander et al. 2005:783). Οι εικόνες και οι στάσεις συμπεριφοράς έναντι του άλλου προκαλούνται από την αντίληψη των δομικών σχέσεων και από τα συναισθήματα που αυτή δημιουργεί. Σύμφωνα με τους Hertzmann et al. (1997:403-433), οι εικόνες δικαιολογούν στάσεις συμπεριφοράς έναντι άλλων κρατών ή εθνοτικών ομάδων και ταυτόχρονα διατηρούν μια θετική και ηθική εικόνα για το ίδιο το έθνος κάποιου. Οι εικόνες που έχουν τα κράτη για τους άλλους δρώντες στη διεθνή σκηνή περιέχουν μια σειρά από αξιολογήσεις: ότι ο «Άλλος» συνιστά απειλή ή ευκαιρία προς εκμετάλλευση ή δυνατότητα για αμοιβαίο κέρδος (Hertzmann & Fischerkeller 1995: 425). Πέντε εικόνες και τα χαρακτηριστικά που αντιστοιχούν στην κάθε μία έχουν καταγραφεί στη σχετική βιβλιογραφία. Οι εικόνες αυτές εργαλειοποιούνται στην παρούσα έρευνα:

α) Ο εχθρός: Η εικόνα του εχθρού εμφανίζεται όταν δύο έθνη θεωρούνται ως πολύ ανταγωνιστικά, αλλά διαθέτουν παρόμοια ισχύ και πολιτιστικό στάτους, κάτι που προκαλεί και στα δύο έθνη το αίσθημα της απειλής του ενός από το άλλο (Bilali 2010:276-277). Η εικόνα του «Άλλου» ως πολύ εχθρικού, ικανού να διαπράττει δολοπλοκίες και αναξίπιστου, εξυπηρετεί το στόχο της δικαιολόγησης της στάσης για επίθεση.

β) Ο σύμμαχος: Η εικόνα του συμμάχου εμφανίζεται όταν ο «Άλλος» θεωρείται ως ίσος σε πολιτιστικό στάτους και ισχύ και ως έχων τους ίδιους στόχους και συμφέροντα, με αποτέλεσμα οι δρώντες να θεωρούν τη σχέση τους ως ευκαιρία για αμοιβαίο κέρδος και επομένως να εμφανίζεται η τάση για συνεργασία (Bilali 2010:276-277). Η εικόνα του συμμάχου που σχηματίζεται ως αποτέλεσμα μιας τέτοιας αξιολόγησης συμπεριλαμβάνει την αντίληψη του «Άλλου» με κυρίως θετικά χαρακτηριστικά (Alexander et al. 2005:782).

γ) Ο βάρβαρος: Η εικόνα του βάρβαρου εμφανίζεται όταν ο «Άλλος» θεωρείται ότι έχει στόχους που δεν εναρμονίζονται με τους δικούς «μας», είναι ισχυρός αλλά πολιτιστικά κατώτερος. Η ετερότητα παρουσιάζεται ως βίαιη, σκληρή, παράλογη και ανήθικη (Alexander et al. 2005:782).

δ) Ο ιμπεριαλιστής: Η εικόνα του ιμπεριαλιστή δημιουργείται όταν ο «Άλλος» θεωρείται πιο ισχυρός και με παρόμοιο ή υψηλότερο πολιτιστικό στάτους από «Εμάς», με αποτέλεσμα να παρουσιάζεται ως πολύ εξελιγμένος σε επίπεδο διαδικασιών λήψης αποφάσεων και θεσμών, ικανός για χάρση πολύπλοκων στρατηγικών, και με τάση εκμετάλλευσης των πόρων της χώρας του άλλου (Bilali 2010:276-277).

ε) Ο εξαρτώμενος: Η εικόνα του εξαρτώμενου παρουσιάζει τον «Άλλο» ως κατώτερο σε ισχύ και πολιτισμό, αλλά και ως πεδίο ευκαιρίας, με αποτέλεσμα μια τέτοια εικόνα να οδηγεί

την πιο ισχυρή χώρα να εκμεταλλεύεται την αδύναμη και να θεωρεί την τάση για εκμετάλλευση ως νόμιμη και ηθική (Bilali 2010:276-277). Η εκμετάλλευση αυτή παρουσιάζεται ως βοήθεια ή προστασία του κατώτερου σε ισχύ και πολιτισμό έθνους από τον εαυτό του (Alexander et al. 2005:783).

Μεθοδολογία

Χρησιμοποιείται η μέθοδος της ποσοτικής ανάλυσης περιεχομένου, η συστηματική, τυποποιημένη και αντικειμενική διαδικασία κατηγοριοποίησης των κειμένων με χρήση προκαθορισμένων ταξινομικών συστημάτων (πρωτόκολλο κωδικοποίησης), η οποία είναι ιδιαίτερα χρηστική στην ανagnώριση νοημάτων. Η μέθοδος αυτή επιτρέπει τη διεξαγωγή συγκρίσεων και τον έλεγχο των υποθέσεων εργασίας.

Στόχος της έρευνας είναι να καταδειχθεί ο τρόπος απεικόνισης των Ελληνοκυπρίων μέσα στην τουρκοκυπριακή κοινότητα από έντυπα που αντίκουν σε ολόκληρο το ιδεολογικοπολιτικό

φάσμα, για να ελεγχθεί η ύπαρξη διαφοροποιήσεων στα αποτελέσματα, ανάλογα με την πολιτική προδιάθεση της κάθε εφημερίδας. Για τον λόγο αυτό, επελέγησαν τέσσερις από τις δεκαέξι τουρκοκυπριακές καθημερινές εφημερίδες με βάση την τοποθέτησή τους στο ιδεολογικοπολιτικό φάσμα και δευτερευόντως την κυκλοφορία τους: AFRİKA (Αριστερά), YENİDÜZEN (Κεντροαριστερά), KIBRIS (Κεντροδεξιά) και η VOLKAN (Ακροδεξιά).

Η περίοδος που μελετάται είναι ο Ιούλιος του 2014. Τα συναισθήματα στην Κύπρο είναι πιο έντονα τον Ιούλιο, λόγω των τραγικών γεγονότων του 1974. Οι επετειακές εκδηλώσεις – τιμές και πένθους για τους πεσόντες από την ελληνοκυπριακή

κοινότητα, στρατιωτικές παρελάσεις και πανηγυρισμοί από την τουρκοκυπριακή κοινότητα – ενεργοποιούν την ιστορική μνήμη και επηρεάζουν τη συνολική εικόνα των κοινοτήτων παρέχοντας ένα προνομιακό πεδίο για τη διερεύνηση της διαδικασίας συγκρότησης της ταυτότητας και δαιμονοποίησης της ετερότητας.

Μονάδα καταγραφής των δεδομένων είναι το συνολικό δημοσίευμα. Κατά την έρευνα κωδικοποιήθηκε συνολικά η απεικόνιση της ελληνοκυπριακής κοινότητας στις τουρκοκυπριακές εφημερίδες σε επίπεδο δημοσιεύματος. Σε κάθε κείμενο εξετάστηκε η εμφάνιση κάθε εικόνας, καθώς και η κυρίαρχη παρουσία, όταν εμφανίζονται πέραν των δύο απεικονίσεων. Εξετάστηκαν οι πέντε προαναφερθείσες εικόνες, οι οποίες αντλήθηκαν από τη θεωρία της εικόνας στις διεθνείς σχέσεις, καθώς και η εικόνα της «φινλανδοποίησης», η οποία διαμορφώθηκε από το ιστορικό πλαίσιο των ελληνοτουρκικών σχέσεων. Κωδικοποιήθηκε το σύνολο της ειδησεογραφίας που εμπριείχε αναφορές στην ελληνοκυπριακή κοινότητα και στους Ελληνοκύπριους. Συνολικά, τον Ιούλιο του 2014 καταγράφηκαν 1154 ειδησεογραφικά κείμενα στις 4 τουρκοκυπριακές εφημερίδες.

“
Η περίοδος
που μελετάται
είναι ο Ιούλιος
του 2014. Τα
συναισθήματα
στην Κύπρο
είναι πιο
έντονα τον
Ιούλιο”

CTP'nin de derin devleti varmıy meğer... İnanmazsanız Oktay Kayalı ile Sümer Aygün'ün sorun... Yanılıyorlar ancak... Derin devlet değil bu, olsa olsa paralel devlet!

CAZETESİZ GÜNLÜK GAZETE Tarih: 1 Temmuz 2014 Salı. Fiyat: 10 Kuruş (KDV Dahil) Pazar: 15 Kuruş (KDV Dahil)

AFRİKA

Sevgili LEVENT! Açı HELVA SAĞIĞI İÇİN! MEGARAY

CTP kayıplarının faturası parti içindeki derin güçlere çıkarıldı...

Adını açıklanmayan kayıpların her CTP'yi etkiledi. Meclis'te Oktay Kayalı'nın sesini kaybetmelerini Ferit Sabri Soyev ile Sümer Aydın öldürdükten öne sürerken, Ömer'in de Sümer Aygün'ün karısı Ömer Kalyoncu'nun etki ve etkisiyle beşeriyet...

İntikam

Özkan Yorgancıoğlu'nun parti içinde gümbüşlenen geldiği çözümler tavana vurdu... Son genel seçimlerde Oktay Kayalı ile Sümer Aygün'ün kancalarına karşı faaliyetlerine iğyarlanıyor; bunun için yerel seçimlerde girmişler için yeni bir eylem... Şimdi herkesin intikamını almayı söylüyor...

Yargıya karşı kararlılar! 14 Haziran'da yargıya varacak "Halkın İhtilafı" hareketi, parti saraylarını hiç de öyle iyi seyretmişlerdir, tüm kasıtlı ve her kasıtlıda uğradıkları saldırılar...

CTP'nin 16 Haziran'da yapılan genel toplantısında de üyelerin katılımıyla yapılan olağanüstü toplantıda, Özgürleşme hareketi desteklenirken, Ömer Kalyoncu'nun etki ve etkisiyle beşeriyet...

16 Haziran'da yapılan olağanüstü toplantıda, Özgürleşme hareketi desteklenirken, Ömer Kalyoncu'nun etki ve etkisiyle beşeriyet...

Belediye meclisi üyeliklerini kazanıyor da belli oldu...

Başlık: Banu öğretmeninden ERKEN VEDA...

Yeni Düzen

Tanklar yürüdü, jetlerin sesleri yankılandı, marşlar çaldı ama... 112 çocuk öldürüldü

DİLLERDE 'ÇÖZÜM'

TC Meclisi'nde Erdoğdu'nun "Mükazelerle sonuçlandırılmı, referandumla gidilmeli"

İki ayrı 20 Temmuz

Eroğlu: 'Samimi olarak anlaşma istiyorum!'

16 Haziran'da yapılan olağanüstü toplantıda, Özgürleşme hareketi desteklenirken, Ömer Kalyoncu'nun etki ve etkisiyle beşeriyet...

Ποιοτική ανάλυση της εικόνας

Η ανάλυση επικεντρώνεται στην κυρίαρχη εικόνα, αυτή του «εχθρού». Αρχικά εξετάζεται ποιοτικά το περιεχόμενο αυτής της εικόνας ενώ στην επόμενη ενότητα εξετάζονται τα στοιχεία ποσοτικά. Τα αποσπάσματα που παρατίθενται είναι αποκαλυπτικά για τον τρόπο με τον οποίο οι Τουρκοκύπριοι συγκροτούν την εικόνα της δαιμονοποιημένης ετερότητας για τους Ελληνοκύπριους.

«[...] Ο κ. Ταλάι πιστεύει ότι θα "συνάψει στενές σχέσεις" μεταξύ των Τουρκοκυπρίων και του κόσμου κόνοντάς τους μια κοινότητα μέσα σε ένα λαό όπως θέλει το ΑΚΕΛ. Ξεχνά ότι ο Χριστόφιας λέει ότι "στόχος μου είναι να διώξω την Τουρκία από το νησί και να αποκόψω τους Τουρκοκύπριους από την Τουρκία". Δεν θέλει να θυμάται ότι ο Χριστόφιας είπε: "Βαδίζω στα χνάρια του Μακαρίου. Αντιλούμε έμπνευση από την ΕΟΚΑ. Ο Ταλάι δεν πρέπει να ζητά δικαιώματα που επισκιάζουν τα δικαιώματα της πλειοψηφίας. Θα εφαρμοστούν οι νόμοι της ΕΕ. Δεν μπορεί να δοθούν ειδικά δικαιώματα στους Τούρκους και να γίνουν αποδεχτές παρεκκλίσεις". [...] Η ανακήρυξη της ΤΔΒΚ, που έκανε τον κ. Ταλάι να κλάψει, έκανε και τον μακαριτή Δρ. Κιουτσιούκ να κλάψει λέγοντας "τώρα δεν θα έχω

έγνοια". Ήταν δάκρυα περηφάνιας και χαράς. Ήμασταν περήφανοι διότι μετά από εικοσάχρονη προσπάθεια αποκτούσαμε την ελευθερία μας ως λαός κυρίαρχος, συνιδρυτής, που είχε το δικαίωμα της αυτοδιάθεσης και που οι Ελληνοκύπριοι προσπάθησαν να του καταπατήσουν αυτό το δικαίωμα ανοίγοντας ομαδικούς τάφους. Μετά από εικοσαετή αγώνα κατά όσων ήθελαν να μας κάνουν μειονότητα μέσα σε έναν λαό (τον ελληνοκυπριακό λαό), λέγαμε: "Υπάρχουμε και θα υπάρχουμε. Αν θες ομοσπονδία, έλα αποδεχόμενος την κυριαρχία μας, το δικαίωμα αυτοδιάθεσής μας, το κράτος μας και τα δικαιώματα της Τουρκίας πάνω στην Κύπρο [...]"

Το συγκεκριμένο απόσπασμα αποσκοπεί να αποδομήσει την πολιτική του Τουρκοκύπριου ηγέτη Ταλάι. Προέρχεται από άρθρο που έγραψε για την εφημερίδα ο πρώην Τουρκοκύπριος ηγέτης Ραούφ Ντενκτάς στις 7/11/2009 και το οποίο αναδημοσιεύεται την 1/7/2014. Η Volkan έχει ως πρακτική να αναδημοσιεύει καθημερινά στην ίδια σελίδα παλαιά άρθρα του Ραούφ Ντενκτάς. Υπό τον τίτλο «Εμείς οι έχοντες περιθωριακές απόψεις», ο αρθρογράφος παρουσιάζει ως ασύμβατους τους στόχους Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων, αναφέροντας ότι στόχος του τώως Προέδρου Χριστόφια

Επιλέχθηκαν τέσσερις καθημερινές εφημερίδες με βάση κυρίως την ιδεολογική τοποθέτησή τους: ΑΦΡΙΚΑ (Αριστερά), YENİ DÜZEN (Κεντροαριστερά), ΚΙΒΡΙΣ (Κεντροδεξιά) και VOLKAN (Ακροδεξιά).

ήταν να διώξει την Τουρκία από το νησί και να αποκόψει τους Τουρκοκύπριους απ' αυτήν, ενώ δεν αποδεχόταν και παρεκκλίσεις από το κεκτημένο της ΕΕ υπέρ των Τουρκοκυπρίων. Η αναφορά σε «συνιδρυτές» και «κυρίαρχο λαό» παραπέμπει στην άποψη του συντάκτη ότι οι δύο κοινότητες στην Κύπρο έχουν ίσο καθεστώς. Επίσης, ενδεικτική της απεικόνισης των Ελληνοκυπρίων στο εν λόγω άρθρο είναι η αναφορά στους ομαδικούς τάφους. Αυτό δείχνει μια τάση για επίθεση και σύγκρουση.

«Η ελληνοκυπριακή πλευρά αντέδρασε και έγινε πυρ και μανία επειδή μερικοί Πρόεδροι συμμετείχαν σε γεύμα του ΥΠΕΞ της ΤΔΒΚ Οζντίλ Ναμί. [...] Λίγο ακόμα και θα ανακηρύζον *persona non grata*, ανεπιθύμητους τους Πρόεδρους αυτούς. Τι φανατισμός, τι ρατσισμός είναι αυτός, Θεέ μου! [...] Μετά από αυτό το ντροπιαστικό γεγονός μου τηλεφώνησε ο συνδικαλιστής και γραφειοκράτης μας Tuğrul Hilmi. Ένα γεγονός που μου περιέγραψε ήταν γεμάτο με συμπεράσματα ότι δεν έχει αλλάξει καθόλου από τη δεκαετία του 1960 η ρατσιστική νοοτροπία επιβολής εμπόργου των Ελληνοκυπρίων. Κοιτάzte τι μου διηγήθηκε ο κύριος Tuğrul Hilmi: “Μετά την κατάρρευση της συνεταιρικής Τουρκο-Ελληνικής Δημοκρατίας με τα

γεγονότα του 1963, ο τουρκοκυπριακός λαός περικυκλώθηκε σε γκέτο σε όλο το νησί. Οι ελληνοκυπριακές επιθέσεις διεξάγονταν σε διάφορες περιοχές, σε διάφορες μορφές. [...] Ένοπλοι Ελληνοκύπριοι δεν άφηναν πουλί να πετάξει στους δρόμους. [...] Μέσα στο πολεμικό κλίμα εκείνων των ημερών έρχεται στην Κύπρο ο Πρόεδρος της ICFTU. Λέει ξεκάθαρα ότι θέλει να συναντηθεί με τον Πρόεδρο της TÜRK-SEN Necati Taşkin. Η ελληνοκυπριακή πλευρά ξεσηκώνεται. [...] Ο τότε Ελληνοκύπριος υπουργός Εργασίας γνωστός ΕΟΚΑτζής Τάσος Παπαδόπουλος πρώτα ανακοινώνει ότι κάτι τέτοιο είναι αδύνατο και ότι δεν θα δώσει άδεια. [...] Κατόπιν τούτου ο Παπαδόπουλος δοκιμάζει άλλη τακτική. Λέει στον άνθρωπο ότι θα θέσει σε κίνδυνο τη ζωή και την ασφάλειά του και ότι οι τουρκικές περιοχές βρίσκονται στα χέρια στασιαστών. [...] Αφού μου διηγήθηκε αυτή την ανάμνησή του, ο Tuğrul Hilmi επισήμανε την εξής ειρωνεία: “Πρωταγωνιστικό ρόλο σε εκείνη την παρεμπόδιση τότε είχε ο Τάσος Παπαδόπουλος. Ενώ σήμερα πρωτοστατεί σε αυτό ο γιος του Παπαδόπουλου. Έχω να πω ότι η σημερινή ελληνοκυπριακή ηγεσία εφαρμόζει απaráλλακτη την ρατσιστική πολιτική που κληρονόμησε από τον Μακάριο και τον Παπαδόπουλο”. [...]».

Στο παράδειγμα αυτό είναι εμφανής η ασυμβατότητα συμφερόντων και στόχων, σύμφωνα με τον αρθρογράφο, αφού η ελληνοκυπριακή πλευρά αντιδρά σε μια συνάντηση της τουρκοκυπριακής πλευράς με ξένους πρέσβεις για να προωθήσει τα συμφέροντά της. Η απεικόνιση των Ελληνοκυπρίων ως του «εχθρού» ενισχύεται με την ιστορική αναφορά του αρθρογράφου στο βίωμα του συγκεκριμένου συνδικαλιστή. Οι εικόνες των δρώντων στη διεθνή σκηνή επηρεάζονται και από την ιστορία, αφού «η εικόνα ενός απόμου για ένα αντικείμενο στο παρόν είναι συνάρτηση των απόψεών του για το παρελθόν και το μέλλον» (Xiufang & Chitti 2009: 5).

«Ο Αναστασιάδης λέει ότι "η υπάρχουσα Κυπριακή Δημοκρατία είναι κοινό κράτος των Τουρκοκυπρίων και των Ελληνοκυπρίων, δεν χρειάζεται να διαλυθεί αυτή η δημοκρατία και να συσταθεί ένας νέος συνεταιρισμός στηριζόμενος σε δύο ιδρυτικά κράτη, αυτό που πρέπει να γίνει είναι η μετεξέλιξη της Κυπριακής Δημοκρατίας και η μετατροπή της σε δικοινοτική ομοσπονδία και αυτή είναι η μεγαλύτερη υποχώρηση στην οποία προβαίνουν οι Ελληνοκύπριοι". [...] Σε ποια Κυπριακή Δημοκρατία αναφέρεται; [...] Αναμφίβολα αναφέρονται στο ρατσιστικό και εχθρό των Τούρκων Ελληνοκυπριακό κράτος που αυτή τη στιγμή αποτελείται εκατό τοις εκατό από Ελληνοκύπριους και ονομάζεται "Κυπριακή Δημοκρατία". [...]»

Στο παράδειγμα αυτό, οι Ελληνοκύπριοι και η Κυπριακή Δημοκρατία κατονομάζονται ευθέως ως «εχθρός» των Τουρκοκυπρίων. Η ασυμβατότητα συμφερόντων και στόχων είναι εμφανής. Η αναφορά στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας γίνεται με τη χρήση μόνο του επώνυμou του, χωρίς οποιονδήποτε επιθετικό προσδιορισμό τού τύπου «Ελληνοκύριος ηγέτης», «πρόεδρος/ηγέτης της ελληνοκυπριακής διοίκησης». Αυτό καταδεικνύει μια εμφανή προσπάθεια απαξίωσης του προσώπου και του θεσμού που εκπροσωπεί.

Στη συνέχεια παρατίθεται ένα παράδειγμα με την εικόνα του συμμάχου, τη μόνη άλλη εικόνα η οποία είχε επαρκή εμφάνιση στο δείγμα. Η εικόνα του συμμάχου συμπεριλαμβάνει αντίληψη της έξω ομάδας με κυρίως θετικά χαρακτηριστικά, όπως συνεργάσιμη, αξιόπιστη και δημοκρατική (Alexander et al. 2005:782).

«[...] Η πολιτική που ακολούθησε το CTP ήταν μια πολιτική που μιλούσε την παγκόσμια γλώσσα και έξω από τα καλούπια της εξωτερικής πολιτικής της τουρκικής πλευράς και ακόμα και αυτής της ελληνοκυπριακής. [...] Το ένα υποκείμενο της πολιτικής του CTP είναι οι Τουρκοκύπριοι και το άλλο η Κύπρος. Και γι' αυτό μέσα στις πολιτικές του θεώρησε και τους Ελληνοκύπριους ως μια ίση συνιστώσα του νησιού. Γι'

αυτό και πάντοτε οι Ελληνοκύπριοι σέβονταν το CTP και τα μέλη του. Για τους Τουρκοκύπριους και τους Ελληνοκύπριους το CTP έγινε το πρωτοπόρο κόμμα που θα επιλύσει το κυπριακό πρόβλημα. Όχι μόνο οι Κύπριοι αλλά και όλοι οι τρίτοι λένε ότι ο ηγέτης που θα λύσει το πρόβλημα θα βγει από αυτό το κόμμα. [...]»

Πρόκειται για άρθρο του Kutlay Erk, Γενικού Γραμματέα του CTP, ο οποίος υπερασπίζεται τις πολιτικές που ακολουθεί το κόμμα του. Τίτλος του άρθρου «Η Κύπρος, οι Τουρκοκύπριοι και το CTP». Οι Ελληνοκύπριοι αναφέρονται στο άρθρο μόνο σε ένα μικρό του μέρος ως [δευτερεύοντα] υποκείμενα. Ωστόσο, στις αναφορές αυτές θεωρούνται ότι έχουν ίσο καθεστώς με τους Τουρκοκύπριους και ότι είναι υπαρκτό το ενδεχόμενο συνεργασίας τους, κάτι που δεν συνάδει με την επίσημη τουρκική πολιτική η οποία επιχειρεί να καταδείξει το αδύνατο της συνεργασίας και της συμβίωσης των δύο κοινοτήτων ούτως ώστε να μπορεί να στηρίξει την επιχειρηματολογία της για την αναγκαιότητα αναγνώρισης δύο χωριστών κρατών.

Εικόνα εχθρού - ποσοτική ανάλυση

Σε ένα δημοσίευμα ενδέχεται να υπάρχουν διαφορετικές εικόνες για την ελληνοκυπριακή κοινότητα ή να μην υπάρχει καμία εικόνα. Εικόνα για την ελληνοκυπριακή κοινότητα εμφανίζεται στο 74,9% του συνόλου των δημοσιευμάτων που μελετήθηκαν. Η εικόνα του «εχθρού» εμφανίζεται στη συντριπτική πλειοψηφία των δημοσιευμάτων που περιέχουν εικόνα (73,7%). Δεύτερη σε συχνότητα αναφοράς είναι την εικόνα του «συμμάχου» (35,1%). Στο 68,2% των δημοσιευμάτων στα οποία υπάρχει εικόνα, κυρίαρχη είναι η εικόνα του «εχθρού», στο 25,8% του «συμμάχου», στο 5,7% του «εξαρτώμενου» και στο 0,3% της «φινλανδοποίησης».

Πίνακας 1: Εικόνα ετερότητας

		Εμφάνιση	Κυρίαρχη Παρουσία
A/A	Εικόνα Ετερότητας	N - %	N - %
1.	Εικόνα Εχθρού	637 - (73,7%) **	589 - 68,2%**
2.	Εικόνα Συμμάχου	304 - (35,1%) **	223 - 25,8%**
3.	Εικόνα Βαρβάρου	2 - (0,2%) **	0
4.	Εικόνα Ιμπεριαλιστή	1 - (0,1%) **	0
5.	Εικόνα Εξαρτώμενου	57 - (6,5%) **	49 - 5,7%**
6.	Εικόνα Φινλανδοποίησης	13 - (1,5%) **	3 - 0,3%**
	Υπάρχει Εικόνα Ετερότητας	864 ***	864 - 74,9%*
	Δεν Υπάρχει		290 - 25,1%*
	Σύνολο		1154

* Τα ποσοστά βγαίνουν στο σύνολο των δημοσιευμάτων.

** Τα ποσοστά βγαίνουν στο σύνολο των δημοσιευμάτων στα οποία υπάρχει απεικόνιση της Ε/Κ κοινότητας ως ετερότητα.

*** Το άθροισμα μπορεί να είναι άνω του 100% επειδή πάνω από μία εικόνα ετερότητας μπορεί να καταγράφεται στο ίδιο δημοσίευμα για την Ε/Κ κοινότητα

ΙΑΝΟΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ Αριστοτέλους 7, τηλ.: 2310 277 004 info@ianos.gr
ΑΘΗΝΑ Σταδίου 24, τηλ.: 210 32 17 917 info.stadiou@iano.gr

ΙΑΝΟΣ.GR

ΝΕΕΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΕΣ

**ΧΡΗΣΤΟΣ
ΓΙΑΝΝΑΡΑΣ**
ΠΕΙΝΑ ΚΑΙ ΔΙΨΑ

ΤΙΜΗ ΙΑΝΟΣ
11.50€

**ΑΝΤΩΝΗΣ
ΚΑΝΑΚΗΣ**
ΜΠΑΜΠΑ...
(ΜΙΑ ΚΑΝΟΝΙΚΗ
ΗΜΕΡΑ)

ΤΙΜΗ ΙΑΝΟΣ
4.80€

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΑ

ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΕΡΒΕΤΑΣ
ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ
ΑΝΕΚΔΟΤΟΛΟΓΙΟ 2016
ΕΝΑ ΠΑΙΔΙ,
ΑΚΟΜΑ ΜΕΤΡΑΕΙ Τ'ΑΣΤΡΑ.
2016 ΚΑΙ ΣΥΝΕΧΙΖΩ!

ΤΙΜΗ ΙΑΝΟΣ
15.00€

ΤΙΜΗ ΙΑΝΟΣ
6.30€

ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΟΝΕΜΒΑΣΙΘΗΣ
2016. ΕΝΑ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ
ΓΙΑ ΤΟΝ ΜΙΚΗ

ΤΙΜΗ ΙΑΝΟΣ
5.40€

ΠΑΡΟΙΜΙΕΣ.
ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ 2016

ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ

ΦΩΤΕΙΝΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ
ΜΙΑ ΖΑΧΑΡΕΝΙΑ ΣΥΝΤΑΞΗ

Εικονογράφηση Σάντρα Ελευθερίου

Υπό την αιγίδα της
ΥΠΑΤΗΣ ΑΡΜΟΣΤΕΙΑΣ
ΤΟΥ ΟΗΕ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ

Με την υποστήριξη της ΕΡΤ

Όλα τα έσοδα από τις πωλήσεις του βιβλίου,
θα διατεθούν για τη στήριξη της
ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑΣ BACK2SCHOOL
της Υπάτης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες.

Πίνακας 2: Κυρίαρχη εικόνα Ε/Κ ανά Τ/Κ εφημερίδα

	Δεν Υπάρχει Εικόνα*	Εικόνα Εχθρού**	Εικόνα Συμμάχου**	Εικόνα ** Εξαρτώμενου	Εικόνα ** Φινλανδοποίησης	Σύνολο
Volkan	67 - 21,1%	209 - 83,3%	33 - 13,1%	9 - 3,6%	0 - 0,0%	251 - 100,0%
Kıbrıs	85 - 23,1%	203 - 71,7%	68 - 24,0%	12 - 4,2%	0 - 0,0%	283 - 100,0%
Yeni Düzen	44 - 20,2%	103 - 59,2%	61 - 35,1%	8 - 4,6%	2 - 1,1%	174 - 100,0%
Afrika	94 - 37,6%	74 - 47,4%	61 - 39,1%	20 - 12,8%	1 - 0,6%	156 - 100,0%
Σύνολο	290 - 25,1%	589 - 68,2%	223 - 25,8%	49 - 5,7%	3 - 0,3%	864 - 100,0%

* Τα ποσοστά σε αυτή την ενότητα προκύπτουν σε σχέση με το σύνολο των δημοσιευμάτων.

** Τα ποσοστά σε αυτή την ενότητα προκύπτουν σε σχέση με το σύνολο των δημοσιευμάτων στα οποία υπάρχει καταγράφεται εικόνα Ε/Κ ως ετερότητα

Στο 25,1% του συνόλου των 1154 δημοσιευμάτων δεν εμφανίζεται οποιαδήποτε εικόνα. Αξιοσημείωτη είναι η διαφοροποίηση της Afrika από τις υπόλοιπες τρεις εφημερίδες όσον αφορά το ποσοστό απουσίας εικόνας ετερότητας για τους Ελληνοκύπριους. Συγκεκριμένα, στο 37,6% των δημοσιευμάτων της Afrika δεν υπάρχει καμία εικόνα, ενώ τα ποσοστά για τις άλλες εφημερίδες στην κατηγορία αυτή κυμαίνονται στα ίδια περίπου επίπεδα (Yeni Düzen 20,2%, Kıbrıs 23,1% και Volkan 21,1%).

Η εικόνα του εχθρού εμφανίζεται σε 589 δημοσιεύματα (68,2%). Τα υψηλότερα ποσοστά γι' αυτή την εικόνα παρουσιάζονται στην ακροδεξιά Volkan (83,3%). Όσο αριστερότερα στο ιδεολογικοπολιτικό φάσμα βρίσκεται μια εφημερίδα, τόσο χαμηλότερο είναι το ποσοστό εμφάνισης της εικόνας του εχθρού στα δημοσιεύματά της. Έτσι, στην κεντροδεξιά Kıbrıs εμφανίζεται στο 71,7% των δημοσιευμάτων, στην κεντροαριστερή Yeni Düzen στο 59,2% και στην αριστερή Afrika στο 47,4%.

Αντίθετη είναι η τάση που παρατηρείται στην περίπτωση της εικόνας του συμμάχου, η οποία υπάρχει σε 223 δημοσιεύματα (25,8%). Το υψηλότερο ποσοστό εμφανίζεται στην Afrika (39,1%). Όσο δεξιότερα στο ιδεολογικοπολιτικό φάσμα τοποθετείται μια εφημερίδα, το ποσοστό αυτό είναι χαμηλότερο. Έτσι, στη Yeni Düzen παρουσιάζεται στο 35,1% των δημοσιευμάτων, στην Kıbrıs στο 24% και στη Volkan στο 13,1%.

Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι εικόνα εμφανίζεται σε όλα τα σχόλια της Volkan (100%) και ότι η εικόνα αυτή είναι η εικόνα του εχθρού σε όλες τις περιπτώσεις. Εικόνα δεν υπάρχει στο 20,7% των σχολίων της Afrika, στο 13,8% των σχολίων της Yeni Düzen και στο 4,1% των σχολίων της Kıbrıs.

Στο ειδησεογραφικό μέρος των εφημερίδων παρατηρείται μεγαλύτερη έλλειψη οποιασδήποτε εικόνας σε σύγκριση με το σχολιαστικό μέρος. Η σχέση αυτή, η οποία είναι στατιστικά σημαντική σε όλες τις εφημερίδες, με εξαίρεση τη Yeni Düzen, προκύπτει από την λειτουργία της αρχής της ειδησεογραφικής αντικειμενικότητας ως τρόπου κατασκευής των ειδήσεων. Σύμφωνα με την αρχή αυτή, υπάρχει διαχωρισμός του αμιγώς ειδησεογραφικού μέρους και του σχολιασμού. Ο σχολιασμός παράγει ερμηνείες και κατασκευάζει εικόνα ετερότητας σε υψηλότερα ποσοστά από την απλή καταγραφή γεγονότων.

Οι εφημερίδες της Αριστεράς παρουσιάζουν χαμηλότερα ποσοστά εμφάνισης της εικόνας του εχθρού, τόσο στα άρθρα όσο και στα σχόλια. Όσο πιο δεξιά στο πολιτικό φάσμα τοποθετείται μια εφημερίδα, τόσο μεγαλύτερη είναι η συχνότητα εμφάνισης της εικόνας αυτής στα δημοσιεύματά της. Η εικόνα του εχθρού εμφανίζεται με την ακόλουθη συχνότητα στις ειδήσεις των υπό μελέτη εφημερίδων: Afrika 50%, Yeni Düzen 58,4%, Kıbrıs 68,6% και Volkan 75,3%. Στα σχόλια, τα ποσοστά εμφάνισης της εικόνας του εχθρού είναι υψηλότερα στις δεξιές εφημερίδες και χαμηλότερα στις αριστερές εφημερίδες. Συγκεκριμένα η εικόνα του εχθρού διαπιστώνεται στο 39,1% των σχολίων στην Afrika, στο 52% στη Yeni Düzen, στο 78,7% στην Kıbrıs και στο 100% στη Volkan. Πάντως, στις δεξιές εφημερίδες παρατηρούνται υψηλότερα ποσοστά της εικόνας του εχθρού στα σχόλια, ενώ στις αριστερές εφημερίδες η εικόνα αυτή εμφανίζεται συχνότερα στο ειδησεογραφικό μέρος.

Στην περίπτωση της εικόνας του συμμάχου, οι εφημερίδες της Αριστεράς παρουσιάζουν υψηλότερα ποσοστά

“
Οι εφημερίδες της Αριστεράς παρουσιάζουν χαμηλότερα ποσοστά εμφάνισης της εικόνας του εχθρού
 ”

από τα αντίστοιχα των εφημερίδων της Δεξιάς, τόσο στο ειδησεογραφικό μέρος όσο και στα σχόλια. Στις ειδήσεις, η εικόνα του συμμάχου εμφανίζεται στο 37% των δημοσιευμάτων της Αφρική και στο 34,3% των δημοσιευμάτων της Yeni Düzen, ενώ μειώνεται σε 27,3% και 19,4% στην Κίβρις και στη Volkan αντίστοιχα. Η εικόνα του συμμάχου εμφανίζεται στο 45,7% των σχολίων της Αφρική και στο 48% των σχολίων της Yeni Düzen. Το ποσοστό εμφάνισης της εν λόγω εικόνας μειώνεται δραστικά στα σχόλια της Κίβρις (14,9%) και εξαφανίζεται εντελώς στα σχόλια της Volkan (0,0%). Από το τελευταίο εύρημα μπορεί να εξαχθεί το συμπέρασμα ότι το 19,4% των ειδήσεων της Volkan που περιέχουν την εικόνα του συμμάχου αφορούν δηλώσεις πολιτικών προσώπων, τις οποίες η εφημερίδα παρέθεσε ως είχαν σε μια προσπάθεια τήρησης της αρχής της αντικειμενικότητας.

Συμπεράσματα

Σε όλες τις εφημερίδες, κυρίαρχη εικόνα είναι η εικόνα του εχθρού. Όσο δεξιότερα στο ιδεολογικοπολιτικό φάσμα βρίσκεται μια εφημερίδα, τόσο υψηλότερο είναι το ποσοστό εμφάνισης της εικόνας του εχθρού στα δημοσιεύματά της. Η εικόνα που εμφανίζεται συχνότερα μετά από αυτήν του εχθρού είναι η εικόνα του συμμάχου, η οποία παρουσιάζεται με υψηλότερα ποσοστά όσο αριστερότερα στο ιδεολογικοπολιτικό φάσμα τοποθετείται μια εφημερίδα.

Η απεικόνιση των Ελληνοκυπρίων στον δεξιό τουρκοκυπριακό Τύπο είναι αρνητική, αλλά δεν μπορεί να χαρακτηριστεί θετική η απεικόνισή τους στον αριστερό Τύπο, αφού τα ποσοστά εμφάνισης της εικόνας του εχθρού στις εφημερίδες Αφρική και Yeni Düzen είναι υψηλότερα στην πρώτη και πολύ υψηλότερα στη δεύτερη σε σχέση με αυτά της εικόνας του συμμάχου. Επομένως, η υπόθεση εργασίας της επαλληλίας ισχύει μεν, αλλά εν μέρει περιορίζεται η ισχύς της από την υπόθεση εργασίας της δαιμονοποιημένης ετερότητας. Οι αριστερές εφημερίδες χτίζουν μία λιγότερο αρνητική εικόνα για τους Ελληνοκύπριους από τον δεξιό Τύπο, αλλά δεν ανατρέπουν την σχέση ετερότητας με τους Ελληνοκύπριους.

Η παρούσα δημοσίευση αποσκοπεί να συνεισφέρει στην αντίληψη του τρόπου με τον οποίο οι Τουρκοκύπριοι βλέπουν τους Ελληνοκύπριους σήμερα και στην αλληλοκατανόηση μεταξύ των δύο κοινοτήτων της Κύπρου. Τα κομβικά ερωτήματα που ανακύπτουν από αυτή τη μελέτη είναι: (α) Πόσο κατάλληλη για την οικοδόμηση σχέσεων εμπιστοσύνης μεταξύ των δύο κοινοτήτων είναι η γενική εικόνα που επικρατεί για τους Ελληνοκύπριους στον τουρκοκυπριακό Τύπο; (β) Πόσο ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα των συνθηκών ρεαλιστικού ανταγωνισμού που βιώνουν οι δύο κοινότητες και σε ποιο βαθμό προέρχονται από προγενέστερες φάσεις ανταγωνισμού οι οποίες έχουν παγιωθεί σε στερεοτυπικούς τρόπους θέασης του «Άλλου»; (γ) Πώς θα μεταβληθούν αυτές οι απεικονίσεις διαχρονικά σε σχέση με τις εξελίξεις στα ζητήματα πολιτικής; Ποια είναι η δυνατότητα της πραγματικότητας να μεταβάλει τις αναπαραστάσεις; ●

Όσο δεξιότερα
στο ιδεολογικοπολιτικό
φάσμα βρίσκεται
μια εφημερίδα, τόσο
υψηλότερο είναι
το ποσοστό εμφάνισης
της εικόνας του εχθρού

Παραπομπή

Τσαγγάρης, Ι. και Σαμαράς, Α.Ν. (2015). «Εμείς» μέσα από τα μάτια των «Άλλων»: Απεικονίσεις των Ελληνοκυπρίων στα τουρκοκυπριακά Μέσα. *Δημοσιογραφία*, 8-9, σσ. 52-61

Βιβλιογραφία

- Alexander, M.G., Levin, S. and Henry P. (2005). Image Theory, Social Identity, and Social Dominance: Structural Characteristics and Individual Motives Underlying International Images. *Political Psychology*, 26 (1): 27-45.
- Bilali, R. (2010). Assessing the Internal Validity of Image Theory in the Context of Turkey - U.S. Relations. *Political Psychology*, 31 (2): 275-304.
- Boulding, K. (1959). National Images and International Systems. *Journal of Conflict Resolution*, 3 (2): 120-131.
- Hallin, D.C. and Mancini, P. (2004). *Comparing Media Systems: Three Models of Media and Politics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Herrmann, R.K. and Fischerkeller, M.P. (1995). Beyond the Enemy Image and Spiral Model: Cognitive-Strategic Research after the Cold War. *International Organization*, 49: 415-450.
- Herrmann, R.K., Voss, J.F., Schooler, T.Y.E. and Ciarrochi, J. (1997). Images in International Relations: An Experimental Test of Cognitive Schemata. *International Studies Quarterly*, 41: 403-433.
- Jandt, F.E. (2006). *Introduction to Intercultural Communication: Identities in a Global Community*. Thousand Oaks - London: Sage Publications.
- Lamond M. and Molnar V. (2002). The Study of Boundaries in the Social Science. *Annual Reviews of Sociology*, 28: 167-195.
- Seymour-Ure C. (1974). *The Political Impact of the Mass Media*. London: Constable.
- Sumner W.G. (1940). *Folkways*. Boston: Ginn Press.
- Xiufang, L. and Narren, Ch. (2009). Reframing National Image: A Methodological Framework. *Conflict & Communication online*, 8 (2): 1-11.
- Σαμαράς, Α.Ν. & Ιορδανίδου, Σ. (2014). Οικονομική Κρίση και Διεθνής Εικόνα της Γερμανίας. Μια συγκριτική Διαπολιτιστική Ανάλυση Περιεχομένου. Στο: Σαμαράς Α.Ν. (2014) *Εικόνες Κρατών, Στρατηγική Επικοινωνία, Ήπια Ισχύς και Μέσα Ενημέρωσης*. Αθήνα: Καστανιώτης, σσ. 225-247.
- Χαντζή, Α. (2008). Κοινωνικό Στερεότυπο και Διομαδικές Σχέσεις. Στο: Παπαστάμου, Σ. (επιμ.) *Εισαγωγή στην Κοινωνική Ψυχολογία*, Τόμος Β'. Αθήνα: Εκδόσεις Πεδίω, σσ. 223-258.

Σύμφωνα με ερευνήτριες όπως η Anne Mangen και η Maryanne Wolf, όταν διαβάζουμε σε οθόνες, διαβάζουμε πράχειρα, επιφανειακά και η προσοχή μας διασπάται εύκολα.

Είναι το ίδιο όταν διαβάζουμε στην οθόνη;

Αναγνώστες που διάβασαν μια συγκινητική αληθινή ιστορία σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή εμπλέκονται συναισθηματικά και δείχνουν ενσυναίσθηση στον ίδιο βαθμό, ανεξάρτητα από το μέσο ανάγνωσης, σύμφωνα με μελέτη που διεξήχθη από το Columbia Journalism Review και το Κέντρο George T. Delacorte για την Έντυπη Δημοσιογραφία.

ΤΗΣ LENE BECH SILLESEN* | CJR - ΙΟΥΛΙΟΣ - ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ / 2015 | ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΧΕΝΤΟΝ

Η μελέτη συνέκρινε τις συναισθηματικές αντιδράσεις μιας ομάδας ανθρώπων που διάβασαν ένα τυπωμένο άρθρο με όσους διάβασαν το ίδιο άρθρο σε μια οθόνη. Οι δύο ομάδες σημείωσαν εκπληκτικά παρόμοια αποτελέσματα σε όλα τα επίπεδα: Οι ίδιες λεπτομέρειες που θυμούνταν οι αναγνώστες του εντύπου είχαν αποτυπωθεί στη μνήμη όσων διάβαζαν το άρθρο σε ψηφιακή μορφή. Ένωσαν να τους απασχολούν εξίσου ξεχωριστά μέρη της αφήγησης, και συνολικά η ιστορία, και ήταν το ίδιο πιθανό να πράξουν συναισθηματικά φορτισμένοι δωρίζοντας χρήματα ή διαθέτοντας χρόνο σε σκοπό σχετικό με το θέμα του άρθρου.

Σχετικές μελέτες έχουν επίσης δείξει μηδενική διαφορά στην κατανόηση μέσα από διαδοχικές συγκρίσεις μεταξύ έντυπων και ψηφιακών μέσων.

Ωστόσο, τα αποτελέσματα αυτά φαίνεται να αντικρούουν την πεποίθηση που συμμερίζονται πολλοί μελετητές οι οποίοι βλέπουν θεμελιώδεις διαφορές στην αναγνωστική εμπειρία που έχουμε στην περίπτωση του εντύπου και στην περίπτωση της οθόνης. Σύμφωνα με ερευνήτριες όπως η Anne Mangen και η Margyanne Wolf, όταν διαβάζουμε σε οθόνες, διαβάζουμε πρόχειρα, επιφανειακά «σαρώνοντας» ουσιαστικά την οθόνη, η προσοχή μας διασπάται εύκολα, και δεν αποθηκεύουμε τις πληροφορίες στη μνήμη μας, όπως αντίθετα θα κάναμε διαβάζοντας από ένα έντυπο. Ως εκ τούτου, η κατανόηση καθώς και η συγκράτηση των πληροφοριών πλττνται από την επιλογή της οθόνης.

Ορισμένοι ειδικοί υποστηρίζουν πως η αυξανόμενη εξοικείωσή μας με τις οθόνες θα μπορούσε μακροπρόθε-

* Η **Lene Bech Sillesen** είναι επιστημονική συνεργάτης στο Columbia Journalism Review.

Στην πραγματική ζωή, οι αναγνώστες θα έγερναν αναπαυτικά σε μια πολυθρόνα με την ταμπλέτα τους, θα κοίταζαν τα εισερχόμενα μείλ, θα συνέχιζαν την ανάγνωση, έπειτα θα έβλεπαν κάποιο βίντεο... και ούτω καθεξής.

σμα να έχει ευρύτατες συνέπειες στον τρόπο που διαβάζουμε, που αντιλαμβανόμαστε, κατανοούμε και θυμόμαστε γραπτά κείμενα. Είναι πιθανό να επηρεαστεί ακόμα και ο τρόπος που τα αφηγήματα μας παρακινούν συναισθηματικά να ταυτιστούμε με τους πρωταγωνιστές και τους χαρακτήρες της αφήγησης, διότι, για να αναπτυχθεί η ενσυναίσθηση όταν διαβάζουμε, απαιτείται κάποιος χρόνος και προσήλωση στο κείμενο. Πρόκειται για ένα σενάριο με δυνητικά σημαντικές συνέπειες για τη δημοσιογραφία, η οποία συχνά επιδιώκει τη συναισθηματική ταύτιση των αναγνωστών για να πυροδοτήσει την κοινωνική ευαισθητοποίηση και αλλαγή, σύμφωνα με την αναφορά του CJR στην πρώτη δημοσίευση για το ερευνητικό πρόγραμμα για την ενσυναίσθηση και τη δημοσιογραφία.

Όμως, όταν η δική μας μελέτη έλεγξε την παραπάνω υπόθεση, τα αποτελέσματα τη διέψευσαν. Συνεπώς, μήπως αποδεικνύεται πως δεν υπάρχουν διαφορές ανάμεσα στην ανάγνωση των εντύπων και στην ανάγνωση της οθόνης; Δύσκολα, πάντως τα αποτελέσματα της μελέτης εγείρουν σημαντικότερα ερωτήματα σχετικά με το πώς αλληλεπιδρούμε με τις ψηφιακές συσκευές: οι πραγματικές διαφορές μεταξύ εντύπου και οθόνης ενδέχεται τελικά να θεμελιώνονται στις συνήθειες με τις οποίες περιβάλλουμε την ανάγνωση στην εποχή μας.

Ο σχεδιασμός της έρευνας

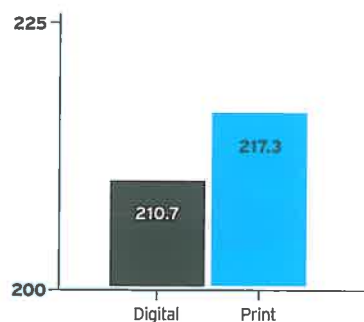
Με τη συμβολή της ψυχολόγου και γνωστικής νευροεπιστήμονος Jenna Reinen, διεξήχθη ένα πείραμα στο οποίο συμμετείχαν 64 άτομα που διάβασαν το ίδιο αφήγημα είτε σε έντυπη είτε σε ψηφιακή μορφή. Για να διαπιστωθεί εάν οι συναισθηματικές τους αντιδράσεις σε σχέση με το αφήγημα διέφεραν, τους ζητήθηκε να συμπληρώσουν ένα ερωτηματολόγιο. Το ερωτηματολόγιο επικεντρωνόταν στις σκέψεις και στα συναισθήματά τους για το αφήγημα, αλλά και στη γενική κοινωνική ευαισθησία και αλληλεπίδραση ως προς τις αντιδράσεις τους σε πραγματικές καταστάσεις της ζωής.

Οι συμμετέχοντες, οι οποίοι συγκεντρώθηκαν έπειτα από πρόσκληση που αναρτήθηκε στους χώρους του Πανεπιστημίου Κολούμπια, στις γύρω περιοχές και σε ιστότοπο αγελιών, επιλεχθήκαν τυχαία να συμμετάσχουν για την ανάγνωση, είτε στην έντυπη είτε στην ψηφιακή μορφή. Και οι δύο ομάδες, είχαν, κατά μέσο όρο, πανεπιστημιακή εκπαίδευση και υψηλό γνωστικό επίπεδο χρήσης υπολογιστών. Ηλικιακά, οι συμμετέχοντες κυμαίνονταν από 18 έως 60 ετών, με μέσο όρο τα 35 για την ομάδα των αναγνωστών της ψηφιακής έκδοσης και τα 31 για τους αναγνώστες της έντυπης.

Οι συμμετέχοντες στο πείραμα διάβασαν το άρθρο του Michael Rubino «Ένα αγόρι με μισό εγκέφαλο», που

δημοσιεύτηκε τον Αύγουστο του 2014 σε μηνιαίο περιοδικό γενικού ενδιαφέροντος στην Ινδιανάπολη των ΗΠΑ. Το δημοσίευμα αφηγείται την ιστορία των Jeff και Tiernae Butters, οι οποίοι

Συνολική επίδοση:
Κλίμακα συμμετοχής στην αφήγηση

Επίπεδο ενσυναίσθησης συμμετεχόντων
(μη σημαντική στατιστική διαφορά)

οι βασανίζονταν από το δίλημμα εάν πρέπει ή δεν πρέπει να υποβάλουν το γιο τους, που γεννήθηκε με φλοιώδη δυσπλασία, μία σοβαρή εγκεφαλική διαταραχή, σε χειρουργική επέμβαση αφαίρεσης μέρους του εγκεφάλου του.

Το παραπάνω αφήγημα επιλέχθηκε βάσει διαφόρων κριτηρίων. Ήταν απαραίτητο να βρεθεί ένα άρθρο περιοδικού με έκταση κάποιων χιλιάδων λέξεων, ώστε να δοθεί στους συμμετέχοντες η ευκαιρία για μια ουσιαστική εμπειρία ανάγνωσης. Εφόσον είναι

ασφαλώς γνωστό ότι η ανάπτυξη της ενσυναίσθησης σχετίζεται άμεσα με το χρόνο ανάγνωσης. Το άρθρο «Ένα αγόρι με μισό εγκέφαλο» αγγίζει τις 4.600 λέξεις και απαιτεί κατά μέσο όρο είκοσι με τριάντα λεπτά για να διαβαστεί. Πρόσθετο πλεονέκτημα υπήρξε το γεγονός ότι δεν είχε δημοσιευθεί προηγουμένως σε κάποιο περιοδικό εθνικής εμβέλειας, καθιστώντας λιγότερο πιθανό να γνωρίζουν ήδη την ιστορία οι συμμετέχοντες από τη Νέα Υόρκη. Επίσης, ζητούμενο ήταν ένα αφήγημα, μια ιστορία που θα ήταν πιθανό να πυροδοτήσει συναισθηματικές αντιδράσεις από όσο το δυνατόν περισσότερους αναγνώστες. Ενώ ταυτόχρονα αναζητήθηκε ένα αφήγημα χωρίς πολιτικές ή ιδεολογικές αναφορές.

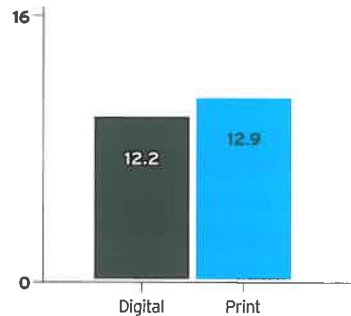
Η ιστορία ξεκινάει σε μια μικρή αίθουσα αναμονής έξω από το χειρουργείο, όπου ο Jeff Butters προσπαθεί να ηρεμήσει την ώρα που ο 11 μηνών γιος του Γουίλιαμ προετοιμάζεται για την επέμβαση στον εγκέφαλο. Ήταν λίγο καιρό μετά τη γέννησή του που ο Γουίλιαμ άρχισε να υποφέρει από καθημερινές κρίσεις και σπασμούς, φαινόμενα που χειρότερευαν συνεχώς εμποδίζοντας τη φυσιολογική του ανάπτυξη, έως ότου οι γιατροί παρουσίασαν στους γονείς του μια επιλογή. Χωρίς τη χειρουργική επέμβαση, υπήρχε ένα πολύ μικρό ποσοστό πιθανοτήτων, της τάξης του 2%, να ελεγχθούν οι κρίσεις που παρουσίαζε ο Γουίλιαμ, οι οποίες πιθανότατα θα οδηγούσαν σε παράλυση, καθιστώντας τον ανίκανο να αυτοσυντηρηθεί, και ίσως δεν θα ήταν σε θέση να αναγνωρίζει τους ίδιους τους γονείς του με την πάροδο των χρόνων. Η εναλλακτική λύση; Μια χειρουργική επέμβαση που ονομάζεται ημισφαιρεκτομή, η οποία θα αφαιρούσε το μισό εγκέφαλο του μικρού Γουίλιαμ αυξάνοντας στο 60% τις πιθανότητες εξάλειψης των κρίσεων. Ο Γουίλιαμ θα έχανε μέρος της όρασής του, μέρος της κινητικότητας του αριστερού του χεριού, και θα είχε ενδεχομένως μερική ή πλήρη απώλεια της κινητικότητας των κάτω άκρων. Μετά από αρκετούς μήνες σκέψης και προβληματισμού, οι γονείς του πήραν

τελικά την απόφαση να παραδώσουν το μωρό τους σε μια ιατρική ομάδα με εμπειρία και αρκετές επιτυχημένες αντιστοιχες επεμβάσεις στο ενεργητικό της, αλλά και με αρκετές απώλειες ασθενών, σε μία χειρουργική αίθουσα εξοπλισμένη με ειδικά τρυπάνια και άγκιστρα. «Μόλις καταδίκασα το παιδί μου σε θάνατο» σκέφτηκε αμέσως η Tiernae Butters.

Όμως ο Γουίλιαμ επιβίωσε της χειρουργικής επέμβασης και ανάρρωσε ανέλπιστα καλά. Στην ηλικία των 9, περπατά, μιλά, κάνει αθλητισμό, παίζει ηλεκτρονικά παιχνίδια και, παρά

Μνήμη λεπτομερειών:

Συνολική επίδοση

Το διάγραμμα συγκρίνει τις λεπτομέρειες που θυμούνται οι αναγνώστες από το αφήγημα.

το μικρότερο του μέσου όρου δείκτη νοημοσύνης, πηγαίνει κανονικά στο σχολείο. Οι γονείς του εξακολουθούν να νιώθουν ενοχές για την απόφασή τους να επιτρέψουν να υποβληθεί το παιδί τους σε χειρουργική επέμβαση, όμως «Μια μέρα μπορεί να είμαι σε θέση να πω πως αυτό ήταν πραγματικά καλό για την οικογένειά μας», λέει ο Jeff, ενώ συμπληρώνει: «ποτέ δεν θα παραδεχτώ ότι ήταν καλό για τον ίδιο τον Γουίλιαμ. Ποτέ...».

Μια ενδιαφέρουσα και, ταυτόχρονα, προσωπική ιστορία, το «Ένα αγόρι με μισό εγκέφαλο» παρουσιάζει ένα ισχυρό δίλημμα, με το οποίο αναμενόταν να έρθουν οι συμμετέχοντες αναγνώστες στη θέση των πρωταγωνιστών. Ενώ το ζήτημα της αντιμετώπισης της ασθένειας και η επιλογή της εμπιστοσύνης μιας πειραματικής χειρουργικής επέμβασης φαινόταν μη αμφιλεγόμενο, η

οικογένεια στο αφήγημα βασίστηκε σε μεγάλο βαθμό στην πίστη και στις προσευχές την ώρα της κρίσιμης απόφασης. Έρευνες έχουν δείξει ότι είναι πιο πιθανό να έχουμε ενσυναίσθηση για κάποιον στον οποίο πιστεύουμε ότι μοιάζουμε· συμμετέχοντες που δεν πιστεύουν στο Θεό, καθώς και συμμετέχοντες που δεν συμμαρζίζονταν την πίστη των Bruttars, πιθανότατα θα ευαισθητοποιούνταν λιγότερο από την ιστορία.

Στόχος ήταν η όσο το δυνατόν καλύτερη προσομοίωση μιας φυσιολογικής κατάστασης ανάγνωσης. Τα μισά από τα υποκείμενα της έρευνας διάβασαν το αφήγημα στην έντυπη μορφή του Indianapolis Monthly, ενώ οι άλλοι μισοί σε ψηφιακή μορφή, είτε σε λάπτοπ είτε σε κανονικό υπολογιστή. Η ψηφιακή έκδοση περιλάμβανε ένα βίντεο, αλλά για λόγους ελέγχου της διάρκειας και της έντασης της αναγνωστικής εμπειρίας είχαμε απενεργοποιήσει την πρόσβαση στο διαδίκτυο και τα υποκείμενα δεν μπορούσαν να δουν το βίντεο ή να κάνουν κλικ σε συνδέσμους. Η επιλογή αυτή είχε προφανή μειονεκτήματα όσον αφορά την προσομοίωση της αυθεντικής κατάστασης ανάγνωσης, είχε όμως άλλα πλεονεκτήματα, καθώς μας επέτρεπε να ελέγξουμε πόσο χρόνο αφιέρωναν τα υποκείμενα στην ιστορία. Στο ερωτηματολόγιο, ωστόσο, ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες να απαντήσουν εάν επιχειρήσαν να δουν το βίντεο ή να ανοίξουν συνδέσμους του άρθρου, ενώ οι αναγνώστες του εντύπου ερωτήθηκαν εάν ξεφύλλισαν το περιοδικό και αν κοίταξαν ή διάβασαν και άλλα θέματα. Ελάχιστοι ήταν αυτοί που απάντησαν καταφατικά και από τις δύο ομάδες.

Τα αποτελέσματα

Μερικά από τα ερωτήματα είχαν ως μόνο στόχο να ελέγξουν πόσες λεπτομέρειες συγκράτησαν τα υποκείμενα από το αφήγημα («Ποιο ήταν το σκεπτικό για την πραγματοποίηση της επέμβασης στον Γουίλιαμ;» και «Ποια είναι τα πράγματα που αναφέρει ότι απολαμβάνει ο Γουίλιαμ στη ζωή;»). Άλλες ερωτήσεις είχαν ως στόχο να

αντλήσουν πληροφορίες για τα αισθήματα των συμμετεχόντων κατά τη διάρκεια της ανάγνωσης («Πώς θα περιγράφατε τη συναισθηματική σας κατάσταση στο μέρος της αφήγησης όπου οι γονείς αναμένουν την έκβαση της χειρουργικής επέμβασης;» ή «Υποθετικά, αν σας ζητούνταν αυτή τη στιγμή να εργαστείτε εθελοντικά για μια φιλανθρωπική οργάνωση που συγκεντρώνει πόρους για την έρευνα και την καταπολέμηση της παιδικής φλοιώδους δυσπλασίας, θα επιλέγατε θα πάρτε μέρος μία φορά;»).

Για να μετρηθεί πόσα υποκείμενα ευαισθητοποιήθηκαν απέναντι στο δίλημμα με το οποίο ήρθαν αντιμέτωποι οι γονείς του Γουίλιαμ, και ήταν σε θέση να συσχετίσουν αυτή την εμπειρία με δικά τους βιώματα, το ερωτηματολόγιο ζητούσε να απαντήσουν, εάν ήταν στη θέση των Jeff και Tiernae, πόσο πιθανό ήταν να πάρουν την ίδια απόφαση κάτω από παρόμοιες συνθήκες. Πολλές από τις απαντήσεις έδειξαν ότι η αφήγηση «άγγιξε» τους αναγνώστες και κατάφερε να τους οδηγήσει να φαντάζονται τον εαυτό τους μέσα στην ιστορία.

«Πραγματικά αδυνατώ να προβλέψω ποια θα ήταν η απόφασή μου», σημειώνει ένας εκ των συμμετεχόντων. «Δεν είμαι σε θέση να ξεδιαλύνω ποια θα ήταν η καλύτερη επιλογή. Το να αφήσουμε τη "φύση" να πάρει το δρόμο της και το να παρέμβουμε, με τη χειρουργική διαδικασία στην οποία

υποβλήθηκε ο Γουίλιαμ, μοιάζουν το ίδιο φρικτά».

Κάποιος άλλος είπε για τους γονείς του Γουίλιαμ: «Δε νομίζω πως θα ήμουν τόσο γενναίος όσο εκείνοι».

Όπως ήταν αναμενόμενο, τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι αναγνώστες που θυμόντουσαν περισσότερες λεπτομέρειες και δήλωσαν ότι ένιωσαν πως είχαν κοινά χαρακτηριστικά με τους Buttars, κοινωνικά, οικονομικά, θρησκευτικά και άλλα, ήταν ταυτόχρονα αυτοί που ανέφεραν ισχυρή συναισθηματική σύνδεση με το αφήγημα και αυτοί που πιο πρόθυμα θα αφιέρωναν χρόνο και χρήμα σε έρευνες σχετικές με την πάθηση του Γουίλιαμ.

Δεν υπάρχουν αλάνθαστες μέθοδοι για τον προσδιορισμό του επιπέδου ενσυναίσθησης κάποιου, δεδομένου ότι δεν εκδηλώνεται με έναν και μοναδικό τρόπο. Παρ' όλα αυτά, οι ψυχολόγοι έχουν αναπτύξει μια σειρά από ευρέως αναγνωρισμένα εργαλεία για τη μέτρηση βασικών επιπέδων ενσυναίσθησης. Για να βεβαιωθούμε ότι δεν υπήρχαν σημαντικές διαφορές μεταξύ των συμμετεχόντων σε αυτό το σκέλος, όλοι οι συμμετέχοντες, αξιοποιώντας τα ανωτέρω εργαλεία, συμπλήρωσαν τρεις διαφορετικές κλίμακες. Τα αποτελέσματα ελήφθησαν υπόψη, αλλά δεν άλλαξαν σε κάτι τη γενική εικόνα.

Από τις 64 ξεχωριστές απαντήσεις, μία μόνο αποκλείστηκε επειδή το υποκείμενο δεν φαινόταν να έχει διαβάσει ολόκληρο το αφήγημα. Τα αποτελέσματα της μελέτης βασίζονται επομένως στις αναλύσεις των υπολοίπων 63 απαντήσεων.

Η γενική εικόνα

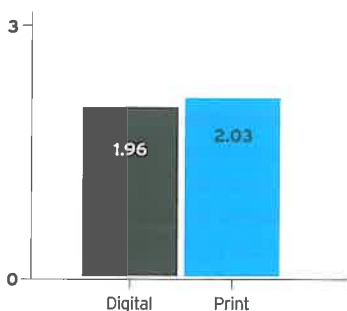
Μια έρευνα που δημοσιεύτηκε φέτος από τη γλωσσολόγο Naomi S. Baron στο βιβλίο της *Words Onscreen: The Fate of Reading in a Digital World*, δείχνει ότι οι φοιτητές προτιμούν τα έντυπα πανεπιστημιακά συγγράμματα από τα ψηφιακά, επειδή αισθάνονται ότι συγκεντρώνονται καλύτερα και θυμούνται περισσότερα όταν διαβάζουν από το έντυπο. Η δική μας μελέτη δεν δείχνει κάποια αισθητή διαφορά στη μνήμη των λεπτομερειών ή στη διατήρηση του ενδιαφέροντος ανάμεσα στις

δύο μορφές ανάγνωσης. Ωστόσο, δεν λαμβάνει υπόψη τις μακροπρόθεσμες επιπτώσεις της διάσπασης προσοχής και της περιορισμένης μνήμης που ορισμένοι μελετητές σημειώνουν ότι συνοδεύουν την ψηφιακή κατανάλωση πληροφοριών, και εισβάλλουν και στην ανάγνωση εντύπων. Η Maryanne Wolf, νευροεπιστήμονας του πανεπιστημίου Tufts, αναφέρει ότι οι αναγνώστες στην ψηφιακή εποχή παλεύουν να παραμείνουν συγκεντρωμένοι και να διαβάσουν σπουδαία (και μεγάλα σε έκταση) λογοτεχνικά έργα, πράγμα που βίωσε η ίδια ένα βράδυ, όταν προσπάθησε να διαβάσει το βιβλίο του Έρμαν Έσσε *Το Παιχνίδι με τις Χάντρες* έπειτα από μια ολόκληρη μέρα εργασίας μπροστά σε μια οθόνη. Ο Nicholas Carr, στο βιβλίο του *The Shallows*, αναφέρει μια παρόμοια αλλαγή στις αναγνωστικές του συνήθειες.

Στη δική μας έρευνα δεν είχαμε μια αυθεντική κατάσταση ανάγνωσης, εφόσον θέσαμε περιορισμούς σε κάθε μέσο που θα μπορούσε να αποσπάσει την προσοχή, όπως το wifi και η χρήση τηλεφώνου, ελέγχοντας την αναγνωστική εμπειρία. Αυτό το επίπεδο ελέγχου εγείρει σοβαρές προκλήσεις, που κάνουν γενικά πιο πολύπλοκη την έρευνα στο πεδίο.

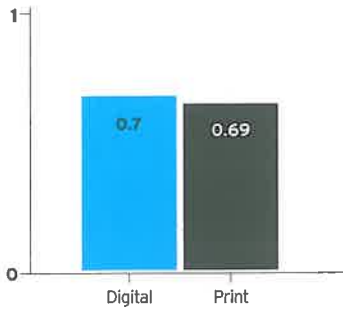
Στους αναγνώστες ανατέθηκε ένα καθήκον, «διαβάστε αυτή την ιστορία», και οι περισσότεροι από αυτούς, όπως ήταν φυσικό, προσπάθησαν να ολοκληρώσουν την ανάγνωση το ταχύτερο και με τον αποτελεσματικότερο δυνατό τρόπο, ενώ το περιβάλλον στο οποίο διάβαζαν είχε ελάχιστους περισπασμούς. Στην πραγματική ζωή, όμως, οι αναγνώστες θα έγερναν αναπαικτικά σε μια πολυθρόνα με την ταμπλέτα τους, θα κοίταζαν ένα εισερχόμενο μέιλ, θα συνέχιζαν την ανάγνωση, έπειτα θα έβλεπαν κάποιο βίντεο, και πιθανότητα θα άνοιγαν κάποιο σύνδεσμο για περισσότερες πληροφορίες, ή ακόμα θα έμπαιναν στον πειρασμό να δουν κάποια από τις διαδικτυακές διαφημίσεις, και πάει λέγοντας. Και οι αναγνώστες των εντύπων, επίσης, δέχονται ερεθίσματα που τους αποσπούν την προσοχή, από τα τηλέφωνα, τις διαφημίσεις και τα

Η εμπειρία των γονιών την ώρα του χειρουργείου

Το διάγραμμα δείχνει τη συναισθηματική αντίδραση σε συγκεκριμένο τμήμα της ιστορίας, στο οποίο οι γονείς περιμένουν το αποτέλεσμα της χειρουργικής επέμβασης.

Προθυμία να συνεισφέρουν

Τα άτομα της μελέτης που έδειξαν προθυμία να δωρίσουν χρήματα για την έρευνα σχετικά με τη φλοιώδη δυσπλασία, μία εγκεφαλική διαταραχή που περιγράφεται στην ιστορία.

υπόλοιπα θέματα σε ένα περιοδικό.

Μερικές μελέτες έχουν δείξει ότι η πράξη της ανάγνωσης σε μια οθόνη διαφέρει από τον τρόπο που έχουμε συνηθίσει να διαβάζουμε έντυπα (σε μια οθόνη τα μάτια μας σαρώνουν το κείμενο με έναν μη γραμμικό τρόπο). Ωστόσο, τα δικά μας ευρήματα υποδηλώνουν ότι οι διαφορές μεταξύ των έντυπων και των ψηφιακών μορφών ανάγνωσης έχουν πιθανώς λιγότερο να κάνουν με τις διαφορές των ίδιων των επιφανειών με τις οποίες ερχόμαστε σε επαφή και περισσότερο με τον τρόπο που τις προσεγγίζουμε. Εάν οι αναγνώστες είναι πλήρως εξοικειωμένοι και με τα δύο μέσα, το πιθανότερο είναι ο σχεδιασμός της online αναγνωστικής εμπειρίας (με συνδέσμους και διαφημίσεις) να τη διαφοροποιεί από την αντίστοιχη έντυπη, μαζί με τη διαθεσιμότητα των μέσων κοινωνικής δικτύωσης και της ηλεκτρονικής αλληλογραφίας στην ίδια ακριβώς συσκευή, αναφέρει η Mary Helen Immordino-Yang, νευροεπιστήμονας του πανεπιστημίου της Νότιας Καλιφόρνια, η οποία έχει μελετήσει την ενσυναίσθηση και την εξιστόρηση.

Τα ευχάριστα νέα είναι ότι εμείς έχουμε επιβάλει στον εαυτό μας ερεθίσματα απόσπασης της προσοχής – μπορούν να μην είναι αναπόσπαστο τμήμα των ψηφιακών συσκευών – άρα είναι επιλογή μας να αποφασίσουμε να τα περιορίσουμε και να ελαχιστοποιήσουμε τις επιπτώσεις τους. Η

Naomi Baron, η οποία έχει μελετήσει τις αναγνωστικές συνήθειες των μαθητών, αναφέρει πως όταν καθόμαστε να διαβάσουμε μέσα από μια ψηφιακή συσκευή, έχουμε ένα διαφορετικό σύνολο προσδοκιών από τη συγκεκριμένη αναγνωστική εμπειρία σε σχέση με ένα βιβλίο. Είμαστε έτοιμοι να μας διακόψουν και να μας αποσπάσουν τη προσοχή και δεν παραδινόμαστε ολοκληρωτικά στην ανάγνωση.

Επειδή οι συμμετέχοντες στην έρευνα διάβασαν από ψηφιακό μέσο την ιστορία αποφασισμένοι να παραμείνουν συγκεντρωμένοι σε αυτήν, ισχυρίζεται η Baron, τα αποτελέσματα δεν αντικατοπτρίζουν τα επίπεδα ενσυναίσθησης που έχουμε στην πραγ-

συνήθειες και την ανάγκη για περισσότερη έρευνα. Οι μελετητές γενικά θεωρούν ότι υπάρχουν διαφορετικά οφέλη και μειονεκτήματα στην ανάγνωση σε έντυπη και ψηφιακή μορφή – η πρόκληση είναι να διευκρινιστεί ποια είναι αυτά και πώς μπορούμε να τα φέρουμε σε ισορροπία.

Για τους αναγνώστες και τους δημοσιογράφους, η επίγνωση αυτής της κουλτούρας απόσπασης της προσοχής είναι ίσως το καλύτερο σημείο από όπου μπορούν να ξεκινήσουν. Όταν ο δημοσιογράφος Michael Rubino έγραψε το «Ένα αγόρι με μισό εγκεφαλο», προσπάθησε να μειώσει στην ψηφιακή έκδοση του άρθρου τα ερεθίσματα απόσπασης της προσοχής του αναγνώστη, περιορίζοντας τους εξωτερικούς συνδέσμους, και ακόμα, όπως λέει, το σκέφτηκε πολύ καλά πριν αποφασίσει να ενσωματώσει το βίντεο.

Ο Rubino ισχυρίζεται ότι η ενσυναίσθηση είναι ουσιαστική πλευρά της διαδικασίας συγγραφής των άρθρων του, καθώς επίσης και της εμπειρίας του αναγνώστη με το αφήγημα. «Προσπάθησα να γράψω την ιστορία με τέτοιο τρόπο, ώστε, ανεξαρτήτως του μέσου ανάγνωσης, να μπορούν οι αναγνώστες να τη νιώσουν», λέει ο Rubino. «Όταν ξεκίνησα να γράφω, ένα από τα πράγματα που προσπαθούσα να καταλάβω ήταν τι θα συγκινούσε τους ανθρώπους και ποιο είναι το οικουμενικό στοιχείο σε κάθε θέμα».

Ο ίδιος δεν διακρίνει κάποια διαφορά μεταξύ των μέσων ανάγνωσης, ούτε προσαρμόζει τη γραφή του σε κάποιο από τα δύο. «Κάθε αναγνώστης θα έχει διάφορα ερεθίσματα να του αποσπών την προσοχή, είτε από το έντυπο είτε ψηφιακά. Ο στόχος μου είναι να τους πιάσω και να τους κρατήσω τόσο ώστε να μην είναι σε θέση αυτά τα ερεθίσματα να λειτουργήσουν», λέει ο Rubino. «Απλώς πρέπει να είστε καλύτεροι από τους περισπασμούς. Ή προσπαθήστε να είστε». ●

Οι Cbris Ip and David Uberti, επιστημονικοί συνεργάτες του Κέντρου Delacorte στο Columbia Journalism Review, συνέβαλαν στην διενέργεια της έρευνας.

“
Η μελέτη υπογραμμίζει την πολυπλοκότητα της έρευνας για τις νέες αναγνωστικές συνήθειες.”

ματική ζωή όταν διαβάζουμε είτε από ψηφιακό είτε από έντυπο μέσο, οπότε εξακολουθεί να πιστεύει ότι υπάρχει διαφορά.

Ωστόσο, τα αποτελέσματα της έρευνας υποδεικνύουν πως όταν υπάρχει το κατάλληλο κίνητρο, οι άνθρωποι μπορούν να συγκεντρωθούν και να συναισθανθούν εξίσου και στα δύο πλαίσια. Αξίζει δε να σημειωθεί ότι το σχετικά υψηλό μορφωτικό επίπεδο των συμμετεχόντων θα μπορούσε να αποτελεί ρυθμιστικό παράγοντα, δεδομένου ότι οι υψηλού μορφωτικού επιπέδου συμμετέχοντες σε έρευνες, συχνά αποδίδουν καλύτερα.

Είναι προφανές πως η μελέτη υπογραμμίζει την πολυπλοκότητα της έρευνας για τις νέες αναγνωστικές

Οι ειδήσεις του Vice καλύπτουν τον πόλεμο ενάντια στη Μπόκο Χαράμ στη Νιγηρία.

Συνέντευξη του Justin Trudeau του Φιλελεύθερου Κόμματος του Καναδά στον Shane Smith.

Στιγμιότυπο από το βραβευμένο ντοκιμαντέρ του Vice «Το Ισλαμικό Κράτος».

Η αντίφαση του Vice

Μια ανερχόμενη εταιρεία, με μεγάλη επίδραση στο νεανικό κοινό, έχει να διαχειριστεί την εικόνα της, να μάθει τη γλώσσα της τηλεόρασης ή να την αλλάξει, και ν' αποφύγει κακοτοπιές του σημερινού περιβάλλοντος όπου ενημέρωση και ψυχαγωγία, διαφήμιση και δημοσιογραφία τόσο συχνά μπλέκονται.

ΤΟΥ CHRIS IP* | CJR - ΙΟΥΛΙΟΣ - ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ / 2015 | ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: ΘΑΛΕΙΑ ΠΑΥΛΟΥ

Ουρά σχημάτιζαν τον περασμένο Μάιο στελέχη της διαφήμισης και των μίντια στην 22η Οδό στη Νέα Υόρκη περιμένοντας ν' ακούσουν την ανακοίνωση που είχε να κάνει ο Shane Smith, ο 45χρονος συνιδρυτής του Vice με τα μούσια και τη βαριά κοψιά, από το βήμα του Digital Content NewFronts. Η εκδήλωση ήταν άλλη μια ευκαιρία για επίδειξη του διευθύνοντα συμβούλου που θα ανακοίνωνε το νέο ψηφιακό πρόγραμμα της εταιρείας στα στελέχη της διαφημιστικής αγοράς. Ενώ οι άλλοι CEO έρχονταν με τα πουκάμισα και τα μπλέιζερ, ο Σμιθ είχε βάλει ένα μαύρο τισέρτ και ένα τατού πρόβαλλε κάτω απ' το μανίκι.

Σε μια θορυβώδη παρουσίαση συνοδευόμενη με αισχρολογίες, με πρωταγωνιστή τον βραβευμένο κινηματογραφιστή και δημιουργικό διευθυντή του Vice Spike Jonze, ο Smith αποκάλυψε μια σειρά από νέες εκπομπές lifestyle με περσόνες που μιλάνε απευθείας στο νεανικό κοινό. Ο Marc Maron, ο κωμικός ηθοποιός που διαχειρίζεται ένα δημοφιλέστερο podcast με συνεντεύξεις

διασημοτήτων, θα έχει μια εκπομπή συνεντεύξεων. Η Ellen Page, η канаδά ηθοποιός από τις ταινίες Inception και Juno, η οποία δήλωσε ανοικτά πέρυσι ότι είναι ομοφυλόφιλη, θα είναι η παρουσιάστρια του "Gaycation", μιας ταξιδιωτικής εκπομπής με ΛΟΑΤ προσανατολισμό.

Αλλά, σε αντίθεση με το μεγαλύτερο μέρος των ειδήσεων και του online προγράμματος του Vice, οι εκπομπές αναμένεται να βγουν στον αέρα στο νέο καλωδιακό κανάλι του Vice στην A&E Networks, η οποία κατέβαλε στρογγυλά 250 εκατομμύρια δολάρια για το 10% των μετοχών του Vice τον περασμένο χρόνο. Στην πιο σημαντική εκδήλωση της ψηφιακής βιομηχανίας των μέσων ενημέρωσης, το μεγάλο νέο του Vice έμοιαζε σχεδόν αναχρονιστικό: τα τολμηρά, ανορθόδοξα ιντερνετικά βίντεο μεταφέρονταν στην καλωδιακή.

Δεν είναι μόνον οι πολιτιστικές εκπομπές που μεταφέρονται στην τηλεόραση. Το Vice επικεντρώνεται όλο και περισσότερο στη βαριά ειδησεογραφία και στα τέλη Μαρτίου ανακοίνωσε συμ-

* Ο Chris Ip είναι δημοσιογράφος, επιστημονικός συνεργάτης του Columbia Journalism Review.

Το Vice περιγράφει τους μισθούς του ως «ανταγωνιστικούς, σε σχέση με συγκρίσιμες ανερχόμενες επιχειρήσεις Μέσων Ενημέρωσης», αλλά πολλοί εργαζόμενοι φαίνεται να είναι εκεί για τη δουλειά που γίνεται και την κουλτούρα, όχι για τα χρήματα.

φωνία με το κανάλι HBO με την οποία επεκτείνεται η σειρά ντοκιμαντέρ που έχει πάρει επαινετικές κριτικές και δίνεται στο Vice ένα ημίωρο δελτίο ειδήσεων το Σαββατοκύριακο.

Το Vice μαζεύει χρήμα από τις συμφωνίες και αποκτά κύρος αφήνοντας το στίγμα του σε ένα παραδοσιακό μέσο. Η A&E και το HBO βελτιώνουν το προφίλ τους στο πολυπόθητο νεανικό κοινό του Vice. Άλλωστε, δεν είναι η χειρότερη στιγμή να διεκδικήσει κανείς το νυχτερινό δελτίο ειδήσεων. Ο πάλαι ποτέ ισχυρός παίκτης του NBC Brian Williams τέθηκε πρόσφατα σε διαθεσιμότητα, η αίθουσα σύνταξης του Al Jazeera America φαίνεται να είναι σε αναβρασμό και το CNN κάνει το ένα λάθος πίσω απ' το άλλο.

Η πώση τους συμπίπτει με την άνοδο του Vice. Ο Smith έχει από καιρό δηλώσει πως επιθυμεί το Vice να γίνει «το επόμενο MTV, ESPN και CNN συγχρόνως» και το 2015 αυτό άρχισε να πραγματοποιείται. Το Vice δεν είναι πλέον το εριστικό ψηφιακό αυτοσίαντερ, αλλά μία έξυπνη παγκόσμια αυτοκρατορία που τροφοδοτείται με εκατομμύρια δολάρια από επενδύσεις και διαφημίσεις που, σε συνδυασμό με μια αυθάδεια που επιδεικνύει, κάνουν την εταιρεία μία ακτίδα φωτός ανάμεσα στους ναούς της παραδοσιακής δημοσιογραφίας που παρακμάζουν.

Η έλξη που ασκεί στο πολύτιμο κοινό της γενιάς των Millennials βασίζεται στην αντίληψη πως είναι αληθινό και

ωμό, όχι ψεύτικο και προσσκευασμένο όπως ο υπόλοιπος κόσμος των μέιστριμίντια. Ωστόσο, ίσως θα ήταν πιο κοντά στην πραγματικότητα να πούμε ότι το Vice πλασάρεται πιο επιδέξια από σχεδόν κάθε άλλη μεγάλη εταιρεία μέσων ενημέρωσης.

«Οι άνθρωποι του Vice έδρασαν πολύ έξυπνα και τοποθετήθηκαν στρατηγικά στο χώρο των μέσων ενημέρωσης», λέει η Eunice Shin, διευθύντρια της Manatt Digital Media, μιας εταιρείας συμβουλευτικών και χρηματοδοτικών υπηρεσιών για μέσα ενημέρωσης. «Και όλο αυτό είναι στοχευμένο».

Το Vice έχει τελειοποιήσει τη μαζική παραγωγή αυθεντικότητας με σκοπό το κέρδος. Οι δημοσιογραφικές απαιτήσεις όμως αλλάζουν όταν ο στόχος σου δεν είναι να γίνεις μια ψυχαγωγική εταιρεία, αλλά μία αξιόπιστη πηγή ειδήσεων.

Το Vice πιστεύει ότι θα αντεπεξέλθει στις νέες προκλήσεις. Ο Alex Miller, διευθυντής περιεχομένου για όλο τον κόσμο, λέει ότι η εταιρεία έχει ωριμάσει. «Η επέκταση συνοδεύεται από αίσθημα ευθύνης», μου είπε πρόσφατα σε μία από τις γυάλινες αίθουσες συσκέψεων του Vice. «Όσο περνά ο καιρός, δεν νομίζω ότι είναι πλέον κουλ η χαζομάρα και η ανοησία. Αν ρίξει κανείς μια ματιά στον πλανήτη, στην κατάσταση που βρίσκεται σήμερα, απαιτείται προσοχή. Απαιτείται αυστηρός έλεγχος. Και αυτό απαιτεί ένα ορισμένο επίπεδο σοβαρότητας».

Μήπως η συχνά επαναλαμβανόμενη αρχή του Vice να παρουσιάζεται το

έξυπνο με χαζό τρόπο και το χαζό με έξυπνο τρόπο» εξακολουθεί να ισχύει; «Νομίζω ότι απλώς παρουσιάζουμε τα πάντα με έξυπνο τρόπο, ευελπιστούμε», ήταν η απάντηση του Miller.

Η έδρα του Vice βρίσκεται σε μία έκταση 2.787 τετραγωνικών μέτρων, ένα συγκρότημα αποθηκών που έχουν μετατραπεί σε γραφεία στο Williamsburg του Brooklyn – την πρωτεύουσα των χίπστερ. Ο Smith, ο οποίος δεν ήταν διαθέσιμος για συνέντευξη στο CJR παρά τα επανειλημμένα αιτήματα, έχει αποκαλέσει το γραφείο των 425 εργαζομένων του «εργασιακό κότερο για φραγκάτους χίπστερ» και έχει παρομοιάσει την κουλτούρα που επικρατεί με «αιμομικτική οικογένεια».

Το εσωτερικό ταιριάζει με το ύφος του Vice: απψύ αλλά εξευγενισμένο. Στην αίθουσα συσκέψεων δεσπόζει ένα λούτρινο αρκουδάκι, ενθύμιο από ένα γύρισμα. Κατά την επίσκεψή μου τον Απρίλιο, το φημισμένο μπαρ του γραφείου έλειπε προσωρινά ενόψει της επικείμενης μετακόμισης του Vice σε ένα χώρο διπλάσιος έκτασης.

Δαχτυλίδια με το λογότυπο του Vice φοριούνται στο γραφείο. Οι νεοπροσλαμβανόμενοι υπογράφουν μία μη παραδοσιακή σύμβαση εργασίας, αποδεχόμενοι μεταξύ άλλων ότι «σεξουαλικά προκλητικές και άλλες ακατάλληλες εικόνες, βίντεο και ηχογραφήσεις παρουσιάζονται πολύ συχνά στα γραφεία του Vice». Και

η εταιρεία διοργανώνει εκδηλώσεις όπως το φιλανθρωπικό αγώνα πινγκ πονγκ τον Μάρτιο μεταξύ του αρχισυντάκτη Benjamin Shapiro και του Gus Wenner του περιοδικού Rolling Stone και τον περασμένο Δεκέμβριο, το πάρτι για την 20ή επέτειο, όπου εμφανίστηκε ο ράπερ Lil' Wayne. Πριν από την εκδήλωση αυτή, ο Smith είχε μοιράσει φακέλους με 1.500 δολάρια στους εργαζομένους κατά τη διάρκεια της χριστουγεννιάτικης γιορτής του προσωπικού.

Για τους νέους δημοσιογράφους, η ένταξή τους στο δυναμικό του Vice σημαίνει μάλλον μια έντονη αίσθηση της ζωής και της αξίας της εργασίας. Ενώ στις περισσότερες δουλειές στα νέα μέσα τούς περιμένει αγγαρεία και φτηνή ηθικολογία, τα στελέχη του Vice – με μέσο όρο ηλικίας 26 με 27 ετών – κάνουν ντοκιμαντέρ μεγάλου μήκους, γυρίζουν τον πλανήτη, και σε μεγάλο βαθμό αποφεύγουν τα κωράφια των εύκολων κλικ. Την ώρα που τα παλιά μέσα παλεύουν να προσαρμοστούν στην ψηφιακή τεχνολογία, το Vice πειραματίζεται με το Google Glass, εισάγει δελτία ειδήσεων ειδικής πραγματικότητας στο Sundance και σπίνει νέες σελίδες, όπως το Broadly, απευθυνόμενο για πρώτη φορά αποκλειστικά σε γυναίκες. Ο Smith έδωσε στους δημοσιογράφους αισιοδοξία, σπάνιο επίτευγμα στον σημερινό ζοφερό κόσμο των μέσων ενημέρωσης. «Ως νέος, έχεις την ευκαιρία να ανέβεις λίγο ψηλότερα και να κάνεις πράγματα που δεν μπορείς να κάνεις περιμένοντας στην ουρά σε έναν χώρο με μεγαλύτερους, πιο έμπειρους δημοσιογράφους» μου ανέφερε ένας πρώην εργαζόμενος.

Με κρατικά φορολογικά κίνητρα ύψους 6,5 εκατ. δολαρίων για τη δημιουργία 525 θέσεων εργασίας, η μηχανή του Vice επεκτείνεται επίσης. Το Vice περιγράφει τους μισθούς του ως «ανταγωνιστικούς σε σχέση με συγκρίσιμες ανερχόμενες επιχειρήσεις μέσω ενημέρωσης», αλλά πολλοί εργαζόμενοι φαίνεται να είναι εκεί για τη δουλειά που γίνεται και την κουλτούρα, όχι για τα χρήματα.

«Έχεις την αίσθηση ότι είσαι τυχερός που βρίσκεσαι εδώ», δήλωσε ένας πρώην εργαζόμενος. «Αυτό που δεν το πληρώνεσαι σε μετρητά αναπληρώνεται

με τον παράγοντα χαλαρότητα, και ίσως εμπεδώνεται με τα πάρτι τους».

«Είναι σαν ένα θρήσκευμα», είπε ένας ακόμα πρώην εργαζόμενος.

Μπορεί το Vice να μην έχει το μεγαλύτερο κοινό στον κόσμο των μέσων ενημέρωσης (τα στοιχεία του comScore δείχνουν 32,4 εκατ. μοναδικούς αμερικανούς επισκέπτες τον Μάιο, σε σύγκριση με τα 74,7 εκατ. του BuzzFeed, αν και αυτό δεν περιλαμβάνει την απήχηση στο YouTube, την τηλεόραση, καθώς και τα κανάλια των μέσων κοινωνικής δικτύωσης), έχει όμως αναμφισβήτητη τον μεγαλύτερο ντόρο, και πολλά χρήματα. Η εταιρεία αποτιμάται τουλάχιστον στα

“ Οι άνθρωποι του Vice έδρασαν πολύ έξυπνα και τοποθετήθηκαν στρατηγικά στο χώρο των μέσων ενημέρωσης

Eunice Shin,
Διευθύντρια της Manatt Digital Media

4 δισ. δολάρια, σύμφωνα με δήλωση του Smith στους New York Times. Η εφημερίδα ανέφερε επίσης, βασισμένη σε ένα εσωτερικό έγγραφο, ότι το Vice αναμένει έσοδα ύψους 915 εκατ. δολαρίων το 2015.

Τα παλιά μέσα το λαμβάνουν υπόψη. «Θέλουμε να μάθουμε από αυτούς», δήλωσε η Nancy Dubuc, πρόεδρος και CEO της A&E Networks, στις αρχές της χρονιάς στο Paley Center for Media της Νέας Υόρκης. «Μιλάνε σε μια γενιά με την οποία πασχίζουμε να συνδεθούμε».

Το Vice προβάλλει την εικόνα ενός ώριμου, ανοιχτά επιχειρηματικού οργανισμού που διατηρεί την έπαρση της νιότης του. Η πρόκληση είναι πώς να αποστασιοποιηθεί από το αμαρτωλό

παρελθόν του, διατηρώντας ωστόσο τη φήμη του με στόχο να κατοχυρώσει και να αναπτύξει το κύρος του στο βασικό του κοινό.

Είναι ένας γρίφος που απασχολεί πολλά διευθυντικά στελέχη. Η Ellis Jones, η πρώτη γυναίκα αρχισυντάκτρια του περιοδικού Vice, αναφέρει ότι αποστολή της είναι να «βρεθούν τρόποι να φτάσουμε σε ένα ευρύτερο κοινό που θα μπορεί να μας δει σαν αυτό που ήμασταν 10 ή 15 χρόνια πριν». Το περιοδικό παρέμενε το τελευταίο προπύργιο της ακαλαισθησίας του Vice μολονότι η εταιρεία μετακινήθηκε στη ζώνη της ενημέρωσης – η στήλη μόδας “Last Words” η οποία απεικόνιζε γυναίκες συγγραφείς που αυτοκτόνησαν το 2013, αποσύρθηκε αργότερα – πάντως δύο πρόσφατα τεύχη ήταν αφιερωμένα στη μυθιστορηματική γραφή και στην κλιματική αλλαγή.

Το Vice βρίσκεται σε μια άβολη θέση: μπορεί να έχει μικρή ομοιότητα με την ταυτότητά του όπως διαμορφώθηκε στο μεγαλύτερο μέρος της ιστορίας του, όμως την ίδια στιγμή ενδιαφέρεται να δείξει ότι δεν έχει αλλάξει σ’ αλήθεια τόσο πολύ.

Για να αντιληφθείτε την πολιτιστική στροφή που συντελείται στο Vice, φανταστείτε το Jackass του MTV να γυρίζει αποκλειστικά ντοκιμαντέρ για το ISIS στη Συρία και στο Ιράκ. Το vice.com εξακολουθεί να ασχολείται δυσανάλογα με την πορνεία – για παράδειγμα «Είκοσι ώρες σε στριπτιζάδικο της Νέας Υόρκης» – όμως το πιο κοντροκομμένο υλικό έχει σταδιακά περιοριστεί.

Το Vice έφτασε στη σημερινή του μορφή λοξοδρομώντας. Πρωτοεμφανίζεται το 1994 ως Voice of Montreal, ένα περιοδικό της αντικουλτούρας χρηματοδοτούμενο από πόρους της καναδικής κοινωνικής πρόνοιας, και κάνει μεγάλο ντόρο. Δημοσιεύει θέματα όπως το “Gays or Girls?” όπου δύο άνδρες με δεμένα μάτια απολαμβάνουν στοματικό σεξ, ο ένας από άντρα και ο άλλος από γυναίκα, και πρέπει να μαντέψουν το φύλο, ή το “Gross Jar”, στο οποίο συστατικά όπως προϊόντα καθαρισμού για το πρόσωπο και ένα νεκρό περιστέρι ανα-

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ: COLUMBIA JOURNALISM REVIEW

Η ρεπόρτερ **Monica Villamilzar** μεταδίδει από τις διαμαρτυρίες στη Βαλτιμόρη τον Απρίλιο.

μειγνύονται, μένουν έτσι για εβδομάδες και καταγράφονται. Όταν το περιοδικό κατηγορήθηκε ότι αδιαφορεί για τη διαφορετικότητα, ο συνιδρυτής Gavin McInnes – ο οποίος διαφοροποιήθηκε από τους Smith και Suroosh Alvi το 2008 λόγω «δημιουργικών διαφορών» – δόλωσε στον Καναδό κριτικό Jesse Brown ότι αρθρογραφούσε χρησιμοποιώντας ψευδώνυμα μαύρων ή γυναικών. Ήταν καυστικός, προσβλητικός, χωρίς καμιά διάθεση απολογίας και, για το κοινό του, κουλ.

Το 2006, το Vice παρουσιάζει το *The Vice Guide to Travel* και στρέφει την προσοχή του προς το online βίντεο. Η εταιρεία ενισχύεται με ιδιωτικά επενδυτικά κεφάλαια το 2009 και έκτοτε αποκτά επαγγελματικά χαρακτηριστικά. Ο πρώην επικεφαλής της Viacom, Tom Freston, αναλαμβάνει τη θέση του συμβούλου και το Vice προσλαμβάνει τον φημισμένο ατζέντη του Χόλιγουντ Αρί Emanuel για να εκπροσωπεί την εταιρεία. Ο παρουσιαστής του τηλεοπτικού δικτύου CNN Fareed Zakaria και ο παρουσιαστής Bill Maher συμμετέχουν ως παραγωγοί στη σειρά ντοκιμαντέρ του

HBO, μαζί με τον BJ Levin, γνωστό από την παραγωγή τηλεοπτικών ριάλιτι όπως το *Project Runway*, το οποίο έβαλε το Vice στον πολιτιστικό χάρτη.

Σήμερα, το μεγαλύτερο μέρος του περιεχομένου του Vice κατεβαίνει από 10 σελίδες ή “vertical”, που περιλαμβάνουν τα πάντα: από το *Fightland*, για τις μικτές πολεμικές τέχνες, μέχρι το *Thump*, για την ηλεκτρονική χορευτική μουσική. Ενώ το Vice έκανε τα πρώτα του βήματα ως χιπ περιοδικό, σήμερα είναι κατά βάθος ένα εγχείρημα βασισμένο στο βίντεο, και το καλύτερο περιεχόμενό του, σε όλα τα vertical, είναι μίνι ντοκιμαντέρ τα οποία φιλοξενούνται και στο YouTube. Η ναυαρχίδα του, ωστόσο, δεν είναι ιστότοπος, αλλά η ημίωρης διάρκειας σειρά ντοκιμαντέρ στο κανάλι HBO με τον αρχικό τίτλο “60 Minutes meets Jackass”.

Το *Vice News*, άλλο ένα vertical που ξεκίνησε τον περασμένο Μάρτιο, σάρωσε τα βραβεία Webby's, Peabody's, καθώς και το National Magazine Award, ενώ πέτυχε συνεντεύξεις με τον Πρόεδρο των ΗΠΑ Μπαράκ Ομπάμα, τον Αντιπρόεδρο Τζο Μπάιντεν, και τον Τζέιμς

Μίτσελ, τον αποκαλούμενο «αρχιτέκτονα» του συστήματος ανάκρισης της CIA. Με το δελτίο ειδήσεων του HBO, η βαριά ειδησεογραφία σύντομα θα απορροφά ακόμα μεγαλύτερο μέρος από τους πόρους της εταιρείας.

Καθώς όμως το Vice έχει αυξήσει την παραγωγή του στη σοβαρή δημοσιογραφία, αυξήθηκαν και οι μπελάδες. Το τείχος ανάμεσα στη δημοσιογραφία και τη διαφήμιση, από όπου το Vice αντλεί μεγάλο μέρος των εσόδων του, μπορεί να είναι διάτρητο. Τον περασμένο χρόνο, ο τότε συντάκτης του Vice Charles Davis δημοσίευσε στο Twitter ένα email από συνάδελφό του που ανέφερε ότι κάθε θέμα που αφορά εταιρική επωνυμία θα πρέπει να ανεβαίνει «για δοκιμή» μέχρι τον γενικό διευθυντή Hosi Simon, ακόμα και αν η εταιρεία δεν είχε εμπορική σχέση με το Vice. Έλαβε το email αφού ενέκρινε το θέμα ενός εξωτερικού ρεπόρτερ που προέτρεπε σε μποϊκοτάζ του NFL [σ.σ. της αμερικανικής ποδοσφαιρικής διοργάνωσης]. Ενώ ο συντάκτης του email έλεγε ότι από την εμπειρία του ο Simon «απλώς λέει ΟΚ σχεδόν σε όλα», ο Davis έγραψε στο Twitter:

«Από την εμπειρία μου, κάθε φορά – μα κάθε φορά – που έστειλα θέμα “να ανέβει για δοκιμή” είχε άδοχο τέλος». Ο Davis ανέφερε ότι τέσσερα θέματα που πρότεινε στο Vice τα σκοτώσαν, συμπεριλαμβανομένου ενός κομματιού περί παραβιάσεων της εργατικής νομοθεσίας στη διοργάνωση South by Southwest, το οποίο ανέβηκε τελικά στο Salon.com.

Εκείνη την περίοδο το Vice παραδέχτηκε ότι έθασε τις ιστορίες του Davis, ωστόσο αρνήθηκε ότι αυτό είχε να κάνει με συγκρούσεις ανάμεσα στην ενημερωτική και την εμπορική πλευρά της εταιρείας. «Τα email φαίνονται επιβαρυντικά, αλλά το επιβαρυντικό στην υπόθεση είναι ότι δεν υπάρχει κεντρική πολιτική [για τις αναφορές σε επιχειρήσεις]», είπε ένας πρώην εργαζόμενος του Vice. «Καθένας προσπαθεί να καλύψει τον κώλο του και εύχεται να μην βρεθεί αντιμέτωπος με τους λάθους ανθρώπους».

Το Vice έχει επίσης δεχτεί πυρά για το γεγονός ότι απέκρυψε από συμμετέχοντες σε ντοκιμαντέρ ότι στο περιεχόμενο θα υπήρχε χορηγός. Ένα ειρωνικό παράδειγμα, βίντεο του 2012 για ακτιβιστές στο Σικάγο που σταματούν μάχες συμμοριών είχε χορηγό βιντεοπαιχνίδι με σλόγκαν «Η εκδίκηση λύνει τα πάντα». Μετά την αποκάλυψη του θέματος από τον ρεπόρτερ Jason Prechtel, το Vice κατέβασε το βίντεο από τη σελίδα του.

Το Vice βαδίζει σε τεταμένο σχοινί ανάμεσα στην ψυχαγωγία και τη δημοσιογραφία· κατά το μεγαλύτερο μέρος της ιστορίας του έχει επιδοθεί στο πρώτο, και τώρα επιθυμεί να γίνει γνωστό και για το δεύτερο. Η ψυχαγωγία συνδέεται άρρηκτα με τη δημοσιογραφία σήμερα, διευκολύνοντας την κατανάλωση πληροφορίας. Κατά καιρούς, η εκπομπή του HBO θύμιζε περιθωριακό τουρισμό με μεθυσμένους χίπστερ να ξεσαλώνουν στον Τρίτο Κόσμο – αυτό ακριβώς που εξόργισε τον εκλιπόντα έμπειρο κριτικό David Carr ο οποίος επέκρινε έντονα τον Smith και τους συνεργάτες του στο ντοκιμαντέρ Page One που έκανε το 2011. (Τέσσερα χρόνια αργότερα ο Carr αναθεώρησε, γράφοντας μετά το επιτυχημένο ντοκιμαντέρ για το ISIS: «τα πρόσφατα γεγονότα υποδεικνύουν ότι το Vice σοβαρολογεί όταν λέει ότι θα ασχοληθεί με τις πραγματικές ειδήσεις

που ο κόσμος, ναι, ακόμα και οι νέοι, πραγματικά θα παρακολουθήσουν»). Όμως, το Vice προσφέρει ψυχαγωγία με έναν τρόπο που θέλει τους ανταποκριτές σταν, πράγμα που τους κάνει συμπαθείς, αλλά δημιουργεί τάσεις αυτοπροβολής.

Για τις ανάγκες ενός ντοκιμαντέρ το 2011, ο Shane Smith ταξιδεύει στη Λιβύη, συναντά τους αντάρτες που τότε μάχονταν κατά των δυνάμεων του Κατάφι και καταλήγει στην πόλη Μισράτα, απέχοντας πάνω από 20 χιλιόμετρα από το πεδίο της μάχης. Προς το τέλος του ντοκιμαντέρ, δίνεται η εντύπωση με την κατάλληλη επεξεργασία του υλικού ότι ο Smith είναι σε ένα αυτοκίνητο που κινείται προς αυτό που ο ίδιος περιγράφει ως πρώτη γραμμή, αν και, σύμφωνα με μία

“
Το Vice μπορεί να είναι γνωστό για το νεύρο του, αλλά υπάρχει κάτι στη μετάδοση των ειδήσεων που είναι εγγενώς προσεκτικό και σοβαρό
”

πηγή με άμεση γνώση της παραγωγής, ο Smith δεν μετακινήθηκε καθόλου. Σύμφωνα με την πηγή, μόνο ένας εικονολήπτης πήγε να συναντήσει τους αντάρτες της πρώτης γραμμής, έστω κι αν ο Smith περιγράφει στο σπικάζ ότι «φτάσαμε τελικά στο μέτωπο του πολέμου» και «ενώ ήμασταν εκεί πληροφορήθηκαν ότι αναμενόταν να ξεκινήσει μία μεγάλη επίθεση». «Πρόκειται για μοντάζ και το μοντάζ στο Vice έχει να κάνει πάντα με την ψυχαγωγία», ανέφερε η πηγή. «Όσον αφορά το συγκεκριμένο, δεν υπάρχει κανένα μυστήριο: [ο Smith] δεν είναι δημοσιογράφος αλλά σόουμαν». Το Vice δεν απάντησε στα πολλαπλά

αιτήματα για σχολιασμό.

Σε άλλο περιστατικό, μια συντάκτρια που δεν εργάζεται πια για το Vice μιλά για την κάλυψη ενός θέματος που αφορούσε εργάτριες του σεξ σε μία αναπτυσσόμενη χώρα, όπου την έστειλαν σε ένα στριπτιζάδικο. Της ζητήθηκε να πάει μυστική, ως ιερόδουλη, κι αυτή αρνήθηκε. «Ηθελαν να προκαλέσουν αίσθηση και να εκμεταλλευτούν αυτές τις γυναίκες με τέτοιο τρόπο ώστε μου ήταν αδύνατον να συμμετάσχω», είπε. Σε κάποιο άλλο γύρισμα, αναφέρει, ένας παραγωγός της ζήτησε να βρίξει περισσότερο στην κάμερα.

Το συγκεκριμένο περιστατικό εστιάζεται σε μία καταγγελία που διατυπώθηκε από ορισμένους νυν και πρώην εργαζόμενους του Vice: ότι, δηλαδή, παραμένει ένα αγορίστικο κλαμπ. Το 2014 σε στοιχεία που έδωσε στη δημοσιότητα το ίδιο εμφάνιζε ένα κοινό σχεδόν κατά τα δύο τρίτα ανδρικό, και στην πρώτη σεζόν στο HBO δεν υπήρχε ούτε μία ανταποκρίτρια – τρεις στους δέκα ανταποκριτές στον πρόσφατο τρίτο κύκλο, είναι γυναίκες.

Τη δυσαρέσκειά τους εξέφρασαν εργαζόμενοι για την παρουσία στο Vice του φωτογράφου Terry Richardson ο οποίος είχε κατηγορηθεί από αρκετά μοντέλα για σεξουαλικές επιθέσεις. Η εταιρεία διέκοψε τη συνεργασία της με τον Richardson, σύμφωνα με εκπρόσωπό της. Το 2014 ένας παρουσιαστής του Vice, ο David Choe, περιέγραφε σε ένα podcast πώς ανάγκασε μία μασέζ να του κάνει στοματικό σεξ παρά τις αντιρρήσεις της. Ο παρουσιαστής αργότερα έγραψε ότι έβγαλε την ιστορία από το μυαλό του και ότι ήταν «μια αποτυχημένη λογοτεχνική απόπειρα». Από το Vice δηλώνουν ότι δεν συνεργάζονται πια μαζί του.

Η Nancy Ashbrooke, διευθύντρια προσωπικού του Vice, αναφέρει σε μέιλ που έστειλε στο CJR ότι πάνω από ένα χρόνο που είναι στην εταιρεία δεν έχει υπάρξει κανένα κρούσμα σεξουαλικής παρενόχλησης. «Ειλικρινά, δεν ήξερα τι θα συναντήσω όταν πρωτοήρθα στο VICE, αλλά ο επαγγελματισμός, ο σεβασμός και η αφοσίωση που είδα είναι εκπληκτικά, αντίστοιχα και ακόμα πιο μπροστά σε σχέση με άλλες εταιρείες του χώρου» γράφει.

Ο **Shane Smith** παίρνει συνέντευξη για το Vice News από τον αμερικανό Πρόεδρο Μπαράκ Ομπάμα τον περασμένο Μάρτιο.

Παρ' όλα αυτά, η εταιρεία προσέχει πολύ τη δημόσια εικόνα της. Μίλησα με περισσότερους από 20 τωρινούς και πρώην συντάκτες του Vice και εξωτερικούς συνεργάτες. Πολλοί δίσταζαν να μιλήσουν και ορισμένοι είχαν υπογράψει ρήτρα εμπιστευτικότητας. Σύμφωνα με το Capital New York, το εγχειρίδιο του Vice αναφέρει ότι οι εργαζόμενοι απαγορεύεται να μιλούν στα μέσα χωρίς εξουσιοδότηση και οφείλουν «να ενημερώνουν αμέσως τον Διευθυντή Επικοινωνίας ή κάποιο Ανώτερο Στέλεχος σε περίπτωση που ερωτηθούν για υποθέσεις της εταιρείας πριν δώσουν οποιαδήποτε απάντηση». Ο Jake Goldman, υπεύθυνος επικοινωνίας του Vice, κανόνισε, και είχε την εποπτεία τριών συνεντεύξεων που ζητήθηκαν για τις ανάγκες αυτής της έρευνας. Παρά τους ισχυρισμούς περί αυθεντικότητας του Vice, φαίνεται πως η εταιρεία θέλει την προσοχή που έχει προσεκτικά επιλέξει.

Η πρωτοτυπία του Vice στην παραγωγή βίντεο θεμελιώνεται στο ύφος που η

εταιρεία αποκαλεί "immersionism" – μια φαινομενικά ωμή αισθητική που έχει απήχηση σε ένα απάθες κοινό, δύσπιστο απέναντι στα τυπικά φροντισμένα προγράμματα. Μέχρι στιγμής, σε ό,τι εφαρμόζει το Vice τη συνταγή του βγαίνει ανεπιτήδευτο. Αλλά οι ειδήσεις στην τηλεόραση είναι το απόλυτο προϊόν επιτήδευσης, ένας κόσμος δραματοποιημένων εφέ, παρουσιαστών παστωμένων στο μακιγιάζ. Δεν θα μπορούσε να απέχει περισσότερο από το σόκιν παρελθόν του Vice.

Αυτή τη στιγμή το Vice News μεταδίδεται μόνο μέσω διαδικτύου και οι συντάκτες προτιμούν διεθνή θέματα που ενδιαφέρουν το νεανικό κοινό, όπως η αστυνομική βία, η κλιματική αλλαγή και οι φοιτητικές διαδηλώσεις. Η καθημερινή «κάψουλα», μία ανασκόπηση των ειδήσεων ανά τον κόσμο σε δύομισι λεπτά, είναι πιο πιθανό να αναφερθεί στο ψάρεμα σολομού στη Χιλή παρά στις διαμάχες στο Κογκρέσο.

Τα περισσότερα ειδησεογραφικά βίντεο είναι σύντομες ανταποκρίσεις από ξένες χώρες ή 20λεπτα έως 30λεπτα

ντοκιμαντέρ γύρω από προσωπικότητες με αφηγητή έναν εικοσιπεντάχρονο παρουσιαστή που σχολιάζει με δυσπιστία τα όσα βλέπει. Όπως απέδειξε η ραγδαία επιτυχία του podcast αληθινών εγκλημάτων Serial, η αίσθηση ειλικρίνειας στην παρουσίαση είναι ισχυρή. Στις συνεντεύξεις του Vice ο φακός εστιάζει συχνά τόσο στον ρεπόρτερ όσο και στον καλεσμένο.

Εντωμεταξύ, η εντύπωση ότι όλα έχουν στηθεί αυθόρμητα δίνει την αίσθηση της εμπιστευτικής είδησης που μαθαίνει κανείς από ένα φίλο, ακόμα και αν η ιστορία είναι ήδη γνωστή. Το βίντεο είναι καλά μονταρισμένο και γυρισμένο με υψηλή ευκρίνεια, όπως στα παραδοσιακά μέσα, αλλά εμφανίζεται ανεπίσημο όπως στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Στα τέλη Απριλίου στο επίκεντρο βρισκόταν η προεκλογική περίοδος στο Ηνωμένο Βασίλειο, οι συνέπειες του σεισμού μεγέθους 7,8 ρίχτερ στο Νεπάλ, και οι δρόμοι της Βαλτιμόρης.

Στις 25 Απριλίου, μετά τον ύποπτο θάνατο του Freddie Gray στα χέρια αστυνομικών, ξέσπασαν βίαιες διαδηλώ-

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ: COLUMBIA JOURNALISM REVIEW

Ο Kaj Larsen ακολουθεί τον νιγηριανό στρατό στις επιχειρήσεις του κατά της Μπόκο Χαράμ

σεις με ορισμένους διαδηλωτές να σπάνε παμπρίζ αυτοκινήτων και να πετούν πέτρες σε αστυνομικούς. Τρεις μέρες αργότερα, η ανταποκρίτρια του Vice Monica Villamizar άρχισε να καλύπτει τις διαδηλώσεις μέσω livestream.

Δεν υπάρχει κανένας παρουσιαστής να της δώσει πάσα, ούτε προσεκτική σύνθεση των πλάνων, μόνο δύο ώρες που ο θεατής ακολουθεί τη ρεπόρτερ και τον εικονολύπη. Συζητούν για το πού θα πάνε και ποια πλάνα θα τραβήξουν. Η κάμερα είναι κουνημένη, μερικές φορές δεν εστιάζει πουθενά, και ο φωτισμός του δρόμου συχνά δεν επιτρέπει να φανούν τα πρόσωπα των συνεντευξιζόμενων. Αλλά βλέπεις την ομάδα του Vice να πάνει κουβέντα με τους ντόπιους, να παρακολουθεί τη λεηλασία ενός καταστήματος και να συζητά για το τι πλάνα θα τραβήξουν στη συνέχεια. Δημιουργείται μία αίσθηση προχειρότητας αλλά και ειλικρίνειας: μία κλεφτή ματιά στα παρασκόνια της δημοσιογραφίας, αλλά και μία εικόνα για το τι συμβαίνει στους δρόμους.

Σε αυτό, όπως και σε άλλα τέσσερα

βίντεο – κάποια δεκάλεπτα και δεκαπεντάλεπτα – δεν πληροφορούμαστε τίποτα καινούργιο σχετικά με τις φυλετικές διακρίσεις ή τις συνέπειες των διαδηλώσεων (αν και ορισμένες γραπτές ανταποκρίσεις πραγματεύονται τέτοιου είδους θέματα), αλλά παίρνουμε πράγματι μια δυνατή αίσθηση αυτού που συμβαίνει εκεί. Παρακολουθούμε τον όγκο των διαδηλωτών έξω στο δρόμο και τις προκλητικές χειρονομίες στους αστυνομικούς, το πρόσωπο ενός κατοίκου της Βαλτιμόρης μούσκεμα από τον ιδρώτα ενώ προσπαθεί να διώξει τα μέσα ενημέρωσης, και την αθόρυβη εκφοβιστική παράταξη των μονάδων καταστολής.

Το δελτίο του HBO θα είναι η μεγαλύτερη πρόκληση όσον αφορά την ικανότητα του Vice στην παρουσίαση ειδήσεων μέχρι στιγμής. Το νυχτερινό δελτίο ειδήσεων είναι ένα τελείως διαφορετικό «θηρίο» από το γύρισμα ντοκιμαντέρ και online βίντεο για τα οποία είναι εκπαιδευμένο το προσωπικό του Vice. Είναι μια αυστηρή φόρμα υπό αδιανόητα πιεστικούς χρόνους και θα αποτελεί την πιο παραδοσιακή παραγωγή που έχει

κάνει ποτέ το Vice. Η ευελιξία του διαδικτύου να παρακάμπτει τη σειρά των ειδήσεων και να βγάζει θέματα οποιουδήποτε μήκους και διάρκειας, εδώ θα χαθεί. Θα πρέπει να αποκτηθεί η τεχνογνωσία που απαιτείται να παράγει κανείς καθημερινά τηλεοπτικά δελτία. Και το Vice News θα πρέπει να αυξήσει την παραγωγή σε όλο τον κόσμο. Το καλύτερο θέμα του Vice ως τώρα ήταν Το Ισλαμικό Κράτος, για το οποίο ο ρεπόρτερ Medyan Dairieh κατάφερε το πρωτοφανές, να ενσωματωθεί για τρεις εβδομάδες στο ISIS, ωστόσο είναι πιο κοντά στη φόρμα του ντοκιμαντέρ μεγάλου μήκους παρά σε μετάδοση για το δελτίο.

«Νομίζω ότι μπορείτε να διατηρήσετε την προσέγγιση και το στυλ του Vice News και να τα προσαρμόσετε στη φόρμα του καθημερινού δελτίου, και πιστεύω ότι αυτό ακριβώς ζητά το HBO», εκτιμά ο Kevin Sutcliffe, επικεφαλής του Vice News για τις χώρες της ΕΕ. «Είναι σαφές ότι ο κύκλος των ειδήσεων, η ειδησιογραφική ατζέντα, θα αποτελέσουν ένα πολύ σημαντικό μέρος του προγράμματος. Πώς θα το

Για να κατανοήσετε την πολιτιστική στροφή που συντελείται στο Vice, φανταστείτε το Jackass του MTV να γυρίζει αποκλειστικά ντοκιμαντέρ για το ISIS στη Συρία και στο Ιράκ.

διαχειριστούμε, τι είδους προσέγγιση θα έχει το Vice News, νομίζω, είναι το βασικό ζήτημα που μας απασχολεί».

Το Vice μπορεί να είναι γνωστό για το νεύρο του, αλλά υπάρχει κάτι στη μετάδοση των ειδήσεων που είναι εγγενώς προσεκτικό και σοβαρό. «Ως κουλτούρα έρχεται σε αντίθεση με όσα έχει κάνει το Vice τα τελευταία 20 χρόνια», δηλώνει μέλος της συντακτικής ομάδας του Vice. «Δε θα έλεγα ότι το ειδησιογραφικό είναι το αποπαίδι της οικογένειας, υπάρχει όμως σαφής διαφορά ανάμεσα στον τομέα των ειδήσεων και το υπόλοιπο κτίριο».

Ο Danny Gold, γνωστός ρεπόρτερ του Vice News, απεσταλμένος σε χώρες του Τρίτου Κόσμου, αναφέρει την πρώτη συζήτηση που είχε με τον αρχισυντάκτη του: «Θυμάμαι τον ρώτησα “Θέλεις να κάνουμε κάτι που θα μπορούν να παρακολουθούν άνθρωποι σαν τον πατέρα μου;”. Και η απάντηση ήταν “Ναι”. Αυτό με κέρδισε».

Ο Sutcliffe ήταν φειδωλός σχετικά με το πώς σχεδιάζει το Vice να προσαρμόσει τη διαδικτυακή γλώσσα στο τηλεοπτικό δελτίο, απλώς έδωσε μια ιδέα λέγοντας ότι δεν είναι απαραίτητο να ακολουθηθεί η πεπατημένη ενός ημώρου που τα πιάνει όλα. «Ασφαλώς υπάρχει ένα κοινό που περιμένει να ενημερωθεί τη συγκεκριμένη ώρα, αλλά όλο και περισσότερο οι άνθρωποι ενημερώνονται πλήρως καθ' όλη τη διάρκεια της ημέρας» τονίζει. Από το HBO είπαν πως ο πρόεδρος του προγράμματος Michael Lombardo δεν είχε χρόνο να μιλήσει στο CJR.

Οι ειδήσεις είναι ένα σημαντικό

εργαλείο για το χτίσιμο μιας μάρκας, ειδικά για ένα μέσο που θέλει ν' αποβάλει την εικόνα του κακού παιδιού. Αλλά είναι επίσης ένα εμπόρευμα. Ο Sutcliffe παραδέχεται ότι το Vice News μπήκε στην αγορά «εξοπλισμένο» με το νεανικό κοινό που έχει κατακτήσει από τα άλλα κανάλια της εταιρείας. «Ήμασταν απόλυτα βέβαιοι πως υπάρχει ένα μεγάλο κοινό που διψάει να μάθει τι συμβαίνει στον κόσμο» λέει. «Απλώς δεν τους μιλούσε κανείς στη γλώσσα που καταλαβαίνουν».

Δεν μαθαίνουμε από τον Sutcliffe πώς το Vice News βγάζει χρήματα ή αν είναι κερδοφόρο, ενώ υπάρχουν κάποιες διαφημίσεις που τρέχουν και χορηγίες εκπομπών. «Ο πρώτος χρόνος είναι για να αυξήσουμε το κοινό» λέει.

Αν κάποιος μπορεί να κάνει τη νέα γενιά να δει ειδήσεις στην τηλεόραση, είναι το Vice. Όχι όμως επειδή η προσέγγισή του στην ενημέρωση διαφέρει τόσο πολύ. Ορισμένες παραγωγές έχουν πιο πολλά κοινά με παραδοσιακά μέσα απ' ό,τι θα περίμενε κανείς, συμπεριλαμβανομένης της κατηγορίας των αποστειρωμένων συνεντεύξεων – με τον πρόεδρο της Παγκόσμιας Τράπεζας Jim Yong Kim ή τον ηγέτη του καναδικού Φιλελεύθερου Κόμματος Justin Trudeau – που θα μπορούσαν να μεταδοθούν σε οποιοδήποτε κανάλι. Εντούτοις, το Vice ξέρει να μιλά τη γλώσσα που συγκινεί το κοινό του. «Πρέπει απλώς να ξέρεις να λες ιστορίες με μια φωνή που μπορούν ν' ακούσουν οι νεότεροι», λέει η Shin της Manatt Digital Media.

Ίσως η σημαντικότερη αλλαγή του Vice ήταν ότι έπαψε να προσπαθεί να δείχνει τρέντι – «η Βίβλος του χίπστερ», έλεγαν την εποχή του εντύπου – αλλά προσπαθεί να φαίνεται αυθεντικό. Το κοινό μπορεί να μην εμπιστεύεται τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, αλλά σε μια εποχή που βομβαρδίζεται με πληροφορίες χρειάζεται κάποιον να επιμελείται υπεύθυνα την ειδησιογραφία. Ένα βίντεο που φαίνεται αληθινό αγγίζει το θεατή, διαπερνά το θόρυβο του διαδικτύου, και κυκλοφορεί πολύ στα σόσιαλ μίντια.

Οι διαφημιστές, επίσης, εκλιπαρούν για αυθεντικότητα, και η διαφήμιση ήταν ανέκαθεν στον πυρήνα του Vice. Μπορεί να έχει τη μορφή video ad, που σύμφωνα με τα στοιχεία πλέον καλύπτουν το 27% της διαφημιστικής δαπάνης, ή χορηγίας ολόκληρων εκπομπών ή σελίδων. Η εταιρεία στρωμάτων Casper, για παράδειγμα, είναι χορηγός podcast στο Motherboard, τον τεχνολογικό ιστότοπο του Vice, ενώ η Intel του The Creator's Project, ενός vertical για το μέλλον της τέχνης.

Η ειδησιογραφική ζώνη του Vice έχει ως επί το πλείστον αποφύγει τη χορηγία εκπομπών, εκτός από το The Business of Life, εκπομπή προσωπικής οικονομικής διαχείρισης από την Bank of America, και το On the Line, στην οποία το Skype πληρώνει το Vice για να χρησιμοποιεί την τεχνολογία του. Το On the Line, μία εβδομαδιαία ζωντανή εκπομπή στο YouTube όπου ο κόσμος χρησιμοποιεί το Skype για να συνομιλήσει με τους δημοσιογράφους

Το Vice έχει τελειοποιήσει τη μαζική παραγωγή αυθεντικότητας.

του Vice σχετικά με πρόσφατα δημοσιεύματά τους, ενισχύει την αξιοπιστία του μέσου και το γόπτρο των δημοσιογράφων. Ωστόσο, η μοναδική αναφορά στον χορηγό γίνεται με ένα μόνο μήνυμα, «Με την υποστήριξη του Skype», στη συνοπτική επισκόπηση του On the Line στον ενημερωτικό ιστότοπο του Vice. Τα τρέιλερ της εκπομπής, οι περιγραφές του YouTube και, κυρίως, η ίδια η ζωντανή εκπομπή, δεν κάνουν καμία αναφορά στον χορηγό, παρόλο που το λογότυπό του υπάρχει στην επάνω αριστερή γωνία της οθόνης κάθε φορά που κάποιος πραγματοποιεί μία βιντεοκλήση. Το Vice δεν ανταποκρίθηκε στα επανειλημμένα αιτήματα για σχολιασμό.

Στο σημερινό περιβάλλον χορηγούμενου περιεχομένου, δεν λείπουν τα μπερδέματα ανάμεσα στο διαφημιστικό και το δημοσιογραφικό επιτελείο. Το BuzzFeed μπήκε σε μπελάδες τον Απρίλιο, όταν λογόκρινε δύο θέματα που επέκριναν τη διαφημιστική καμπάνια του Dove, ενώ η Unilever, στην οποία ανήκει το Dove, ήταν χορηγός περιεχομένου της σελίδας. Η αντίδρασή του όμως ήταν πολύ διαφορετική. Στον α-

πόχο του σκανδάλου, ο συντάκτης Ben Smith έστειλε ένα υπηρεσιακό σημείωμα το οποίο ανέρτησε και στο Twitter. «Τα έκανα θάλασσα», έγραψε, και επανέφερε τις αναρτήσεις. Αυτός και ο ιδιοκτήτης του BuzzFeed Jonah Peretti κάθισαν κι έδωσαν συνέντευξη 8.000 λέξεων στον J.K. Trotter του ιστοτόπου Gawker.

Αντιθέτως, όταν μίλησα με τον Charles Davis, τον πρώην συντάκτη του Vice που διαχειρίστηκε το δημοσίευμα για το NFL, μου είπε ότι ακόμα δεν γνωρίζει γιατί θάφτηκαν τα θέματά του. Ομοίως, ο Jason Prechtel του διαδικτυακού περιοδικού Gaper's Block στο Σικάγο ανέφερε ότι το Vice δεν απάντησε ποτέ πλήρως στα ερωτήματά του σχετικά με το ντοκιμαντέρ κατά των συμμοριών που χρηματοδοτήθηκε από το "Dishonored", το βιντεοπαιχνίδι που ζητά εκδίκηση. Εκείνες τις μέρες, το Vice δεν απάντησε δημόσια στους ισχυρισμούς της ομάδας Cure Violence ότι δεν είχαν ενημερωθεί πως το ντοκιμαντέρ θα χρησιμοποιούνταν για την προώθηση ενός βιντεοπαιχνιδιού. «Η χρήση από το Vice ενός "συnergάτι επικοινωνίας" και εκπροσώπου Τύπου αντί να με αφήσουν να μιλήσω με τους κινηματογραφιστές

του [χορηγούμενου ιστότοπου του Vice] Eye For an Eye, είναι ακριβώς η κίνηση που θα περίμενε κανείς από μια εταιρεία δημοσίων σχέσεων και όχι από ένα ειδησεογραφικό μέσο που πιστεύει στη διαφάνεια και τη λογοδοσία», έγραψε ο Prechtel σε μείλ προς το CJR.

Για το Vice, οπδήποτε αμαυρώνει την αυθεντικότητά του δεν είναι απλώς ένα κακό δημοσίευμα, αλλά ένα πλήγμα στα θεμέλια της αξιοπιστίας του ως εταιρείας. Αυτή τη στιγμή, η εταιρεία ανθεί: μία επιχείρηση πολλών εκατομμυρίων δολαρίων που συνεχίζει να χαρακτηρίζεται «φωνακλάδικη» και «εριστική». Αυτή είναι η ειρωνεία και η αντίφαση του Vice. Για να διατηρήσει την παρουσία του ως αυθεντικό προϊόν – σε εργαζόμενους, θεατές, επενδυτές και μέσα ενημέρωσης – χρειάζεται να είναι επαναστατικό αλλά συνάμα αξιοπιστό, να έχει την αξιοπιστία των New York Times με τη στάση ενός τύπου στο μπαρ. Το Vice θα πρέπει να ισορροπήσει αυτές τις συχνά αντιφατικές ιδιότητες, καθώς η εταιρεία έχει ανοίξει το βήμα της προς το μέλλον ως ένας αξιοπιστός μιντιακός κολοσός. ●

Ήρωες και αφηγητές

Δημοσιογράφος ή ρεπόρτερ.

Η αφήγηση στις ελληνικές εφημερίδες, 19ος - 20ός αιώνας

Νίκος Μπακουνάκης

Αθήνα 2014

Εκδόσεις Πόλις

Σελ. 470

Είδση ή ρεπορτάζ; Νέα ή ειδήσεις σε πακέτο; Δημοσιογράφος ή ρεπόρτερ; αναρωτιέται ο Νίκος Μπακουνάκης στο όντως εκπληκτικό και διεξοδικό του έργο.

ΤΟΥ ΝΤΙΝΟΥ ΣΙΩΤΗ*

Κάποτε είδηση ήταν όταν ένας σκύλος δάγκωνε άνθρωπο. Σήμερα δεν είναι ούτε καν είδηση αν άνθρωπος δαγκώσει σκύλο. Στα τραστ των μαζικών μέσων ενημέρωσης του δυτικού κόσμου, που συνήθως είναι εισηγμένα στο Χρηματιστήριο, είδηση είναι ό,τι πουλάει. Και τι πουλάει; Μόνο τρία πράγματα με τα παράγωγά τους: τραγωδία, σεξ και αίμα. Δώστε αλήθειες και ο κόσμος μένει ασυγκίνητος. Δώστε ιστορίες πασπαλισμένες με κουτσομπολιό, φουσκώστε λίγο το αστυνομικό δελτίο, δώστε φωτογραφίες που σοκάρουν, αναδειξτε σκάνδαλα, αμαυρώστε λίγο τη συνείδηση ενός δημόσιου προσώπου, ερεθίστε κάπως το αναγνωστικό κοινό, και οι πωλήσεις ανεβαίνουν. Γιατί ο κόσμος έχει ανάγκη το κους κους, έχει ανάγκη το κουτσομπολιό, τις φήμες, τις διαδόσεις, τον βγάζουν απ' τα βάσανα της καθημερινότητας, ζει από αυτό. Δεν το λέω εγώ. Το έχει πει ο Ντον Ντε Λίλο σε συνέντευξη του στην Τέρι Γκρος στο National Public Radio προ δεκαετίας. Και δεν το λέει καθόλου υποτιμητικά. Το λέει ανακουφιστικά και παρηγορητικά.

Χωρισμένος σε τρία μέρη και σε ένα παράρτημα, ο χορταστικός αυτός τόμος του Νίκου Μπακουνάκη είναι μια καταγραφή και μια περιήγηση στο χώρο ενός και πλέον αιώνα έντυπης ενημέρωσης,

τουτέστιν της εφημερίδας, αναπόσπαστο στοιχείο του νεώτερου πολιτισμού της Δύσης.

Στο Πρώτο Μέρος, ο συγγραφέας, με το πανεπιστημιακό του βλέμμα, ανατρέχει στην πρώτη αφήγηση, τουτέστιν στις πηγές και στις ρίζες της δημοσιογραφίας, όπου ιστορίες με ανθρώπινο πρόσωπο έχουν την καθέδρα και πώς το επείγον του πράγματος, η εμπειρία, η ερευνητική ματιά, αλλά και ο κοινωνικός ρεαλισμός, γίνονται οι βάσεις πάνω στις οποίες «οικοδομείται» η είδηση και η εφημερίδα στην Ελλάδα.

Στο Δεύτερο Μέρος, ο συγγραφέας ανατρέχει στην εξέλιξη της εφημερίδας, την εμπλοκή της πολιτικής και της διαφήμισης, την περίπτωση του αυτοδίδακτου Τζόζεφ Πούλιτζερ στις ΗΠΑ και της δημοσιογραφίας ως λειτουργήματα που διδάσκεται, την εμφάνιση του ρεπορτάζ, την ποσοτική έκρηξη του 1900, την τεχνολογία της εποχής και τα θεσμικά όργανα με το νομικό τους πλαίσιο.

Στο Τρίτο Μέρος, ο συγγραφέας μπαίνει στο ζουμί της υπόθεσης παρουσιάζοντας τους κυρίως αφηγητές, τον Δημοσιογράφο και τον Ρεπόρτερ. Εδώ, μαθαίνουμε ότι ο όρος ρεπόρτερ εισήλθε και έμεινε έτσι στην ελληνική ορολογία, μια και ισοδύναμη έννοια-λέξη ήταν αδύνατο να εξευρεθεί, κάτι δηλαδή

Άλλα βιβλία

του Νίκου Μπακουνάκη

- (2008) *Μια στιγμή της Ευρώπης στην Ελλάδα του 19ου αιώνα*, Πόλις
- (2006) *Πανεπιστήμιο, Πόλις*
- (2001) *Ιταλικές νύχτες*, Εκδόσεις Καστανιώτη
- (1995) *Πάτρα 1828-1860*, Εκδόσεις Καστανιώτη
- (1993) *Μια μέρα με τον Λούντβιχ*, Εκδόσεις Καστανιώτη
- (1991) *Το φάντασμα της Νόρμα*, Εκδόσεις Καστανιώτη

* Ο Ντίνος Σιώτης

(Τήνος, 1944) είναι ποιητής, συγγραφέας, δημοσιογράφος και εκδότης. Σπούδασε Νομικά και Συγκριτική Λογοτεχνία. Έχει εκδώσει 25 βιβλία ποίησης και πεζογραφίας σε τρεις γλώσσες.

που θα σήμαινε το ελληνικό αντίστοιχο του ρεπόρτερ. [Οι αναζητήσεις στράφηκαν στη λέξη-όρο πευθίν, με ρίζα το πυνθάνομαι και το πεύθομαι καθώς και το ουσιαστικό πεύσις (πληροφορία)]. Ο ρεπόρτερ, μας λέει ο συγγραφέας, είναι ο απόλυτος ήρωας του ευρωπαϊκού 20ού αιώνα, βασιζόμενος σε έρευνες που τείνουν να καταστούν και περιπέτειες, πάντα όμως οδηγώντας στην αποκάλυψη. Φυσικά, στις απαρχές του επαγγέλματος τα πράγματα δεν ήταν όπως είναι σήμερα. «Τον 19ο αιώνα, ο δημοσιογράφος δεν ασκούσε ένα επάγγελμα, ήταν χαμένος μέσα στην ταυτότητα του συγγραφέα, αλλά και οι συγγραφείς χάνονταν μέσα στην ακαθόριστη ταυτότητα του δημοσιογράφου. Η λογοτεχνία είναι το εργαστήριο του Τύπου και ο Τύπος είναι το εργαστήριο του Μυθιστορήματος».

Και κάπου εδώ εμφανίζεται η διαφοροποίηση δημοσιογράφου-ρεπόρτερ, μια και μπαίνει το θέμα της αφήγησης. Και όπως σωστά παρατηρεί ο Μπακουνάκης, αναλόγως με την επεξεργασία που υφίσταται η πληροφορία, είτε είναι είδηση είτε είναι αφήγηση, η δημοσιογραφική γραφή υφίσταται ως κειμενικό σύστημα ή ζήτημα. Φθάνοντας δε στο σήμερα, ο συγγραφέας διαπιστώνει μια σύγκυση: με τη διαδικασία της online μετατροπής της πολυμεσικής είδησης, ο online δημοσιογράφος δεν αποκαλείται πλέον δημοσιογράφος ή ρεπόρτερ αλλά παραγωγός (producer), περαιτέρω δε επιμελητής (curator), αφού επεξεργάζεται ήδη συναθροισμένες ειδήσεις, χωρίς να τις παράγει, προβάλλοντας το αίτημα αυτονόμησης του επαγγέλματος, με όποιες πολιτισμικές συνέπειες αυτές της αυτονόμησης.

Στο Παράρτημα ανθολογούνται, ενδεικτικά, δεκατρείς περιπτώσεις ειδήσεων με κύριο χαρακτηριστικό το έγκλημα, τον θάνατο, το αίμα, την πυρκαγιά, την εγκατάλειψη, εν ολίγοις το δράμα. Και αυτό μας βάζει στον πειρασμό να θέσουμε το ερώτημα αν, ακόμη και σήμερα, καλές ειδήσεις υπάρχουν ή δεν υπάρχουν. Και αν υπάρχουν, γιατί να ταξιδεύουν τόσο αργά ώστε να μην βαδίζουν στο ρυθμό

της επικαιρότητας, να φθάνουν με καθυστέρηση και να καταντούν «ειδησάρια» που τα προσπερνάμε ως αμελητέα;

Το ερώτημα, λοιπόν, που τίθεται είναι είδηση ψυχρή ή ρεπορτάζ με αφήγηση; Αφηγείσαι την πραγματικότητα ή την ξαναγράφεις; Και τι κάνει τα δυο να ξεχωρίζουν το ένα από το άλλο; Ο δημοσιογράφος απλώς αναφέρει τα πράγματα ως έχουν, χωρίς παρωπίδες, χωρίς συναισθηματισμούς, χωρίς προκαταλήψεις και αναστολές. Ο ρεπόρτερ βάζει μέσα στην είδηση το προσωπικό και συγκινησιακό του ιδίωμα και καταστάλαγμα και περιτυλίσσει την είδηση με τη γνώμη του για το συμβάν για να σε πείσει. Ποιες είναι οι υποχρεώσεις του δημοσιογράφου απέναντι στην αλήθεια; Και ποιες του ρεπόρτερ; Πόσο πιστοί μπορούν να παραμένουν στα γεγονότα οι υπηρέτες του δημόσιου λόγου; Αυτά τα ερωτήματα θέτει ο συγγραφέας ως προς τη διπλότητα «δημοσιογράφος/ρεπόρτερ».

Ο τόμος αυτός του Νίκου Μπακουνάκη είναι ένας καίριος και ακριβής βηματισμός, μια ανίχνευση διεξοδική στη γένεση και την πορεία του Ελληνικού Τύπου και ένα εργαλείο ερμηνείας της ιστορίας του. Διατυπώνει θέσεις που τείνουν να είναι οι αυταπόδεικτες αρχές της δημοσιογραφίας. Αν και η προσέγγιση του θέματος είναι κυρίως ιστορι-

κή, πρόκειται για ένα βιβλίο που πρέπει να μελετήσουν όχι μόνο οι ιστορικοί, οι διδάσκοντες και οι σπουδαστές της δημοσιογραφίας, αλλά και οι ιδιοκίτες των οργανισμών μαζικής ενημέρωσης – και όχι μόνο των εφημερίδων. Και είναι ο τόμος αυτός ένα επίτευγμα, διότι ο συγγραφέας έχει πολλά χαρίσματα: είναι συντάκτης, είναι πανεπιστημιακός δάσκαλος και ερευνητής, και είναι και συγγραφέας. Και αυτή η τριπλή ιδιότητα του δίνει το προνόμιο (και την ικανότητα) να έχει αποκτήσει ένα πολυεστιακό βλέμμα, που καλύπτει τα πάντα γύρω από το θέμα του.

Στην εποχή των mixed media, δημοσιογράφοι, ρεπόρτερ, αρθρογράφοι, επιφυλλιδογράφοι και αρχισυντάκτες καλούνται να συμβάλουν στη δημιουργία ενός κλίματος υψηλών απαιτήσεων για σωστή πληροφόρηση, έχοντας πάντα κατά νου ότι δεν πρέπει να υπάρχουν εξαρτήσεις (ακόμα και από τα αφεντικά τους) στην εκτέλεση του έργου τους και στην άσκηση του λειτουργήματός τους. Καλούνται να επιστρέψουν στο «προπατορικό αμάρτημα» των αρχών της δημοσιογραφίας του 19ου αιώνα και, μέσω ποιοτικής και διαφανούς ενημέρωσης, να γίνουν ξανά οι ανεξάρτητοι ελεγκτές και κριτές της εξουσίας, υπηρετώντας το δημόσιο συμφέρον. ●

Τα νέα του Μ.Π.Σ.

«Επικοινωνία και νέα Δημοσιογραφία»

ΑΠΟ ΤΗ ΜΑΡΙΑ ΧΡΙΣΤΟΦΗ*

CreteRetreat2015

Destination branding και ταξιδιωτική δημοσιογραφία ήταν το κεντρικό θέμα του φετινού #CreteRetreat2015 που πραγματοποιήθηκε στο Ηράκλειο Κρήτης. Για πρώτη φορά φέτος, πραγματοποιήθηκαν βιωματικά εργαστήρια με πρωτότυπα και ενδιαφέροντα αποτελέσματα, τα οποία πρόκειται να δημοσιευτούν. Ο θεσμός σηματοδοτεί την έναρξη της ακαδημαϊκής χρονιάς και δίνει την ευκαιρία σε φοιτητές, απόφοιτους και διδάσκοντες να γνωριστούν και να ασχοληθούν με τις τελευταίες εξελίξεις στο χώρο της Επικοινωνίας και της Δημοσιογραφίας. Στο πλαίσιο του #CreteRetreat2015, διεξήχθη και ημερίδα με θέμα «Destination branding & Travel Journalism: #CreteTrove». Ειδικό στον χώρο της Επικοινωνίας και Δημοσιογραφίας που δούλεψαν για την παραγωγή της εικόνας της Κρήτης ως ταξιδιωτικού προορισμού παρουσίασαν το νησί ως πετυχημένο case study.

Τελετή αποφοίτησης

Με σημαντικό ερευνητικό και επιστημονικό έργο συμμετείχε για τρίτη χρονιά το ΜΠΣ στην Τελετή Αποφοίτησης του Ανοικτού Πανεπιστημίου, τον Νοέμβριο. 29 απόφοιτοι παρέλαβαν το πτυχίο τους και αρκετοί από αυτούς συνεχίζουν το ταξίδι τους στη γνώση μέσα από το «Advanced Media Institute».

Ερευνητικό έργο στο Advanced Media Institute

Σταθερό στην ερευνητική και ακαδημαϊκή του συνεισφορά, το Advanced Media Institute προχωρά στην έκδοση του πρώτου επιστημονικού occasional paper με τίτλο «Τις πταίει; Γνωσιακές Μεροληψίες στην Απόδοση Αιτιότητας. Οι στρεβλώσεις στην Ακούσια Χρήση της Αιτιώδους Συσχέτισης», με συγγραφέα τον Μάνο Τάκα. Ένας από τους στόχους του Ινστιτούτου είναι η δημιουργία μιας σειράς παρόμοιων, αυτόνομων επιστημονικών συγγραμμάτων με σκοπό τον εμπλουτισμό της ελληνικής βιβλιογραφίας. Η σειρά των occasional papers ακολουθεί τις 16 συμμετοχές του Ινστιτούτου σε Διεθνή Συνέδρια και τις 6 δημοσιεύσεις σε αναγνωρισμένα διεθνή επιστημονικά περιοδικά.

<https://ouc.academia.edu/AdvancedMediaInstitute>.

Τρίτη Κατεύθυνση: «Μέσα Επικοινωνίας στο Σύγχρονο Σχολείο»

Σε έναν κόσμο που κατακλύζεται από Μέσα, θεωρείται χρήσιμο και σημαντικό οι μαθητές να επενδύουν, όχι στη συσσώρευση γνώσεων, αλλά στην καλλιέργεια της ικανότητας να ανακαλύπτουν, να αναλύουν, να μοιράζονται τη γνώση (learning to learn), να έχουν

τη δυνατότητα να ασκήσουν κριτική και βέβαια να γίνουν οι ίδιοι παραγωγοί νέας γνώσης. Με επίκεντρο την κριτική προσέγγιση και την παραγωγή νέας γνώσης, ξεκινά η τρίτη κατεύθυνση «Μέσα Επικοινωνίας στο Σύγχρονο Σχολείο» του ΜΠΣ «Επικοινωνία και νέα Δημοσιογραφία» από το ακαδημαϊκό έτος 2016-2017, στοχεύοντας να συνδέσει το σχολείο με τον σύγχρονο υπερ-επικοινωνιακό κόσμο. ●

Ερχόμενα

Στο επόμενο τεύχος, που κυκλοφορεί τον Μάρτιο του 2016:

- Η προπαγάνδα του Ισλαμικού Κράτους στα social media.
- Το μιντιακό τοπίο στην Ελλάδα. Τι έχει αλλάξει και τι είναι όπως παλιά; Δημοσιογραφική έρευνα και ακαδημαϊκές προσεγγίσεις.

Call For Papers

Η «Δ» δέχεται και δημοσιεύει επιστημονικά άρθρα με την επιμέλεια ειδικής ακαδημαϊκής επιτροπής. Τα άρθρα πρέπει να έχουν έκταση 2.500-3.000 λέξεων.

✉ demosiografia@cjr.press.cy

* Η Μαρία Χριστοφή σπούδασε Ιστορία και κατέχει μεταπτυχιακό στην Πολιτική Θεωρία και Φιλοσοφία, από το ΑΠΘ. Είναι, επίσης, απόφοιτος του ΜΠΣ «Επικοινωνία και νέα Δημοσιογραφία», του Ανοικτού Πανεπιστημίου Κύπρου.

Εκθεσιακές Εκδηλώσεις

Fairs and Exhibitions

2016

 Agrotica	26th ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΚΘΕΣΗ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΩΝ, ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ & ΕΦΟΔΙΩΝ INTERNATIONAL FAIR FOR AGRICULTURAL MACHINERY, EQUIPMENT & SUPPLIES	28-31.1
 Infacoma	33rd ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΚΘΕΣΗ ΔΟΜΙΚΩΝ ΥΛΙΚΩΝ, ΜΟΝΩΤΙΚΩΝ, ΚΟΥΦΩΜΑΤΩΝ, ΕΙΔΩΝ ΥΓΙΕΙΝΗΣ, ΠΡΟΚΑΤΑΣΚΕΥΩΝ & ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ INTERNATIONAL EXHIBITION FOR CONSTRUCTION, INSULATION, DOOR & WINDOW FRAMES, SANITARY WARE, PRECONSTRUCTION AND TECHNOLOGY	11-14.2
 aqua THERM THESSALONIKI	1st ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΚΘΕΣΗ ΘΕΡΜΑΝΣΗΣ & ΚΛΙΜΑΤΙΣΜΟΥ, ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΕΞΑΕΡΙΣΜΟΥ, ΥΔΡΕΥΣΗΣ, ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ, ΠΙΣΙΝΑΣ & ΑΝΑΝΕΩΣΙΜΩΝ ΠΗΓΩΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ INTERNATIONAL EXHIBITION FOR HEATING, VENTILATION AIR-CONDITIONING, WATER SUPPLY, ENVIROMENTAL TECHNOLOGY, SWIMMING POOL & RENEWABLE ENERGY	11-14.2
 ΕΛΛΗΝΩΝ ΚΟΣΜΙΜΑ HELLENIC JEWELLERY EXPO	29th ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΚΘΕΣΗ ΚΟΣΜΗΜΑΤΟΣ, ΩΡΟΛΟΓΙΩΝ, ΠΟΛΥΤΙΜΩΝ ΛΙΘΩΝ, ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΩΝ, ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ INTERNATIONAL EXHIBITION FOR JEWELLERY, CLOCKS AND WATCHES, PRECIOUS STONES, MACHINERY, EQUIPMENT	26-29.2
 Detrop Boutique	25th ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΚΘΕΣΗ ΤΡΟΦΙΜΩΝ & ΠΟΤΩΝ INTERNATIONAL EXHIBITION FOR FOOD & BEVERAGE	26-29.2
 Artozyma	7th ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΚΘΕΣΗ ΑΡΤΟΠΟΙΙΑΣ, ΖΑΧΑΡΟΠΛΑΣΤΙΚΗΣ, ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΩΝ, ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ, ΕΤΟΙΜΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ INTERNATIONAL EXHIBITION FOR BAKERY, CONFECTIONERY, RAW MATERIALS, EQUIPMENT, PRODUCTS	26-29.2
 Freskon	2nd ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΓΕΓΟΝΟΣ ΦΡΟΥΤΩΝ ΚΑΙ ΛΑΧΑΝΙΚΩΝ INTERNATIONAL TRADE SHOW FOR FRUIT & VEGETABLES	21-23.4
Διεθνής έκθεση βιβλίου Θεσσαλονίκης	13th ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΚΘΕΣΗ ΒΙΒΛΙΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ THESSALONIKI INTERNATIONAL BOOK FAIR	12-15.5
81^η ΔΕΘ	81st ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΚΘΕΣΗ ΒΙΒΛΙΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ THESSALONIKI INTERNATIONAL FAIR	10-18.9
 Kosmima	31st ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΚΘΕΣΗ ΚΟΣΜΗΜΑΤΟΣ, ΩΡΟΛΟΓΙΩΝ, ΠΟΛΥΤΙΜΩΝ ΛΙΘΩΝ, ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΩΝ, ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ INTERNATIONAL EXHIBITION FOR JEWELLERY, CLOCKS AND WATCHES, PRECIOUS STONES, MACHINERY, EQUIPMENT	15-17.10
 Philoxenia	32nd ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΚΘΕΣΗ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ INTERNATIONAL TOURISM EXHIBITION	17-20.11
 Hotelia	ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΚΘΕΣΗ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΟΥ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ INTERNATIONAL HOTEL EQUIPMENT EXHIBITION	17-20.11
ART THESSALONIKI	1st ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΚΘΕΣΗ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΤΕΧΝΗΣ INTERNATIONAL CONTEMPORARY ART FAIR	1-4.12
Astero Cosmos	ΑΣΤΕΡΟΚΟΣΜΟΣ - ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΙΑΤΙΚΟ ΠΑΡΚΟ ASTEROKOSMOS -CHRISTMAS PARK	10.12-7.1

www.helexpo.gr

ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ ΘΡΕΪΣ
COLLABORATING AUTHORITIES

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ORGANIZED BY

Εθνικός Φορέας Οργάνωσης Εκθέσεων, Συνεδρίων, Πολιτιστικών Εκδηλώσεων

Κεντρικά Γραφεία: Διεθνές Εκθεσιακό Κέντρο Θεσσαλονίκης, Εγνατίας 154 | 546 36 Θεσσαλονίκη
Τ. 2310 291111 | F. 2310 284732

National Institution for the Organization of Exhibitions, Conferences and Cultural Events

Head Office: Thessaloniki International Exhibition Center, 154 Egnatia str. | GR - 546 36 Thessaloniki, Greece
Τ. +30 2310 291111 | F. +30 2310 284732

ΕΠΙΣΗΜΗ ΤΡΑΠΕΖΑ OFFICIAL BANK

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ
NATIONAL BANK
OF GREECE

Επικοινωνώ, δικτυώνομαι, δημοσιεύω.

Η Επικοινωνία και η Δημοσιογραφία αλληλίζουν. Μπορείς κι εσύ!

Το Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών
«Επικοινωνία και νέα Δημοσιογραφία», για το 2015-16 προσφέρει:

1 Ενισχυμένο
Μεταπτυχιακό
Πρόγραμμα Σπουδών

2 Καινοτόμο σχέδιο
«Δεύτερη Κατεύθυνση,
Δεύτερο Πτυχίο»

3 Πιστοποιημένα
διαδικτυακά
σεμινάρια
στα social media

Σχολή Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών
Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών
Επικοινωνία και νέα Δημοσιογραφία

ΑΝΟΙΚΤΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΥΠΡΟΥ
www.ouc.ac.cy

 Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Επικοινωνίας και νέας Δημοσιογραφίας

 Edm OpenUniversityCyprus

 ouc_edm

 oucedm

 commediama

 media-press

 oucedm